

ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
ΘΕΟΦΑΝΗΣ ΜΑΛΚΙΔΗΣ

ΕΝΩΜΕΝΗ ΡΩΜΗΟΣΥΝΗ
2013

ΣΕΙΡΑ: ΙΑΜΑΤΙΚΑ ΝΑΜΑΤΑ 7

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ.....	6
--------------------	---

A.

Ο ΒΙΟΣ ΤΟΥ Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

1. Από τον Φίλιππο στον Άλέξανδρο	11
2. Ἡ ἐδραίωση τοῦ Ἀλέξανδρου στὴν Ἑλλάδα καὶ τὰ Βαλκάνια	18
3. Ἡ ἀρχὴ μιᾶς μεγάλης πορείας	22
4. Ὁ Ἀχιλλέας πρότυπο τοῦ Ἀλέξανδρου.....	24
5. Ἡ μάχη στὸν Γρανικὸ ποταμὸ καὶ ἡ συνέχεια τῆς ἐκστρατείας	26
6. Ὁ γόρδιος δεσμὸς καὶ ἡ μάχη στὴν Ἴσσο	31
7. Ἡ κατάκτηση τῆς Αἰγύπτου	37
8. Ἡ τελικὴ νίκη ἐναντίον τῶν Περσῶν. Ἡ μάχη στὰ Γαυγάμηλα	46

9. Ὁ Ἀλέξανδρος ἐλευθερώνει τὴ Βαβυλώνα, τὰ Σοῦσα καὶ τὴν Περσέπολη καὶ γίνεται κυρίαρχος τοῦ βασιλείου τῶν Περσῶν	48
10. Ὁ νέος στόχος: Ἡ Ἀνατολή	51
11. Ἡ πορεία πρὸς τὴν Ἰνδία καὶ ἡ ἐπιστροφή	55
12. Πρὸς τὸ τέλος	65

B.

ΑΡΕΤΗ ΚΑΙ ΑΘΛΟΙ ΠΟΥ ΣΥΝΕΒΑΛΛΑΝ ΩΣΤΕ ΝΑ ΟΝΟΜΑΣΤΕΙ “ΜΕΓΑΣ”

1. Ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ εὐφυΐα του	68
2. Ἡ ἐνοποίηση τῶν Ἑλλήνων	73
3. Ἡ δημιουργία νέων πόλεων	75
4. Ἡ ἑλληνικὴ παιδεία	77
5. Ἡ θρησκευτικὴ πίστη καὶ τὰ βαθιὰ ἀνθρώπινα αἰσθήματα	81
6. Τὸ ἑλληνικὸ πολιτισμικὸ πρότυπο	84
7. Ἄγνος καὶ ἐγκρατής	86
8. Ἐκπολιτισμὸς τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς	88
9. Οἱ στρατηγικὲς τοῦ Μ. Ἀλέξανδρου ὡς πηγὴ ἔμπνευσης	91

Γ.

ΣΧΟΛΙΑ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΜΕΓΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ

1. Ένας μοναδικός ηγέτης	92
2. Ή αγνότητά του	94
3. Ή φιλανθρωπία του	96
4. Τιμή στους φίλους	97
5. Προσοχή στους συκοφάντες	98
6. Έχεμύθεια	98
7. Φορολογία	99
8. Ή προφητεία τοῦ Δανιήλ	99

Χάρτης τῆς Αὐτοκρατορίας

τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, 334 - 323 π.χ. 106

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ .....

108

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ .....

109

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Όταν ξεκίνησε ή συζήτηση για τήν έκδοση ένός βιβλίου για τόν Μέγα Άλέξανδρο, οί έρωτήσεις ήταν πάρα πολλές. Γιατί ένα ακόμη βιβλίο για τόν Μέγα Άλέξανδρο; Γιατί ένα βιβλίο που νά αναφέρεται στόν μέγιστο τών Έλλήνων και νά απευθύνεται σέ νέους; Γιατί μιιά έκδοση που σχετίζεται μέ ένα θέμα, τò όποιο έχει «ξεχαστεί»; Ποιός θα άσχοληθεί και θα διαβάσει για τόν Μέγα Άλέξανδρο;

Ό χρόνος κύλησε αναζητώντας άπαντήσεις, ένῶ οί διαπιστώσεις δημιουργούσαν νέα κενά και όλοένα και νέα έρωτήματα.

Στήν πορεία προέκυψαν δύο σημαντικά δεδομένα: Τò πρώτο ήταν και είναι ή οικονομική κρίση, ή όποία συνδυάστηκε μέ αίματηρές θυσίες του λαού μας, μέ ανατροπές στην κοινωνία μας, αλλά και μέ σενάρια «έξαφάνισης» τής Ελλάδας μέσω τής χρεοκοπίας. Πολλοί έδωσαν τις δικές τους έρμηνείες για τὰ αίτια τής κρίσης, αλλά όλοι συμφώνησαν στο έξῆς: Η κρίση είναι κυρίως πνευματική. Άρκετοί επίσης πρότειναν λύσεις οικονομικού, πολιτικού, συστημικού, καθεστωτικού προσανατολισμού, αλλά σχεδόν όλοι είπαν ότι λείπει ό ήγέτης, οί ήγέτες. Τόσο στην

Ἑλλάδα, ὅσο καὶ στὴν Εὐρώπη, ἀκόμη καὶ στὸν πλανήτη.

Τὸ δεύτερο δεδομένο ἀφορᾷ στὸ ζήτημα τῆς Μακεδονίας, ὅπως αὐτὸ ἐξελίσσεται στὸν χρόνο καὶ στὸν χῶρο. Οἱ ἀρχικὲς «προσδοκίες» γιὰ ἀμνησία τοῦ κοινωνικοῦ σώματος διαψεύσθηκαν, ἐνῶ οἱ προτροπές, ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ καὶ τὸ ἐξωτερικὸ, γιὰ σύνεση καὶ ἀποδοχὴ τῆς προπαγάνδας καὶ τοῦ ψεύδους δὲν βρῆκαν πρόσφορο ἔδαφος στὸν ἐλληνικὸ λαό.

Στὴ συνέχεια τὸ ζήτημα τῆς Μακεδονίας κορυφώθηκε, ἔχοντας ἐμφανίσει κατὰ κύριο λόγο πολιτικὰ χαρακτηριστικά. Οἱ συνεχεῖς ἀναγνωρίσεις τοῦ κράτους τῶν Σκοπίων μὲ τὸ ὄνομα «Μακεδονία» δημιούργησαν ἓνα ἀσφυκτικὸ πλαίσιο στὴν ἐλληνικὴ κοινωνία, πού ἐνισχύθηκε τεχνηέντως (καὶ) ἀπὸ ἑλλαδικούς κύκλους, καὶ ἐπέτειναν τὸ κλίμα φοβίας καὶ ἥττοπάθειας.

Ἡ χρησιμοποίησις ἐκβιαστικῶν ἐρωτημάτων διλημματικοῦ χαρακτήρα ἦταν ὁ κύριος μοχλὸς πίεσης στὸν ἐλληνικὸ λαό, τόσο στὴν Ἑλλάδα ὅσο καὶ στὴ Διασπορά. Ἐπιπλέον, ἡ συνεχὴς προπαγάνδα ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῶν Σκοπίων ὀδήγησε σὲ φαραωνικοῦ τύπου κατασκευές (ἄγαλμα Μεγάλου Ἀλέξανδρου, «ἀρχαιολογικὸ πάρκο» κλπ.) καὶ σὲ ἀνιέρες συμμαχίες (Η.Π.Α., Τουρκία κλπ.), ἐνῶ τὸ πεδίο πού ἀνοίξε μὲ τὴν ἀπόφαση τοῦ Διεθνοῦς Δικαστηρίου τῆς Χάγης γιὰ τὴ στάση τῆς Ἑλλάδας δημιούργησε νέα δεδομένα.

Ἔτσι, τὸ βιβλίον γιὰ τὸν Μέγα Ἀλέξανδρον προσπαθεῖ νὰ ἀπαντήσῃ στοὺς ἀρχικοὺς του στόχους, ὁμῶς, καθὼς ἀπευθύνεται σὲ νέους, ἔχει νὰ ἀπαντήσῃ καὶ σὲ νέα ἐρωτήματα πού ἔχουν προκύψει: ἐθνικῆς, οικονομικῆς καὶ κοινωνικῆς αὐτοτέλειας καὶ ἐπιβίωσης, προσωπικῆς καὶ συλλογικῆς ἀξιοπρέπειας, ἡγεσίας καὶ ἱστορικῆς ἀλήθειας.

Τὸ βιβλίον ἀσχολεῖται μὲ τὸν βίον καὶ τὴν πορεία τοῦ Μεγάλου Ἀλέξανδρου καὶ προσπαθεῖ νὰ ἀναδείξει μὲ σύγχρονους ὄρους τὸ ἀξιακὸ βᾶρος τοῦ Ἑλληνα ἡγέτη. Δίνει τοὺς βασικοὺς σταθμοὺς τῆς ζωῆς καὶ τῆς δραστηριότητάς του μὲ πολιτικές, στρατηγικές, στρατιωτικές, κοινωνικές, οικονομικές, πολιτιστικές, ἀξιακὲς καὶ πνευματικὲς διαστάσεις.

Δίνει τὸ πρότυπο ζωῆς καὶ ἀνθρώπινου χαρακτήρα, ἀπλότητας καὶ σεμνότητας, μετριοφροσύνης καὶ γνώσεως τῆς θνητότητας καὶ ταυτόχρονα σεβασμοῦ στὸ θεῖο καὶ τὴν πίστη τοῦ ἀνθρώπου.

Δίνει τὴν προσωπικότητα τοῦ ἡγέτη, ποὺ ἐνέπνευσε φίλους, συμπολεμιστὲς καὶ ἐχθροὺς καὶ συνεχίζει νὰ ἐμπνέει χιλιάδες χρόνια μετὰ τὸν θάνατό του ἀμέτρητους ἀνθρώπους σὲ ὅλο τὸν κόσμον.

Ὁ Ἀλέξανδρος στὰ περσικὰ ὀνομάζεται *Σικαντέρ* καὶ στὰ ἀραβικὰ *Ἰσκαντάρ* καὶ φέρει τὴν προσωνυμία «*δίκερος*» (*Dhul-Qarnayn*), λόγῳ τῆς ἐμφάνισής του σὲ νομίσματα μὲ κέρατα κριοῦ, κατὰ τὸ αἰγυπτιακὸ πρότυπο, ἀφοῦ ἐθεωρεῖτο γιὸς τοῦ Ἄμμωνα. Στὸ Κοράνι στὴ σούρα *al-Kahf* (Ἡ Σπηλιά) (XVIII, 82-110) ὁ Ἀλέξανδρος εἶναι ὁ μέγας βασιλιάς.

Στὴ Δύση ὁ Ἀλέξανδρος ἐγίνε γνωστὸς ἀπὸ τὴ μετάφραση τοῦ ἔργου τοῦ Ψευδοκαλλισθένη, τὸν 3^ο αἰῶνα, μὲ τὸ «*Μυθιστόρημα τοῦ Ἀλέξανδρου*» σὲ πολλὰ παραλλαγές. Ὁ Ἀλβέριχος ντὲ Μπεζανσὸν ἔγραψε ἐπικὰ ποιήματα μὲ κεντρικὸ πρόσωπο τὸν Ἀλέξανδρο, ἐνῶ ὁ ἱερέας Λάμπρεχτ συνέθεσε ἓνα γερμανικὸ τραγούδι.

Στὴν ἀνατολικὴ Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία (Βυζάντιο) ὀρισμένοι εἶχαν φανταστεῖ τὸν Ἀλέξανδρο ὡς ἅγιον καὶ ἀσκητὴν στὴν ἔρημον, ἐνῶ δημιουργήθηκαν πολλὰ παραδόσεις. Ἡ πιὸ διαδεδομένη εἶναι αὐτὴ ποὺ παρουσιάζει τὴ γοργόνα, ὡς ἀδερφή τοῦ Ἀλέξανδρου, νὰ ρωτᾷ

τούς ναυτικούς ἂν «ζεῖ ὁ βασιλιάς Ἀλέξανδρος» καὶ νὰ δέχεται ὡς ἀπάντηση μόνο τὸ «ζεῖ καὶ βασιλεύει». Στὴν περίοδο τῆς ὀθωμανικῆς κατοχῆς ἢ ἀνάγνωση τῆς «Φυλλάδας τοῦ Μεγαλέξαντρου» ἐνίσχυε τοὺς ραγιαδες καὶ προετοίμαζε τὴν ἐπανάσταση καὶ τὴν ἀπελευθέρωση.

Τὸ παρὸν βιβλίο ἀποτελεῖ μιὰ ἀπάντηση, στὰ μέτρα βεβαίως τοῦ ἐφικτοῦ, τῆς γνώσης καὶ τῶν ἀνθρώπινων ὀρίων, στὸ ἐρώτημα περὶ ὕπαρξης συμβόλων καὶ ἡγετῶν. Ἀποτελεῖ καὶ ἓνα ἀντίδοτο στὴν προπαγάνδα. Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος εἶναι μιὰ πρόταση γιὰ τὴ σημερινή χρονικὴ συγκυρία, ὅπου τὰ βαθιὰ οἰκονομικὰ προβλήματα συναντοῦν τὴν ἀνυπαρξία πολιτικῆς, πολιτισμικῆς, πνευματικῆς καὶ ἱστορικῆς τους ἐρμηνείας. Εἶναι ἡ ἐρμηνεία γιὰ τὸ πρότυπο τοῦ ἡγέτη καὶ γενικά τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος σμίλεψε καὶ ἐξέπεμψε τόσο μὲ τὸν λόγο του ὅσο καὶ μὲ τὸ πρότυπο ἡγεσίας, ποὺ συνεχίζει μέχρι καὶ σήμερα νὰ ἀποτελεῖ παράδειγμα πρὸς μίμηση.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2012

100 χρόνια ἀπὸ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Μακεδονίας

Μέγας Ἀλέξανδρος (Βρετανικὸ Μουσεῖο)

A.

Ο ΒΙΟΣ ΤΟΥ Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

1.

Ἀπὸ τὸν Φίλιππο στὸν Ἀλέξανδρο

Ὁ Ἀλέξανδρος γεννήθηκε τὸ 356 π.Χ. Γονεῖς του ἦταν ὁ Φίλιππος ὁ Β΄, βασιλιάς τῆς Μακεδονίας, καὶ ἡ Ὀλυμπιάδα. Ὁ θρύλος ἀναφέρει ὅτι ὁ πατέρας καὶ ἡ μητέρα τοῦ Ἀλέξανδρου γνωρίστηκαν στὴ Σαμοθράκη, στὰ γνωστά σέ ὅλο τὸν τότε κόσμο Καβείρια Μυστήρια.

Ἡ ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποία γεννήθηκε ὁ Ἀλέξανδρος ἦταν, ὅπως ἄλλωστε συνέβαινε συχνὰ στὸν ἀρχαῖο ἑλληνικὸ κόσμο, περίοδος ἔντονων πολιτικῶν καὶ πολεμικῶν ἀντιπαραθέσεων. Ὅπως ἔγραφε ὁ

Ἴσοκράτης, «ἡ Ἑλλάδα καλύπτεται καὶ κατέχεται ἀπὸ πόλεμο, ἐπαναστάσεις, σφαγές καὶ ἀναρίθμητα δεινά».

Τὸ μακεδονικὸ βασίλειο ἦταν ὑποχρεωμένο νὰ λειτουργεῖ κυρίως στρατιωτικά, προκειμένου νὰ ἀνθέξει τὶς ἀναρίθμητες ἐπιδρομές καὶ νὰ κατορθώσει νὰ ἐπιβιώσει. Ὁ στρατὸς ἦταν ἄψογα ὀργανωμένος καὶ μέσα ἀπὸ αὐτὸν ἀναδεικνύονταν οἱ περισσότερες λειτουργίες ἐνὸς ὀργανωμένου βασιλείου, διοικούμενο ἀπὸ τὸν Βασιλιὰ καὶ τοὺς διοικητές, τὸ συμβούλιο καὶ τὴ συνέλευση.

Ἐνα βασίλειο μὲ μεγάλη πολιτικὴ δύναμη καὶ ἀκόμη μεγαλύτερη στρατιωτικὴ ἰσχὺ, ἢ ὅποια ὄχι μόνο αὐξανόταν διαρκῶς ἀλλὰ ταυτόχρονα εἶχε τὴ δυνατότητα νὰ παράγει καὶ νέα ὄπλα καὶ νέες μορφές πολεμικῆς σύγκρουσης.

Ἡ σάρισα ἔγινε ἐπὶ Φιλίππου, τὸ 359, τὸ χαρακτηριστικὸ καὶ ἐξαιρετικὰ ἀποτελεσματικὸ δόρυ τῶν Μακεδόνων. Εἶχε μῆκος ἀπὸ 5,32 ὠς 7,10 μέτρα. Οἱ ὀπλίτες τοῦ 1^{ου} ζυγοῦ κρατοῦσαν τὶς πιὸ κοντὲς σάρισες, ἐνῶ οἱ τῶν ἐπόμενων ὄλο καὶ πιὸ μακριές. Ὁ χειρισμὸς τοῦ ἰδιαίτερου αὐτοῦ ὄπλου ἀπαιτοῦσε δεξιότητα καὶ ἄριστη κατάσταση τοῦ σώματος.

Ὁ Φίλιππος ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς βασιλείας του, ἕνα χρόνο πρὶν τὴ γέννηση τοῦ Ἀλέξανδρου, ἀντιμετώπισε τὶς ἐξωτερικὲς ἀπειλές μὲ στρατιωτικὴ πειθὴ καὶ διπλωματία καὶ κατόρθωσε νὰ κερδίσει στρατιωτικὲς καὶ πολιτικὲς νίκες. Οἱ νίκες ἐναντίον τῶν Ἰλλυριῶν, τῶν Παιόνων καὶ ἄλλων συνδυάστηκαν μὲ τὶς συμμαχίες του μὲ τοὺς Μολοσσούς -ἀπὸ τὴ φυλὴ τῶν ὁποίων παντρεύτηκε τὴν Ὀλυμπιάδα, τὸ 357- ἐνῶ δημιούργησε κι ἄλλες συμμαχίες.

Ἡ ἰσχυρὴ προσωπικότητα τοῦ Φιλίππου συνέχι-

Φίλιππος ὁ Β', βασιλιάς τῆς Μακεδονίας

σε τὴν πολιτικὴ τῆς ἐπίθεσης ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια τῆς βασιλείας του. Μὲ τὴ μέθοδο τῆς πίεσης ὀδήγησε ὅλες τὶς πόλεις - κράτη στὴν ὑποταγή. Ὅπου αὐτὸ δὲν κατέστη δυνατὸ, χρησιμοποιήθηκε ἡ στρατιωτικὴ ἰσχὺς.

Ἡ ἐκστρατεία τοῦ Φιλίππου ἐναντίον τῶν Θρακῶν εἶχε ὡς στόχο δύο σημαντικὲς πόλεις: τὴν Πέρινθο (Ἡράκλεια) καὶ τὸ Βυζάντιο (μετέπειτα Κωνσταντινούπολη). Ὁ Φίλιππος διόρισε ἀναπληρωτὴ του στὴ Μακεδονία τὸν Ἀλέξανδρο, ὁ ὁποῖος ἦταν τότε μόλις 16

ἐτῶν. Ἐκεῖνος στὸ διάστημα τῆς ἀπουσίας τοῦ πατέρα του κατέστειλε τὴν ἐξέγερση τῶν Μαίδων, ἐπανίδρυσε τὴν πρωτεύουσά τους ὡς «Ἀλεξανδρόπολη», ἐνῶ τὴν ἑλληνικὴ πόλη Κρηνίδες, ἀκολουθώντας τὴν πολιτικὴ τοῦ πατέρα του γιὰ δημιουργία ἀποικιῶν, τὴν ἐνίσχυσε καὶ τὴ μετονόμασε σὲ Φιλίππους.

Μὲ τὴ νίκη του στὴ Χαιρώνεια τῆς Βοιωτίας τὸ 338, ὁ Φίλιππος ὀλοκληρώνει τὴν κατάκτηση τοῦ ἑλλαδικοῦ ἡπειρωτικοῦ χώρου καὶ καθιστᾷ τὴ Μακεδονία τὴ μόνη ἡγετικὴ δύναμη στὴν Ἑλλάδα. Ὁ Ἀλέξανδρος συμμετέχει στὴν ἐπίθεση ἐναντίον τῶν Θηβῶν καὶ ἡγεῖται τῆς ἐπίθεσης ἐναντίον τοῦ φημισμένου Ἱεροῦ Λόχου. Στὴν Ἀθήνα τίθεται ἐπικεφαλῆς τῆς τιμητικῆς φρουρᾶς, ποὺ μεταφέρει τὴν τέφρα τῶν Ἀθηναίων πεσόντων καὶ τοὺς αἰχμαλώτους.

Ὁ Φίλιππος δημιουργεῖ τὸ 337 τὸ «Κοινὸν τῶν Ἑλλήνων» καὶ θεσμοθετεῖ τὸ Κοινὸ Συμβούλιο. Τὸ «Κοινόν», μὲ πολιτικὸ καὶ στρατιωτικὸ κέντρο τὴ Μακεδονία καὶ πολιτισμικὸ κέντρο τὴν Ἀθήνα, ἀποτελοῦσε μιὰ ἰσχυρὴ ἔνωση - ὁμοσπονδία, ποὺ εἶχε τὴ δύναμη νὰ ἐπιβάλλει τὶς ἀπόψεις μὲ πολιτικὸ καὶ διπλωματικὸ τρόπο καὶ, ὅπου ἀπαιτεῖτο, μὲ στρατιωτικὴ δύναμη ἀπὸ 15.000 ἵππους, 200.000 πεζοὺς καὶ 160 τριήρεις μὲ πληρώματα 30.000 ἀνδρῶν.

Ἀπὸ τὸ «Κοινόν» θεσμοθετήθηκε τὸ «Κοινὸν Συμβούλιον», τοῦ ὁποῖου τὰ μέλη ἐκπροσωποῦσαν μιὰ ἢ περισσότερες πόλεις, ἀνάλογα μὲ τὴ στρατιωτικὴ καὶ ναυτικὴ τους ἰσχὺ. Τὸ Συμβούλιο ἦταν κυρίαρχο, οἱ ἀποφάσεις του στέλνονταν στὶς πόλεις γιὰ ἐφαρμογή, ἐνῶ οἱ δικαστικὲς καὶ οἰκονομικὲς δυνατότητες ἦταν μεγάλες, ὅπως καὶ ἡ πειθαρχία ποὺ ἐπέβαλε σὲ κάθε πόλη ποὺ ξέφευγε ἀπὸ τὸν ἔλεγχο.

Τὸ ἴδιο ἔτος τὸ «Κοινόν» κηρύττει τὸν πόλεμο στοὺς

Πέρσες και ο Φίλιππος τίθεται έπικεφαλής.

Σε λίγο καιρό θα άρχιζε μιá έκστρατεία που όμοιά της δέν είχε ξαναγίνει. Οί κίνδυνοι πολλοί, ο Φίλιππος είχε ήδη τραυματιστεί έπτά φορές, αλλά γνώριζε ότι θα είχε μαζί του τον γιό του Άλέξανδρο, ο όποιος ήδη είχε δείξει τις έξαιρετικές του δυνατότητες τόσο στον πόλεμο όσο και στην ειρήνη. Μάλιστα στον

Άλέξανδρος και Βουκεφάλας

καιρό τής ειρήνης το περιστατικό με την ίππευση του Βουκεφάλας αποτέλεσε ένα χαρακτηριστικό δείγμα τής άξίας του διαδόχου του Μακεδονικού θρόνου. Ο Βουκεφάλας, άπείθαρχο και άγριο άλογο, δέν υπάκουε σε κανέναν. Ο Άλέξανδρος είπε: «Τί άλογο χάνουν! Δέν μπορούν να τό ήμερέψουν, έπειδή δέν έχουν κατανόηση και

θάρρος». Ο Άλέξανδρος, άφου πρόσεξε ότι ή σκιά του άλόγου δημιουργούσε τό πρόβλημα, έστρεψε τό κεφάλι προς τον ήλιο και άμέσως τό ίππευσε προς έκπληξη όλων.

Τότε ο Φίλιππος φώναξε δυνατά: «Γιέ μου, ζήτα βασιλείο αντίξιο σου. Η Μακεδονία δέν σε χωρεί».

Ο γάμος του πατέρα του με την Κλεοπάτρα (337) προκάλεσε διαμάχη όχι μόνο μεταξύ Φιλίππου και Όλυμπιάδας, αλλά και μεταξύ Φιλίππου και

Ἀλέξανδρου. Ἡ ἀποκατάσταση τῶν σχέσεων καὶ ἡ συμφιλίωσή τους ἔγινε πρὶν τὴν ἐκστρατεία ἐναντίον τῶν Περσῶν. Ἡ ἐμπροσθοφυλακή τῶν Μακεδόνων μὲ τὸν Παρμενίωνα, τὸν Ἄτταλο καὶ τὸν Ἀμύντα εἶχε ἤδη

Ὁ δεκαεξάκτινος ἥλιος τῆς Βεργίνας, ἔμβλημα τῶν Μακεδόνων

ἐπιτυχίες καὶ κάθε ἐσωτερικὴ διαμάχη, ἰδιαίτερα τοῦ βασιλιᾶ μὲ τὸν διάδοχο καὶ γιό του, θὰ μπορούσε νὰ δημιουργήσει τεράστια ἐμπόδια.

Τὸ 336 ὁ Φίλιππος προετοίμαζε τὴν ἐκστρατεία του μὲ μεγάλες γιορτές. Ἔτσι τὸν Ὀκτώβριο στὴν πρωτεύουσα Αἰγές (σημερινὴ Βεργίνα) ἠ ἐπίδειξη τῆς

δύναμης και τοῦ πλούτου ἀπὸ τὸν Φίλιππο εἶχε μεγάλη σημασία. Ὄταν τελείωσε ἡ παρέλαση, ὁ Φίλιππος μπῆκε στὸ θέατρο καὶ στάθηκε στὸ κέντρο, ὅπου ἀποθεώθηκε ἀπὸ τὸ πλήθος. Ἡ παρέλαση ἦταν παράθεση ἀμύθητου πλούτου.

Γράφει σχετικά ὁ Χάμοντ στὸ βιβλίο του «Μέγας Ἀλέξανδρος. Ἕνας ἰδιοφυής»:

«Μπροστὰ πήγαιναν πλούσια διακοσμημένα ἀγάλματα τῶν δώδεκα Ὀλύμπιων θεῶν καὶ ἓνα ἐξίσου μεγαλοπρεπὲς ἄγαλμα τοῦ Φιλίππου, «ἀντάξιο θεοῦ, ἀφοῦ παρουσίαζε τὸν βασιλιά μαζί μὲ τοὺς δώδεκα θεούς». Στὴ Μακεδονία θεωροῦσαν ὅτι οἱ βασιλιάδες τοὺς εἶχαν τὴν καταγωγή τους ἀπὸ τὸν Δία, οἱ πιὸ διακεκριμένοι λατρεύονταν μετὰ θάνατον ὡς θεοὶ καὶ φαίνεται ἀπὸ μεταγενέστερες περιπτώσεις ὅτι «θεῖες τιμές» ἀπονέμονταν σὲ ἰδιαίτερες περιπτώσεις σὲ βασιλιάδες ἀπὸ τοὺς Μακεδόνες. Ἡ καλύτερη ἐξήγηση γι' αὐτὸ τὸ ἄγαλμα ἦταν ὅτι θὰ τοῦ ἀπονεμόταν «θεῖες τιμές» καὶ ὅτι ὁ ἴδιος ἐπέλεξε νὰ ἐπιδείξει αὐτὴν τὴν ἐξαιρετικὴ τιμὴ.

Ὄταν τελείωσε ἡ παρέλαση, μερικοὶ Ἑταῖροι τοῦ Φιλίππου μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Ἀλέξανδρο ὡς ἐπιλεγμένο του διάδοχο καὶ τὸν ἄλλο Ἀλέξανδρο, βασιλιά τῶν Μολοσσῶν, μπῆκαν ἀπὸ τὴν πάροδο καὶ πῆραν τὶς προκαθορισμένες τοὺς θέσεις στὴν πρώτη κερκίδα. Μετὰ μπῆκαν οἱ Ἑταῖροι ποὺ τοποθετήθηκαν στὰ ἄκρα τῆς ὀρχήστρας. Ὁ Φίλιππος μπῆκε μόνος, φορώντας λευκὸ ἔνδυμα καὶ στάθηκε στὸ κέντρο τῆς ὀρχήστρας καὶ δέχτηκε τὶς ἐπευφημίες τοῦ πλήθους. Οἱ ἑπτὰ σωματοφύλακες ποὺ μπῆκαν μετὰ ἀπ' αὐτὸν βρῖσκονταν σὲ κάποια ἀπόσταση. Ξαφνικὰ ἓνας ἀπὸ αὐτούς, ὁ Πausανίας, ὄρμησε μπροστὰ, μαχαίρωσε τὸν βασιλιά κι ἔτρεξε μέσα ἀπὸ τὴν πάροδο. Τρεῖς

σωματοφύλακες ἔσπευσαν στὸ πλευρὸ τοῦ βασιλιᾶ. Ἄλλοι τρεῖς, ὀνομαστικὰ ὁ Λεοννάτος, ὁ Περδίκας καὶ ὁ Ἄτταλος, ἔτρεξαν πίσω ἀπὸ τὸν Πausanία πού σκόνταψε κι ἔπεσε».

Οἱ σωματοφύλακες τοῦ Φιλίππου τὸ μόνο πού πρόφθασαν ἦταν νὰ σκοτώσουν τὸν δολοφόνο τοῦ βασιλιᾶ λίγα μέτρα πιὸ πέρα. Οἱ ἑταῖροι συσπειρώθηκαν γύρω ἀπὸ τὸν Ἀλέξανδρο καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Λυγκηστής, γιὸς τοῦ Ἀερόπου, ἦταν ὁ πρῶτος πού τὸν ἀναγνώρισε ὡς διάδοχο τοῦ θρόνου, φωνάζοντας «Ἀλέξανδρος, γιὸς τοῦ Φιλίππου». Ὁ Ἀλέξανδρος ἐκλέχτηκε βασιλιάς καὶ ἐπικεφαλῆς τοῦ βασιλείου καὶ κήδεψε μὲ τιμὲς τὸν πατέρα του.

2.

Ἡ ἐδραίωση τοῦ Ἀλέξανδρου στὴν Ἑλλάδα καὶ τὰ Βαλκάνια

Ἀμέσως ὁ Ἀλέξανδρος, ὡς νέος πλέον βασιλιάς, κατευθύνθηκε νότια, καταστέλλοντας τοὺς ἐξεγερμένους, πού βρῆκαν τὴν εὐκαιρία, μετὰ τὴ δολοφονία τοῦ Φιλίππου καὶ τὸ κενὸ ἐξουσίας καὶ δύναμης πού δημιουργήθηκε, νὰ ἀποκτήσουν ξανὰ τὴν αὐτονομία τους. Στὸ συνέδριο τοῦ «Κοινοῦ» τῶν Ἑλλήνων, στὴν Κόρινθο, φανερώνει τὶς ἱκανότητές του καὶ πείθει ὄλους τοὺς Ἕλληνες γιὰ τὴν ἐκστρατεία ἐναντίον τῶν Περσῶν.

Στὴν Κόρινθο ὁ Ἀλέξανδρος συναντᾷ τὸν φιλόσοφο Διογένη. Μένει ἐκπληκτος ἀπὸ τὴ σοφία καὶ τὴ σεμνότητα τοῦ συνομιλητῆ του, ὅπως καὶ ἀπὸ τὴν ἀέναη

ἀναζήτηση τοῦ φωτός, τῆς ἀλήθειας, καὶ ἀναφωνεῖ:
«Ἄν δὲν ἦμουν ἤδη βασιλιάς, θὰ ἤθελα νὰ ἦμουν Διογένης». Ἡ συνάντηση μὲ τὸν Διογένη καθὼς καὶ τὰ μηνύματα ποὺ πῆρε ἀπὸ τῆ συνομιλία τους θὰ τὸν συντροφεύουν σὲ ὅλη τῆ ζωὴ του. Θὰ τοῦ δίνουν δύναμη γιὰ τὶς δύσκολες στιγμὲς ποὺ περνοῦσε σὲ πεδία μαχῶν, σὲ πολιτικὲς ἀντιπαραθέσεις, στὴ δημιουργία τοῦ νέου καὶ τεράστιου βασιλείου. Θὰ ἔχει πάντα ὡς ὀδηγοὺς στὴ ζωὴ του τὴν ταπεινότητα καὶ τὴ σεμνότητα. Κοιμόταν σὲ ἄχυρα καὶ ἔπινε μὲ τὴ χούφτα του νερό.

Ἡ Ὀλυμπιάδα

Ἄλλωστε, εἶχε παραδειγματιστεῖ ἀπὸ τοὺς δασκάλους του, ὅπως ὁ Ἄριστοτέλης καὶ ὁ Λεωνίδα, συγγενῆς τῆς Ὀλυμπιάδας, ὁ ὁποῖος ἔφαχνε τὰ ἰδιωτικὰ ἀντικείμενα τοῦ μαθητῆ του, μήπως ἡ Ὀλυμπιάδα τοῦ ἔκρυβε ἀπαγορευμένες τροφές, καὶ κάποτε τὸν μάλωσε, ἐπειδὴ ἔριξε ἄφθονο θυμίαμα στὸ βωμό. Ὁ Ἀλέξανδρος τὸν ὑπεραγαποῦσε, γι' αὐτὸ καὶ ὅταν ὁ μαθητῆς ἔγινε κυρίαρχος τοῦ κόσμου, τοῦ ἔστειλε δεκαῆξι τόνους θυμίαμα ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο!

Ὁ Ἀλέξανδρος ὅμως στὸ μυαλό του δὲν ἔχει τὸν ἑλλαδικὸ χῶρο. Ἀπὸ τὴ σκέψη του δὲν βγαίνει τὸ σχέδιο τοῦ πατέρα του, ποὺ τῶρα ὡς βασιλιάς πλέον ὁ ἴδιος τὸ ἀντιλαμβάνεται καλύτερα καὶ πιὸ ὀλοκληρωμένα. Ἔτσι ἐτοιμάζεται γιὰ τὴν ἐκστρατεία στὴν Ἀσία. Τὸ

Ἄλεξανδρος καὶ Διογένης

335 ὁ Ἀλεξάνδρος ξεκίνησε γιὰ τὴ Θράκη γιὰ νὰ καταστείλει τὴν ἐξέγερση τῶν Ἰλλυριῶν καὶ τῶν Τριβαλλῶν. Ἡ ἐπιτυχία του βασιζόταν στὴ στρατιωτικὴ ὑπεροχή. Μὲ τὴν ἐκστρατεία του στὴ Θράκη, ἔλεγξε καὶ τὶς δύο ἀκτὲς τοῦ Ἑλλησπόντου, μιὰ σημαντικὴ περιοχὴ μέχρι σήμερα, γιὰ τὴν πολιτικὴ, τὴν οἰκονομία, τὴν ἀνάπτυξη τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν καὶ τοῦ θαλάσσιου ἐμπορίου, τὸν ἐφοδιασμό τοῦ στρατοῦ.

Παράλληλα, ο στόλος του Ἀλέξανδρου ἔφτανε ὡς τὸν Δούναβη καὶ κυριαρχοῦσε σὲ ὁλόκληρο τὸν Εὐξείνιο Πόντο. Οἱ κατακτημένες πόλεις διατηροῦσαν τὴν αὐτονομία τους, ἐνῶ ὁ Ἀλέξανδρος ἀκολούθησε τὴν πολιτική του πατέρα του, σεβόμενος τὰ τοπικὰ ἦθη καὶ ἐνισχύοντας ταυτόχρονα τὴν οἰκονομία. Ἦταν ἡ πρώτη συμβολὴ τοῦ Ἀλέξανδρου στὴν ἐλευθερία τῶν πολιτῶν καὶ τῶν πόλεων, στὸν σεβασμὸ τοῦ πολιτισμοῦ, στὴν ἀνάπτυξη τῆς τόσο ἀπαραίτητης οἰκονομίας γιὰ τὴν ἐπιβίωση τόσο τῶν τοπικῶν κοινοτήτων ὅσο καὶ τοῦ συνόλου τοῦ βασιλείου. Στὴ συνέχεια ὁ Ἀλέξανδρος ὁδήγησε τὸν στρατὸ του στὴ χώρα τῶν Ἀγριάνδων (περιοχὴ σημερινῆς Σόφιας) καὶ στὴν Παιονία (σημερινὰ Σκόπια), ὅπου καὶ ἐπικράτησε.

Τότε ἔφτασε ἡ εἶδηση γιὰ νέα ἐπανάσταση στὴ Θήβα, ὅπου εἶχε διαδοθεῖ ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος φονεύτηκε. Ὁ Ἀλέξανδρος ἐπικεφαλῆς 3.000 ἵππέων καὶ 30.000 ὀπλιτῶν κυρίευσε τὴ Θήβα καὶ τιμώρησε τοὺς στασιαστές. Οἱ Θηβαῖοι εἶχαν παραβιάσει ὅλους τοὺς κώδικες τοῦ «Κοινοῦ τῶν Ἑλλήνων», ἐπειδὴ θεωροῦσαν ὅτι ἀποτελεῖ τυραννία, καὶ εἶχαν σκοτώσει τὰ μέλη τῆς μακεδονικῆς φρουρᾶς.

Παρὰ τὴν προσβολὴ ὁ Ἀλέξανδρος ἔδειξε μετριοπάθεια καὶ συγχώρησε ὀρισμένους ἀπὸ τοὺς στασιαστές τόσο ἀπὸ ἄλλες πόλεις, πού εἶχαν ξεσηκωθεί, ὅσο καὶ ἀπὸ τὴ Θήβα.

Ἔτσι σώθηκαν οἱ ἀπόγονοι τοῦ Πινδάρου, οἱ διπλωματικοὶ φίλοι τοῦ Φιλίππου, τοῦ Ἀλέξανδρου καὶ τῶν Μακεδόνων, οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ ἰέρειες καὶ ἡ Τιμόκλεια. Ἄλλωστε ἐκείνη τὴ στιγμή αὐτὸ πού ὑπερίσχυε ἦταν ἡ βούληση γιὰ εἰρήνη μέσα στὴν Ἑλλάδα, ἡ συνέχεια τῆς συμμαχίας τῶν ἑλλαδικῶν πόλεων μὲ τὴ Μακεδονία καὶ ἡ συνδρομὴ τους στὸν πόλεμο ἐναντίον

τῶν Περσῶν. Ἡ ἐπιστροφή τοῦ Ἀλέξανδρου στή Μακεδονία σήμανε τήν ἀπαρχή τῶν ἐτοιμασιῶν γιά τήν ἐκστρατεία στήν Ἀσία, ἀλλά καί εὐκαιρία γιά ἐορτές, οἱ ὁποῖες διενεργήθηκαν μέ ἐπιτυχία καί αὐξήσαν τὸ κύρος καί τήν αἴγλη τοῦ βασιλείου.

3.

Ἡ ἀρχή μιᾶς μεγάλης πορείας

Ὁ Ἀλέξανδρος ἀφοῦ τακτοποίησε τίς τρέχουσες ὑποθέσεις, οἱ ὁποῖες δὲν θὰ μπορούσαν νὰ διεκπεραιωθοῦν ἀπὸ τὸν

ἀντικαταστάτη του, ξεκίνησε νὰ συζητᾷ μέ τοὺς διοικητές του τήν ἐκστρατεία. Αὐτή πού θὰ ἄλλαζε τή ροή τῆς ἱστορίας καί θὰ ἀναδείκνυε τή μεγάλη προσωπικότητα τοῦ πολιτικοῦ καί στρατιωτικοῦ Ἀλέξανδρου.

Τὰ προβλήματα πού προέκυψαν γιά τήν ἐκστρατεία ἦταν τεράστια, κυρίως στὸ οἰκονομικὸ σκέλος τῆς ἐπιχείρησης. Οἱ θυσίες, πού ἔπρεπε νὰ γίνουν γιά τόσο μεγάλο στόχο, ἦταν μεγάλες καί ἀπαιτοῦνταν ἀπὸ ὅλους. Ὅπως γράφει ὁ Πλούταρχος, ὅταν ὁ Περδίκας ρώτησε τὸν Ἀλέξανδρο τί κρατᾷ

για εκείνον, ή απάντηση του Μακεδόνα βασιλιᾶ ήταν «οί ἐλπίδες». Στην αρχή τῆς ἀνοιξης του 334 τὰ στρατεύματα, 7.500 ἄνδρες, 1.800 ἰππεῖς καὶ 12.000 σαρισοφόροι, συγκεντρώθηκαν στὴν Ἀμφαλίτιδα καὶ μέσω τῆς Κερκινίτιδας ἔφτασαν στὴν Ἀμφίπολη, ὅπου συναντήθηκαν με τὸν Παρμενίωνα, ἐπικεφαλῆς 2.300 ἰππέων, 7.000 ὀπλιτῶν ἀπὸ τὸ «Κοινόν» τῶν Ἑλλήνων καὶ 7.000 ὀπλιτῶν μαζί με 5.000 Ἑλληνες μισθοφόρους, οἱ ὁποῖοι μέσα σὲ 20 ἡμέρες ἔφτασαν ἀπὸ τὴν Ἀμφαλίτιδα στὴ Σηστό τοῦ Ἑλλησπόντου.

Στὸ πλευρό του βρίσκονταν στρατηγοί, ὅπως ὁ Παρμενίων καὶ οἱ γιοὶ του Φιλώτας καὶ Νικάνωρ, ὁ Κρατερός, ὁ Κοινός, ὁ Μελέαγρος, ὁ Κλεῖτος, ὁ Κάζας, ὁ Ἀντίγονος, οἱ ἀφοσιωμένοι Σωματοφύλακες καὶ οἱ Σύμβουλοι, οἱ Ἑταῖροι, ἀνάμεσά τους οἱ Σέλευκος, Νέαρχος, Εὐμένης, Δημάρατος, Πτολεμαῖος, Ἡφαιστίων καὶ Περδίκας.

Οἱ στόλοι τοῦ Μεγάλου Ἀλέξανδρου συναντήθηκαν στὴν Ἀμφίπολη. Ὁ μακεδονικὸς στόλος με 22 τριήρεις, ποὺ διέθεταν τρεῖς σειρὲς κουπιά, καὶ 38 μικρά-πεντηκόντοροι καὶ τριαντάκοροι με 5.000 ναῦτες. Ὁ στόλος τοῦ «Κοινοῦ» τῶν Ἑλλήνων διέθετε 160 τριήρεις, με 32.000 ναῦτες ὡς πλήρωμα. Τὰ ἐφόδια, ποὺ παρεῖχαν τὰ μεταγωγικὰ καὶ γενικὰ ἡ ἐπιμελητεία, τῆς ὁποίας ἡ ἐξαιρετικὴ ὀργάνωση ἀκόμη καὶ σήμερα γίνεται ἀντικείμενο ἔρευνας, ἀρκοῦσαν γιὰ ἓναν μῆνα. Τὴν ἀνώτατη διοίκηση τὴν εἶχε ὁ ἴδιος ὁ Ἀλέξανδρος.

Ἡ στρατιὰ τῶν 30.000 ἀνδρῶν, ἀπὸ Μακεδόνες, ἀλλὰ καὶ Παῖονες, Θράκες, Ἀγριάνες (σημερινούς Πομάκους), Τριβαλλοὺς, Θεσσαλοὺς ἰππεῖς, Ἀκαρνάνες, Αἰτωλοὺς, Κρήτες καὶ Μικρασιάτες Ἑλληνες, διάβηκε τὸν Ἑλλησπόντο στὴ Σηστό καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἔκτισε δώδεκα βωμοὺς θυσιάζοντας γιὰ τὴ νίκη. Λίγα χιλι-

όμετρα πιό μακριά, στὸν Ἐλαιοῦντα, θυσίασε στὸν τύμβο τοῦ Πρωτεσίλαου, ὁ ὁποῖος ἦταν ὁ πρῶτος ποὺ ἀποβιβάστηκε στὴν Ἀσία καὶ σκοτώθηκε ἀπὸ ἓναν Τρῶα, ἐνῶ στὴ μέση τοῦ Ἑλλησποντου θυσίασε ταῦρο καὶ προσέφερε χοῆς μὲ ἓνα χρυσὸ κύπελλο στὸν Ποσειδῶνα καὶ τὶς Νηρηίδες. Ἡ βαθιὰ θρησκευτικὴ του πίστη φαινόταν σὲ κάθε μέρος τῆς καθημερινότη-
τας, πόσο μᾶλλον τὴ στιγμή ποὺ ἄρχιζε ἡ μεγαλύτερη ἐκστρατεία.

Ὁ Ἀλέξανδρος θὰ πολεμοῦσε γιὰ τὴ νίκη ποὺ ἦταν στόχος ὅλων τῶν Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι ἔβλεπαν στὸ πρόσωπο τοῦ βασιλιᾶ τῆς Μακεδονίας τὸν ἐνσαρκωτὴ τῶν ἐλπίδων τους, ἀλλὰ καὶ τὸν ἄνθρωπο ποὺ θὰ μπορούσε νὰ ἀπαλλάξει τοὺς Ἕλληνες καὶ τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴ διαρκῆ καὶ μακροχρόνια ἀπειλὴ τῶν Περσῶν. Τὸ μεγάλο πρόσταγμα τῆς ἔνωσης κατὰ τῶν Περσῶν - βαρβάρων ἦταν μπροστά.

4.

Ὁ Ἀχιλλέας πρότυπο τοῦ Ἀλέξανδρου
στὴν ἐκστρατεία του στὴν Ἀσία

Ἡ Ἀσία ἦταν μπροστά στὸν Ἀλέξανδρο καὶ ὁ ἴδιος ὡς Βασιλιάς τῶν Ἑλλήνων θὰ ἔπαιρνε ἐκδίκηση γιὰ τὰ ἐγκλήματα τῶν Περσῶν στὸν ἑλλαδικὸ χῶρο.

Ὁ Μακεδόνας βασιλιάς κάρφωσε τὴ λόγχη του στὴ γῆ, προσέφερε ἓνα στεφάνι στὸν τάφο τοῦ Ἀχιλλέα, ἐνῶ ὁ Ἡφαιστίωνας στὸν τάφο τοῦ Πατρόκλου.

Ὁ Ἀλέξανδρος διαβάζοντας τὴν Ἰλιάδα,

ὅπως καὶ ὅλοι οἱ Ἕλληνες τῆς ἐποχῆς του, εἶχε ἐντυπωσιαστεῖ ἀπὸ τὰ κατορθώματα τοῦ Ἀχιλλέα, ἀπὸ τὴ γενναιότητα, τὴν ἀνδρεία, τὸ μεγάλο ἐλληνικὸ πολιτισμικὸ φορτίο, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἀνθρωπιά του. Ὁ Ἀχιλλέας ὑπῆρξε τὸ πρότυπο γιὰ τὸν Ἀλέξανδρο, γιὰτὶ διάβασε ὅτι ὁ Ἀχιλλέας ἦταν ἕνας ἄνθρωπος - πολεμιστῆς, πού πέτυχε τόσα πολλὰ σὲ τόσο μικρὸ χρονικὸ διάστημα.

Ὁ Ἀλέξανδρος στὸν τάφο τοῦ Ἀχιλλέα

Τὸ ὄνομά του εἶχε μείνει γιὰ πάντα στὶς καρδιές καὶ στὰ χεῖλη Ἑλλήνων καὶ μὴ, καὶ κάθε ἀναφορὰ σὲ πολέμους καὶ κατορθώματα στὸν ἀρχαῖο κόσμο, ἦταν ταυτισμένη μὲ τὸν Ἀχιλλέα.

Γιὰ τὸν Ἀλέξανδρο ὅμως δὲν ἦταν μόνον ἕνας Ἕλληνας, πού κατόρθωσε τὰ ἀκατόρθωτα, ἀλλὰ καὶ ἕνας πρόγονός του.

Ὁ Ἀλέξανδρος θυσιάσε στὴν Ἀθηνᾶ Τρωάδα καὶ ξέπλυσε τὴν ἱεροσυλία πού εἶχε διαπράξει ὁ πρόγονός του Νεοπτόλεμος, γιὸς τοῦ Ἀχιλλέα, πού εἶχε σκοτώσει τὸν Πρίαμο στὸν βωμὸ τοῦ Διός.

Θυσίασε πρὸς τιμὴν τοῦ Πριάμου καὶ εὐχήθηκε νὰ μὴν μεταφέρει ὁ Πρίαμος τὴν κατάρρα του στοὺς ἀπογόνους τοῦ Νεοπτόλεμου. Ἔτσι ὁ Ἀλέξανδρος ἤθελε νὰ ἔχει μαζί του καὶ τὴ θεὰ Ἀθηνᾶ καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Πριάμου.

Μετὰ ὁ Ἀλέξανδρος κάρφωσε τὴ σάρισά του στὸ χῶμα τῆς Ἀσίας, μὲ σκοπὸ νὰ δηλώσει τὴν ἀποφασιστικότητά του γιὰ τὴ νίκη.

5.

Ἡ μάχη στὸν Γρανικὸ ποταμὸ καὶ ἡ συνέχεια τῆς ἐκστρατείας

Ἀπὸ τὴν Τροία ὁ Ἀλέξανδρος βάρησε πρὸς τὴν ἐνδοχώρα τῆς Ἀσίας ἕως τὸν Γρανικὸ ποταμὸ. Ἐκεῖ τὸν περίμεναν οἱ Πέρσες ἔχοντας παρατεταγμένους στὴν ἀνατολικὴ πλευρὰ τοῦ Γρανικοῦ 20.000 ἵππεῖς καὶ 20.000 Ἑλληνες μισθοφόρους πεζοὺς. Ὁ Ἀλέξανδρος ἀντιπαρατάχθηκε μὲ ἓνα μέρος τῆς στρατιᾶς του, ἀπὸ 13.000 πεζοὺς καὶ 5.100 ἵππεῖς μὲ ἰδιαίτερη δεξιότητες. Ἡ μάχη ξεκίνησε καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἐπέδειξε τὴ στρατιωτικὴ του ἰδιοφυΐα. Πρῶτος στὴ μάχη χωρὶς νὰ κρύβεται. Παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι εἶχε σπάσει ἡ λόγχη του, ὅπως καὶ τοῦ σωματοφύλακά του, μαχόταν, γιὰ νὰ τὸν βλέπουν οἱ μὲν στρατιῶτες του καὶ νὰ παίρνουν θάρρος, οἱ δὲ ἐχθροὶ νὰ ἀποθαρρύνονται. Κινδύνεψε μὲ θάνατο, ἀλλὰ τὸν ἔσωσε ὁ Κλεῖτος. Ὁ Ἀλέξανδρος μὲ ταχύτητα καὶ ὀργάνωση νίκησε πρῶτα τὸ φημισμένο περσικὸ ἵππικὸ καὶ ἔπειτα τὸ πεζικὸ. Οἱ Ἑλληνες μισθοφόροι κυκλώθηκαν καὶ γλύτωσαν μόνο 2.000, οἱ ὅποιοι στάλθηκαν ἀλυσοδεμένοι στὴν Ἑλλάδα νὰ ἐργασθοῦν ἔτσι γιὰ ὅλη τους τὴ ζωὴ, ἐπειδὴ «ἂν καὶ Ἑλληνες πολέμησαν ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων».

Ἀπὸ τοὺς Μακεδόνες οἱ εἰκοσιπέντε νεκροὶ τοῦ ἵππικοῦ τῶν Ἑταίρων θεωρήθηκαν ἥρωες. Τὰ θύματα τοῦ ὑπόλοιπου ἵππικοῦ, καὶ τοῦ πεζικοῦ, θάφτηκαν μὲ τιμές, ἐνῶ οἱ γονεῖς καὶ τὰ παιδιά τους ἀπαλλάχθηκαν ἀπὸ τοὺς φόρους γιὰ ὅλη τους τὴ ζωὴ. Ἦταν ἓνα μικρὸ δείγμα πολλῶν καὶ σημαντικῶν πράξεων ποὺ ἔδειχναν τὴν ἀνωτερότητα καὶ κυρίως τὴ διαφορετικότητα στὴν ἐξουσία ἀπὸ τὸν Ἀλέξανδρο. Ἦταν μιὰ

Παράσταση μάχης του Μ. Ἀλεξάνδρου

πράξη που στη συνέχεια επεκτάθηκε και έγινε συνήθεια από τον Μακεδόνα βασιλιά.

Ὁ Ἀλέξανδρος, ἀφοῦ ἐπισκέφτηκε τοὺς τραυματίες, ἔστειλε ἀπὸ τὰ λάφυρα 300 περσικὲς πανοπλίες, γιὰ νὰ ἀφιερωθοῦν στὴ θεὰ Ἀθηνᾶ, στὸν Παρθενῶνα. Ἡ ἐπιγραφή που συνόδευε τὰ λάφυρα ἔκλεινε μέσα σὲ λίγες λέξεις τὴν ἑλληνικὴ περιπέτεια μὲ τοὺς Πέρσες: «Ἀλέξανδρος Φιλίππου καὶ οἱ Ἕλληνες πλὴν Λακεδαιμονίων ἀπὸ τῶν βαρβάρων τῶν τὴν Ἀσίαν κατοικούντων» (ἔξαιροῦσε τοὺς Λακεδαιμόνιους, ἀφοῦ ἦταν οἱ μόνοι Ἕλληνες που δὲν πῆραν μέρος στὴν ἐκστρατεία). Οἱ Πέρσες μετὰ τὴν ἥττα τοὺς τράπηκαν σὲ φυγὴ, ἐνῶ ὁ Ἀλέξανδρος δημοσιοποίησε ὅτι ἡ γῆ τοῦ ἀνῆκε καὶ οἱ κάτοικοί της ἦταν ὑποτελεῖς του. Ἀφοῦ ἀνακήρυξε τὴν Τροία ἐλεύθερη πόλη, συνέχισε τὴν πορεία του πρὸς

τις Σάρδεις, τὸ κέντρο τῆς Λυδίας, πόλη τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι θὰ κυβερνιοῦνταν μὲ δικούς τους νόμους καὶ θὰ ἦταν ἐλεύθεροι. Ἡ ἐλευθερία, βασικὸ συστατικὸ τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξης, ὅπως αὐτὴ οἰκοδομήθηκε στὴν ἀκμὴ τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ἀποτελέσε κεντρικὸ σημεῖο τῆς πολιτικῆς τοῦ Ἀλέξανδρου. Παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ κάτοικοι ἦταν ἠττημένοι, καὶ ἐπιπλέον εἶχαν συμμαχήσει καὶ μὲ τοὺς Πέρσες, ὁ Ἀλέξανδρος θεωροῦσε ὅτι δὲν θὰ μποροῦσε νὰ κυβερνήσει ἔχοντας τὴν καταπίεση καὶ τὴ σκλαβιὰ ὡς βασικὰ ὄπλα. Παράλληλα μὲ τὸ πρότυπο τῆς ἐλευθερίας ἔδειχνε μιὰ ἄλλη στάση ζωῆς στοὺς λαοὺς ποὺ κυρίευε, ὅσο καὶ ἂν αὐτὸ ἀκούγεται παράξενο καὶ ὀξύμωρο.

Στὴ συνέχεια ὁ Ἀλέξανδρος μὲ τὰ στρατεύματά του προχώρησε πρὸς τὴν Ἔφεσο, ἀπελευθερώνοντας ἀκόμη μιὰ ἑλληνικὴ πόλη τῆς περιοχῆς. Ἡ Ἔφεσος ἦταν μὲν μιὰ σημαντικὴ πόλη, λόγω τῆς θέσης της, ἀλλὰ ἡ ἀπελευθέρωσή της ἀποτελοῦσε καὶ μιὰ συμβολικὴ πράξη γιὰ τὴ δύναμη τοῦ Ἀλέξανδρου νὰ δίνει ξανά τὸν ἀέρα τῆς ἐλευθερίας στοὺς Ἕλληνες τῆς Ἀσίας. Οἱ ἑλληνικὲς πόλεις, οἱ ὁποῖες ἦταν πλέον ὑπὸ τὶς διαταγὲς τοῦ Ἀλέξανδρου, εἶχαν ιδιαίτερη θέση στὸ βασίλειο τῆς Ἀσίας, πληρώνοντας ἓνα τέλος γιὰ τὸν πόλεμο, τὴ «σύνταξη».

Ἐπόμενος σταθμὸς τοῦ ἦταν ἡ Μίλητος. Μιὰ ἀκόμη σημαντικὴ πόλη τῆς περιοχῆς, ὅπου ὁ στόλος τῶν Ἑλλήνων συνάντησε τὸν περσικὸ, συνολικῆς δύναμης 400 τριήρων. Ἡ Μίλητος ἔπεσε καὶ αὐτὴ ὑπὸ τὸ βᾶρος τῆς πολιορκίας. Καὶ ἔτσι ἡ πιὸ ἰσχυρὴ ἑλληνικὴ πόλη τῆς δυτικῆς Μικρᾶς Ἀσίας βρισκόταν στὰ χέρια τοῦ Ἀλέξανδρου.

Ἡ συνέχεια τῆς ἐκστρατείας ἀφοροῦσε τὴν Ἀλικαρνασσό, μετὰ τὴν κατάκτηση τῆς ὁποίας ὁ

Ἀλέξανδρος ἔστειλε στήν πατρίδα τοὺς νιόπαντρος στρατιῶτες του νὰ περάσουν τὸ χειμῶνα τοῦ 334-333 δίπλα στὶς γυναῖκες τους. Ἡ πράξη αὐτὴ τὸν ἔκανε ἀκόμη πιὸ δημοφιλῆ, ἀφοῦ ὁ βασιλιάς τους μποροῦσε νὰ τοὺς καταλάβει, νὰ τοὺς νιώσει, νὰ τοὺς

Μακεδονικὴ φάλαγγα

δώσει τὴ χαρὰ τῆς οἰκογένειας καὶ τῶν συζύγων ποὺ εἶχαν στερηθεῖ μὲ τὴν ἐκστρατεία. Ἐν τῷ μεταξύ οἱ ἀξιωματικοὶ εἶχαν ἐντολὴ νὰ στρατολογήσουν νέους στρατιῶτες, γεγονός ποὺ ἀποτελοῦσε ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη, καθὼς ὁ στρατὸς προχωροῦσε πρὸς τὴν Ἀσία καὶ οἱ δυνάμεις τοῦ Μακεδόνα βασιλιᾶ ἔπρεπε νὰ εἶναι καὶ ποσοτικὰ καὶ ποιοτικὰ ἀνάλογες μὲ τοὺς στόχους ποὺ εἶχαν τεθεῖ.

Στὴ συνέχεια ὁ Ἀλέξανδρος προχώρησε πρὸς τὴν Παμφυλία καὶ στρατοπέδευσε στήν ἑλληνικὴ πόλη Πέργη, τὴν ὁποία ἔκανε βάση του. Συνέχισε τὴν πορεία του πρὸς τὴ Σίδη καὶ, ὅταν ἔμαθε ὅτι ἡ ἐπόμενη πόλη, ἡ Ἄσπενδος, ἀρνήθηκε τοὺς πρέσβεις του, ἐτοιμάστηκε γιὰ πολιορκία. Μετὰ ὁμως ἀπὸ διαπραγ-

ματεύσεις, οί ὄροι τοῦ Μακεδόνα βασιλιᾶ ἔγιναν δεκτοί, ὑποχρεώνοντας τήν πόλην σέ καταβολή φόρου.

Ἐκεῖ ἀποκαλύφθηκε συνωμοσία γιά τή δολοφονία τοῦ Ἀλέξανδρου, ἡ ὁποία σχεδιαζόταν ἀπό τόν βασιλιᾶ τῶν Περσῶν Δαρεῖο. Ἡ συνωμοσία ἀποκαλύφθηκε καί ὁ Ἀλέξανδρος σώθηκε. Ἡ συνωμοσία αὐτή ἦταν ἡ πρώτη στή σειρά ἀπό τίς πολλές πού θά ἀκολουθοῦσαν, ἀφοῦ πλέον ὁ Ἀλέξανδρος ἀποτελοῦσε στόχο γιά πολλούς ἐχθρούς καί «φίλους».

Ὁ Ἀλέξανδρος προχώρησε πρὸς τίς ἐπόμενες πόλεις πού εἶχε προγραμματίσει νά κυριεύσει. Μετά τήν

Τερμησσό ἀκολούθησε ἡ Σαλαγασσός, ἡ μεγαλύτερη πόλη τῆς Πισιδίας. Ἡ Φρυγία εἶχε ἤδη ἠττηθεῖ ἀπό τόν στρατηγὸ τοῦ Ἀλέξανδρου, τόν Παρμενίωνα, καί ὁ Ἀντίγονος ὁ Μονόφθαλμος ὀρίστηκε ἀπό τόν Ἀλέξανδρο Σατράπης τῆς Φρυγίας.

Τὰ κατορθώματα τοῦ Ἀλέξανδρου μέσα σέ ἕνα χρόνο ἀπὸ τήν ἀναχώρηση ἀπὸ τή Μακεδονία, τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 334, ἦταν ἐκπληκτικά. Εἶχε κατορθώσει νά κατακτήσει μιὰ περιοχή μεγαλύτερη καί σαφῶς πλουσιότερη ἀπὸ ὁλόκληρη τή Θράκη. Ἡ ἰδιοφυΐα του ἦταν ἀποδεκτὴ ἀπὸ ὅλους, ἀφοῦ

ἐλευθερώνοντας τὶς πόλεις καὶ τὶς περιοχὲς ἀπὸ τοὺς Πέρσες, δημιουργοῦσε μιὰ νέα κατάσταση, ἡ ὁποία εἶχε διακριτὰ χαρακτηριστικὰ σεβασμοῦ τῶν πολλῶν καὶ διαφορετικῶν λαῶν, τῶν ἠθῶν τους, τῶν παραδόσεων τους, καὶ ἐνωτικὸ παράγοντα τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ τὸν ἑλληνικὸ πολιτισμὸ. Ἡ δύναμη τῶν ἀξιῶν ποὺ πρέσβευε ὁ Ἀλέξανδρος ἦταν μεγαλύτερη ἀπὸ τὴ δύναμη τῶν ὄπλων καὶ τῶν στρατιωτῶν. Καὶ αὐτὸ τὸ ἀντιληφτὴκε νωρὶς ὁ Ἀλέξανδρος καὶ τὸ ἐφάρμοσε μὲ μεγάλη ἐπιτυχία στοὺς λαοὺς, οἱ ὁποῖοι μὲ τὴ σειρά τους ἐνσωμάτωσαν τὰ στοιχεῖα τοῦ πιὸ ἀνεπτυγμένου πολιτισμοῦ τῆς ἐποχῆς.

6.

Ὁ γόρδιος δεσμὸς
καὶ ἡ μάχη στὴν Ἴσσο

Στὸ Γόρδιο, τὴν ἀρχαία πρωτεύουσα τῆς Φρυγίας, καὶ συγκεκριμένα στὴν ἀκρόπολη τῆς πόλης, ὑπῆρχε μιὰ ἄμαξα ἀφιερωμένη ἀπὸ τὸν βασιλιὰ Μίδα στὸν Δία. Ὁ θρύλος τῆς περιοχῆς ἔλεγε ὅτι ὅποιος θὰ ἔλυνε τὸν δεσμὸ, ποὺ ἔδενε τὸν ζυγὸ μὲ τὸν ἄξονα τῆς ἄμαξας, θὰ γινόταν κυρίαρχος τῆς Ἀσίας. Οἱ ἐκδοχὲς γιὰ τὸ λύσιμο τοῦ δεσμοῦ ποικίλλουν. Ὁ Ἀλέξανδρος ἔβγαλε τὴν καβίλια τοῦ ζυγοῦ ἐλευθερώνοντάς τον ἀπὸ τὸν ἄξονα. Αὐτὴ εἶναι ἡ μιὰ ἄποψη. Ἡ ἄλλη ἄποψη ἀναφέρει ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἔκοψε τὸν κόμπο μὲ τὸ σπαθὶ του. Ὅποια ὁμως καὶ ἂν εἶναι ἡ ἀλήθεια, «ὁ Δίας εἶχε ἀποδεχτεῖ τὸν τρόπο ἐπίλυσης τοῦ δεσμοῦ, ἐπιβραβεύοντας τὸν Μακεδόνα βασιλιὰ μὲ ἀστραπὲς

καὶ κεραυνούς».

Ἡ συνέχεια τῆς ἐκστρατείας ἀφοροῦσε στὴν Καππαδοκία. Ἐκεῖ ἔστειλε τοὺς νεοσύλλεκτους στρατιῶτες ὁ Ἀλέξανδρος, ἐνῶ ὁ ἴδιος συνέχισε πρὸς τὶς πύλες τῆς Κιλικίας. Ταυτόχρονα, ἔδωσε διαταγὴ στὸ ναυτικὸ νὰ διατηρήσει τὸν ἔλεγχο τοῦ Ἑλλάσποντου. Φτάνοντας στὴν Ταρσὸ τῆς Κιλικίας, τὸν Ἰούνιο τοῦ 333, ἀρρώστησε βαριά. Μιὰ ἀσθένεια ἡ ὁποία τὸν ταλαιπώρησε γιὰ 4 ὁλόκληρους μῆνες, τὴν ὥρα πού οἱ Πέρσες ἀνασυντάσσονταν, γιὰ νὰ τὸν ἀντιμετωπίσουν.

Οἱ Πέρσες ἀνέμεναν τὸν Ἀλέξανδρο στὴ Συρία. Ὁ Ἀλέξανδρος, μετὰ τὴν ἀνάρρωσή του, πέρασε στὴ Συρία καὶ στρατοπέδευσε στὴ Μυριάνδρο, κοντὰ στὸν ποταμὸ Πίναρο. Σὲ λίγο στὴν ἀκτὴ τῆς Ἰσσοῦ ἔμελλε νὰ δοθεῖ μιὰ σημαντικὴ μάχη, ὅπου ἡ τόλμη τοῦ Ἀλέξανδρου, ἡ ἀνδρεία του καὶ ἡ ἰδιοφυΐα του κατόρθωσε νὰ νικήσει τὶς ὑπέρτερες περσικὲς δυνάμεις, παρόλο τὸν τραυματισμὸ καὶ τοῦ ἴδιου. Οἱ ἀπώλειες τῶν Ἑλλήνων ἦταν ἐλάχιστες, λόγῳ τοῦ ἀνώτερου ὀπλισμοῦ καὶ τῆς μὴ χαλάρωσής τους κατὰ τὴ διάρκειά τῆς μάχης. Ἀπὸ τὴν ἄλλη, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι τὰ ἐχθρικὰ στρατεύματα ἦταν περισσότερα, ἢ ἦττα τῶν Περσῶν ἦταν ὀλοκληρωτικὴ.

Ἡ νίκη στὴν Ἰσσὸ εἶχε καὶ τὶς συμβολικὲς συνιστώσες της. Ὁ Δαρεῖος ἄφησε τὴ μητέρα του, τὴ γυναίκα του, τὰ παιδιά του, πού τὸν περίμεναν στὸ στρατόπεδο θρηνώντας τον ταυτόχρονα, καθὼς νόμιζαν ὅτι εἶχε σκοτωθεῖ. Ὁ Ἀλέξανδρος ἔστειλε τὸν Λεοννάτο νὰ τοὺς διαμηνύσει ὅτι θὰ ζήσουν μὲ ὅλες τὶς βασιλικὲς τιμές. Ὅπως σημειώνουν οἱ Πτολεμαῖος καὶ Ἀριστόβουλος καὶ συμφωνεῖ καὶ ὁ Ἀρριανός, «ὁ πόλεμος δὲν γίνεται ἀπὸ ἐχθρα ἐνάντια στὸν Δαρεῖο, ἀλλὰ γιὰ τὴν κατάκτηση τῆς Ἀσίας».

Τότε σημειώθηκε και ένα περιστατικό, τὸ ὁποῖο φανέρωσε γιὰ ἀκόμη μιὰ φορὰ τὴν ἀξία τοῦ Μακεδόνα βασιλιᾶ, ἀλλὰ καὶ τὴ μεγάλη σημασία πού ὁ ἴδιος ἔδινε στὴν ἀνθρώπινη φιλία. Ὄταν ὁ Ἀλέξανδρος ἐπισκέφτηκε τὴν περσικὴ βασιλικὴ οἰκογένεια, ἡ μητέρα τοῦ Δαρείου ἀντὶ γιὰ τὸν Ἀλέξανδρο τίμησε τὸν πιστὸ φίλο τοῦ Μακεδόνα βασιλιᾶ, τὸν Ἡφαιστίωνα. Ὄταν ἡ ἴδια ἀντιλήφτηκε τὸ σημαντικὸ γιὰ τοὺς Πέρσες λάθος της, ὁ Ἀλέξανδρος τὴν καθησύχασε λέγοντάς της ὅτι «καὶ ὁ Ἡφαιστίωνας εἶναι Ἀλέξανδρος».

Ὁ Δαρείος εὐρισκόμενος σὲ δύσκολη πλέον θέση ζήτησε μὲ ἐπιστολὴ του ἀπὸ τὸν Ἀλέξανδρο φιλία καὶ συμμαχία καθὼς καὶ τὴν ἐπιστροφή τῆς βασιλικῆς οἰκογένειας. Ὁ Ἀλέξανδρος ἀπάντησε μὲ ἐπιστολὴ πού διασώζει ὁ Ἀρριανὸς στὸ ἔργο του «Ἀλεξάνδρου Ἀνάβασις», δείχνοντας ὅτι πλέον αὐτὸς ἦταν ὁ κυρίαρχος τῆς Ἀσίας: «Οἱ πρόγονοί σας, ἀφοῦ ἐξεστράτευσαν στὴ Μακεδονία καὶ τὴν ὑπόλοιπη Ἑλλάδα μᾶς ἔβλαψαν, ἐνῶ δὲν εἶχαν ἀδικηθεῖ προηγουμένως· ἐγὼ, ἐπειδὴ ἀναδείχτηκα ἡγεμὼν τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐπειδὴ θέλω νὰ τιμωρηθοῦν οἱ Πέρσες, πέρασα στὴν Ἀσία, ἀφοῦ ἐσεῖς κάνατε τὴν ἀρχή. Διότι καὶ τοὺς Περίνθιους βοηθήσατε, πού ἀδικοῦσαν τὸν πατέρα μου, καὶ στὴ Θράκη, τὴν ὁποία ἐξουσιάζαμε ἐμεῖς, ἔστειλε δύναμη ὁ Ὄχος· καὶ ὅταν δολοφονήθηκε ὁ πατέρας μου ἀπὸ τοὺς συνωμότες πού ἐσεῖς ὑποκινήσατε, ὅπως οἱ ἴδιοι μὲ ἐπιστολές πρὸς ὄλους καυχηθήκατε, κι ὅταν ἐσὺ σκότωσες τὸν Ἀρσῆ μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Βαγῶου καὶ κατέλαβες τὴν ἐξουσία παράνομα, παραβαίνοντας τὸν νόμο τῶν Περσῶν, ἀδικώντας τοὺς Πέρσες, καὶ ὅταν ἔστειλες ἐχθρικὰ γράμματα γιὰ μένα στοὺς Ἕλληνες, γιὰ νὰ μὲ πολεμήσουν καὶ χρήματα στοὺς Λακεδαιμόνιους καὶ σὲ

κάποιους άλλους Έλληνες, πού δέν τὰ δέχτηκε καμιά άλλη πόλη, ἐκτός ἀπό τούς Λακεδαιμόνιους, κι ὅταν οἱ ἀπεσταλμένοι σου διέφθειραν τούς φίλους μου καί τήν εἰρήνη, τήν ὁποία ἐδραίωσα στούς Έλληνες, προσπάθησαν νά τή χαλάσουν, ἐξεστράτευσα ἐναντίον σου, γιατί ἐσύ εἶχες κάνει τήν ἀρχή τῆς ἐχθρας. Καί ἐφόσον ἔχω νικήσει ἀρχικά τούς στρατηγούς καί τούς σατράπες σου καί τώρα ἐσένα καί τίς δυνάμεις σου καί

Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος νικά τὸ Δαρεῖο στὴ μάχη τῆς Ἴσσοῦ

κατέχω τὴ χώρα σου, πού μοῦ χάρισαν οἱ θεοί, ὅσοι ἀπ' αὐτούς πού παρατάχτηκαν μαζί σου δὲν σκοτώθηκαν στὴ μάχη, ἀλλὰ κατέφυγαν σ' ἐμένα, αὐτούς τοὺς φροντίζω καὶ εἶναι μαζί μου ὄχι χωρὶς τὴ θέλησή τους, ἀλλὰ ἐκούσια συνεκστρατεύουν μὲ τὸ μέρος μου. Ἐπειδὴ, λοιπόν, εἶμαι κυρίαρχος ὅλης τῆς Ἀσίας, ἔλα μὲ τὸ μέρος μου. Ἄν ὅμως φοβᾶσαι μήπως, ἀφοῦ ἔλθεις, πάθεις κάτι ἄσχημο ἀπὸ μένα, στείλε μερικούς ἀπὸ

τούς φίλους σου για να πάρουν ένορκες έγγραψεις. Και, αφού έρθεις κοντά μου, ζήτησε και θα πάρεις τή

‘Ο Δαρείος τρέπεται σε φυγή (λεπτομέρεια από ανάγλυφο του 18ου αιώνα)

μητέρα, τή γυναίκα και τὰ παιδιά σου και ὅ,τι ἄλλο θελήσεις. Θα ἔχεις ὅ,τιδήποτε ζητήσεις, ἀρκεί νὰ μὲ πείσεις. Καὶ στὸ ἐξῆς, ὅταν στέλνεις ἀγγελιοφόρους σ’ ἐμένα, νὰ τοὺς στέλνεις στὸν βασιλιά τῆς Ἀσίας καὶ μὴν μοῦ στέλνεις ἐπιστολές σὰν ἴσος πρὸς ἴσον, ἀλλὰ νὰ μοῦ ἀπευθύνεσαι ὡς κύριο ὄλων τῶν κτήσεών σου. Σὲ διαφορετικὴ περίπτωση, θὰ σκεφτῶ γιὰ σένα ὅτι εἶσαι ἄδικος. Ἄν πάλι ἔχεις διαφορετικὴ γνώμη γιὰ τή βασιλεία, μείνε καὶ ἀγωνίσου γι’ αὐτὴν καὶ μὴ φεύγεις, διότι θὰ σὲ καταδιώξω ὅπου κι ἂν πᾶς». Ὁ Δαρείος γνωρίζοντας τή δύσκολη θέση του δὲν ἀπάντησε στὴν ἐπιστολὴ τοῦ Ἀλέξανδρου.

Ἡ κυριαρχία εἶχε γίνει πράξη χάρι στὴν ἐξαιρετικὴ φυσιογνωμία τοῦ Ἀλέξανδρου ποὺ δὲν διαπραγματευόταν, πολὺ δὲ περισσότερο μὲ ἕναν βασιλιά, ὅπως ὁ Δαρείος, ὁ ὁποῖος βαρυνόταν μὲ σοβαρὰ ἐγκλήματα

κατὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ εἶχε ἐγκαταλείψει τὸ πεδίο τῆς μάχης, πράγμα πού ὁ Ἀλέξανδρος ἰδιαίτερα τιμοῦσε σὲ κάθε μάχη μαζί μὲ τοὺς στρατιῶτες του.

7.

Ἡ κατάκτηση τῆς Αἰγύπτου

Ὁ Ἀλέξανδρος μὲ φήμη πού προηγεῖτο πλέον τῶν στρατευμάτων του προχώρησε πρὸς τὴν Ἄραδο, τὴ Βύβλο καὶ τὴ Σιδώνα, ἐνῶ ἡ Τύρος, ἡ μεγαλύτερη ναυτική δύναμη στὴ Φοινίκη, ἦταν ὁ τελικός του στόχος. Ἀποτέλεσμα τῆς κυριαρχίας του στὴν πόλη θὰ σήμαινε τὸ τέλος τῆς περσικῆς θαλασσοκρατορίας στὴν ἀνατολικὴ Μεσόγειο καὶ ἡ ἀπόκρουση ὁποιασδήποτε μελλοντικῆς κίνησης τῶν Περσῶν πρὸς τὸν ἑλλαδικὸ χῶρο.

Ἡ πολιορκία τῆς Τύρου ἄρχισε τὸν Ἰανουάριο τοῦ 332 καὶ τελείωσε ἕξι μῆνες ἀργότερα. Ὁ Ἀλέξανδρος μὲ τὴ βοήθεια τῶν Φοινίκων καὶ τῶν Κυπρίων, πού εἶχαν ὑποφέρει ἀπὸ τὴν κυριαρχία τῆς Τύρου, καὶ μὲ ἐμπιστοσύνη στὸ ὄνειρό του στὸ ὁποῖο εἶχε δεῖ τὸν Ἡρακλῆ νὰ τὸν ὀδηγεῖ στὴν Τύρο, ἐπικράτησε ἀρχικὰ στὴ θάλασσα καὶ μετέπειτα στὴν ξηρά. Ἡ εἰσβολὴ στὴν πόλη ἔγινε μετὰ ἀπὸ ἓνα μεγάλο χρονικὸ διάστημα πολιορκίας. Οἱ Μακεδόνες, ἐξοργισμένοι ἀπὸ τὴν πολύμηνη πολιορκία καὶ τὴ δολοφονία τῶν Μακεδόνων αἰχμαλώτων ἀπὸ τοὺς Τύριους, σκότωναν μὲ ὀργή. Ἦταν μιὰ τιμωρία καὶ ἓνα μήνυμα καὶ πρὸς ἄλλες πόλεις πού τυχὸν θὰ συμπεριφέρονταν μὲ τὸν ἴδιο τρόπο στὸν Ἀλέξανδρο καὶ τὸν στρατό του.

Βεβαίως, ο άπώτερος στόχος του Άλέξανδρου ήταν τὸ εὐκόλο πέρασμα πρὸς τὴν Αἴγυπτο. Ἡ πορεία του ὅμως πρὸς τὴν Αἴγυπτο ἐμποδιζόταν ἀπὸ τὴ Γάζα, τὴν ὀχυρωμένη πόλη, ἢ ὁποία σύμφωνα μὲ τοὺς μηχανικοὺς τοῦ Άλέξανδρου θὰ καταλαμβάνονταν μόνο μὲ ἔφοδο. Ὡστόσο ὁ Άλέξανδρος ἔδειξε γιὰ ἀκόμη μιὰ φορὰ τὴ στρατιωτικὴ του ἰδιοφυΐα. Μιὰ ἰδιοφυΐα πού ἔδωσε πολλές φορές τὴ λύση σὲ ἀνυπέρβλητα ἐμπόδια καὶ σὲ ἀμυντικὰ συστήματα πού φαίνονταν ἀρχικὰ ἐξαιρετικὰ ἀπίθανο νὰ ὑπερπηδηθοῦν.

Ὁ Άλέξανδρος, προκειμένου νὰ καταλάβει τὴ Γάζα, ἔδωσε διαταγὴ νὰ κατασκευαστεῖ ἓνα ἀνάχωμα ἴσο μὲ τὸ ὕψος τῆς πόλης (80 μ.) καὶ πρόσταξε ἔφοδο. Σ' αὐτὴν ὁ Άλέξανδρος τραυματίστηκε σοβαρά, χάνοντας ἀρκετὸ αἷμα, ἐνῶ θεραπεύτηκε μετὰ ἀπὸ μεγάλο χρονικὸ διάστημα. Ἦταν ἀκόμη μιὰ νίκη τοῦ Μακεδόνα βασιλιᾶ, αὐτὴν τὴ φορὰ σὲ συμβολικὸ ἐπίπεδο, στὸ ἠθικὸ τῶν στρατιωτῶν του, ἀφοῦ ὁ ἴδιος μπορούσε νὰ ξεπερνᾷ κάθε τραῦμα.

Ὁ Άλέξανδρος ἀφοῦ κατέλαβε τὴ Γάζα, ἔσπευσε ν' ἀνέβει στὰ Ἱεροσόλυμα. Μόλις τὸ ἔμαθε αὐτὸ ὁ ἀρχιερέας Ἰώδδας, τὸν κυρίευσε ἀγωνία καὶ φόβος, γιατί δὲν ἤξερε πῶς νὰ ὑποδεχτεῖ τοὺς Μακεδόνες, ἀφοῦ ἦταν βέβαιο πῶς ὁ βασιλιάς ἦταν ἐξοργισμένος μὲ τὴν προηγούμενη ἀρνητικὴ ἀπάντηση τῶν Ἰουδαίων στὶς προτάσεις του. Κάλεσε λοιπὸν τὸν λαὸ νὰ ἀναπέμψει ἱκεσίες καί, προσφέροντας μαζί τους θυσία στὸν Θεό, τὸν παρακαλοῦσε νὰ προστατέψει τὸ ἔθνος Του καὶ νὰ τὸ σώσει ἀπὸ τὸν ἐπερχόμενο κίνδυνο. Μὰ ὅταν, μετὰ τὴ θυσία, ἔπεσε νὰ κοιμηθεῖ, ἐφανίστηκε στὸν ὕπνο του ὁ Θεὸς καὶ τοῦ μίλησε προφητικά, παραγγέλλοντάς του νὰ ἔχει θάρρος· νὰ στολίσουν, εἶπε, τὴν πόλη, νὰ ἀνοίξουν τὶς πύλες καὶ νὰ προὔπαντήσουν

τὸν Ἀλέξανδρο φορώντας λευκὰ ροῦχα οἱ λαϊκοί, ἐνῶ ὁ ἴδιος μὲ τοὺς ἱερεῖς τὶς παραδοσιακὰς τοὺς ἐνδυμασίαις, καὶ νὰ μὴ φοβοῦνται πὼς θὰ πάθουν κάποιο κακό, γιατί ὁ Θεὸς τοὺς προστατεύει. Μόλις ξύπνησε, λοιπόν, ἐνίωσε μεγάλη χαρά, φανέρωσε σὲ ὅλους αὐτὰ πού τοῦ προφήτεψε ὁ Θεὸς καί, ἀφοῦ ἔκανε ὅλα ὅσα τοῦ εἶπε στὸν ὕπνο τοῦ Ἐκεῖνος, περίμενε τὴν ἄφιξη τοῦ βασιλιᾶ.

Ὅταν ὁ ἀρχιερέας ἔμαθε πὼς ὁ Ἀλέξανδρος πλησιάζει στὴν πόλη, βγῆκε μαζί μὲ τοὺς ἱερεῖς καὶ ὅλο τὸ πλῆθος τῶν πολιτῶν γιὰ νὰ τὸν προὔπαντῆσει μὲ θρησκευτικὴ μεγαλοπρέπεια, πού δὲν ἔμοιαζε μὲ τὴν

ὑποδοχή τῶν ὑπόλοιπων ἔθνῶν, στὸ μέρος ποὺ λέγεται Σαφεῖν. Τὸ ὄνομα αὐτὸ στὰ ἑλληνικὰ μεταφράζεται Σκοπός, δηλαδή παρατηρητήριο, γιατί ἀπὸ ἐκεῖ φαίνονταν τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ὁ ναός.

Οἱ Φοίνικες ἀπὸ τῆ μεριά τους, καὶ οἱ Χαλδαῖοι ποὺ τοὺς ἀκολουθοῦσαν, λογάριάζαν πῶς ὁ βασιλιάς, μέσα στὴν ὀργή του, θὰ τοὺς ἐπέτρεπε νὰ λεηλατήσουν τὴν πόλη καὶ νὰ σκοτώσουν μὲ ἀτιμωτικὸ θάνατο τὸν ἀρχιερέα.

Ὅμως συνέβη τὸ ἐντελῶς ἀντίθετο. Μόλις ὁ Ἀλέξανδρος εἶδε ἀπὸ μακριὰ τὸ πλῆθος μὲ τὰ λευκὰ ροῦχα, καὶ μπροστὰ τους ἱερεῖς μὲ τὰ λινά, καὶ τὸν ἀρχιερέα νὰ βαδίζει ντυμένος μὲ τὰ βαθυπόρφυρα καὶ χρυσά του ἄμφια φορώντας στὸ κεφάλι του τὸ ἱερὸ μαντίλι μὲ τὴ χρυσὴ πλάκα ποὺ γράφει τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, προχώρησε μόνος του, προσκύνησε τὸ ὄνομα καὶ φίλησε πρῶτος τὸν ἀρχιερέα. Τότε πιά οἱ Ἰουδαῖοι χαιρέτησαν ὅλοι μὲ μία φωνή τὸν Ἀλέξανδρο καὶ τὸν περικύκλωσαν, ἐνῶ οἱ ἡγεμόνες τῆς Συρίας καὶ ὅλοι οἱ ὑπόλοιποι εἶχαν μείνει ἐκπληκτοὶ μὲ τὴ συμπεριφορὰ τοῦ βασιλιᾶ καὶ ὑπέθεταν πῶς τοῦ ἔχει σαλέψει τὸ μυαλό. Μόνον ὁ Παρμενίων τὸν πλησίασε καὶ τὸν ρώτησε γιὰ ποιὸ λόγο αὐτός, ποὺ ὅλοι τὸν προσκυνοῦν, προσκυνάει τὸν ἀρχιερέα τῶν Ἰουδαίων.

«Δὲν προσκύνησα τὸν ἴδιο», τοῦ ἀπάντησε ὁ Ἀλέξανδρος, «ἀλλὰ τὸν Θεὸ τοῦ ὁποίου ἔχει τὴν τιμὴ νὰ εἶναι ἀρχιερέας. Γιατί μία νύχτα, στὸ Δίον τῆς Μακεδονίας, τὸν εἶδα στὸν ὕπνο μου ὅπως εἶναι ντυμένος τώρα, κι ἐνῶ σκεπτόμουν μὲ ποιὸ τρόπο θὰ ὑποτάξω τὴν Ἀσία, ἐκεῖνος μοῦ εἶπε νὰ μὴ χρονοτριβῶ, ἀλλὰ νὰ περάσω ἀπέναντι μὲ θάρρος, γιατί ὁ ἴδιος θὰ ὀδηγήσει τὸν στρατό μου καὶ θὰ μοῦ παραδώσει τὸ κράτος τῶν Περσῶν. Ἐπειδὴ λοιπὸν δὲν ἔχω ὡς τώρα δεῖ κανέναν μὲ

Ἡ Ἀλεξάνδρεια

τέτοια ἐνδυμασία καὶ τώρα, μόλις τὸν εἶδα, θυμήθηκα τὸ ὄραμα ἐκεῖνο ποῦ ἐμφανίστηκε στὸν ὕπνο μου καὶ μὲ προέτρεψε νὰ ξεκινήσω, πιστεύω πὼς ἀνέλαβα αὐτὴ τὴν ἐκστρατεία μὲ θεία καθοδήγηση, καὶ ἐπομένως θὰ νικήσω τὸν Δαρεῖο, θὰ καταλύσω τὸ κράτος του καὶ θὰ πετύχω ὅλα ὅσα ἔχω κατὰ νοῦ».

Αὐτὰ εἶπε στὸν Παρμενίωνα, κι ἀφοῦ ἔδωσε τὸ δεξί του χέρι στὸν ἀρχιερέα, ἔφτασαν στὴν πόλη, μὲ τοὺς Ἰουδαίους νὰ τρέχουν στὸ πλάι τους. Ἐκεῖ ὁ Ἀλέξανδρος ἀνέβηκε στὸν ναό, πρόσφερε θυσία στὸν Θεὸ σύμφωνα μὲ τὶς ὁδηγίες τοῦ ἀρχιερέα καὶ ἔδειξε τὸν ἀπαιτούμενο σεβασμὸ στὸν ἴδιο καὶ στοὺς ἱερεῖς. Ὅταν τοῦ ἔδειξαν τὸ βιβλίο τοῦ Δανιήλου, ὅπου ἀναφέρει πὼς ἓνας Ἕλληνας θὰ καταλύσει τὸ κράτος τῶν Περσῶν, συμπέρανε πὼς πρόκειται γιὰ τὸν ἴδιο. Ἔτσι, γεμάτος χαρά, διέλυσε τὸ πλῆθος, ἐνῶ τὴν ἄλλη μέρα τοὺς συγκέντρωσε ὅλους καὶ τοὺς

κάλεσε νὰ τοῦ ζητήσουν ὅποια χάρη θέλουν. Τότε ὁ ἀρχιερέας τοῦ ζήτησε νὰ τοὺς ἀφήσει νὰ τηροῦν τοὺς πατροπαράδοτους νόμους τους καὶ κάθε ἔβδομο ἔτος νὰ μὴν πληρώνουν φόρους, κι ἐκεῖνος συμφώνησε. Στὴ συνέχεια, τὸν παρακάλεσαν νὰ ἐπιτρέψει καὶ στοὺς Ἰουδαίους τῆς Βαβυλώνας καὶ τῆς Μηδίας νὰ τηροῦν τοὺς νόμους τους, κι αὐτὸς τοὺς ὑποσχέθηκε πὼς θὰ τὸ κάνει μὲ χαρά. Κατόπιν ἀπευθύνθηκε στὸ πλῆθος λέγοντας πὼς ἂν κάποιοι θέλουν νὰ συμμετάσχουν στὴν ἐκστρατεία του, τηρώντας τὶς πάτριες συνθήει-ές τους καὶ ζώντας σύμφωνα μὲ αὐτές, εἶναι ἔτοιμος νὰ τοὺς πάρει μαζί του· καὶ πράγματι πολλοὶ προθυμοποιήθηκαν νὰ καταταγοῦν στὸν στρατό του.

Τὸν Δεκέμβριο τοῦ 332 τὰ στρατεύματα ἀπὸ ξηρὰ καὶ θάλασσα προσέγγιζαν τὴν Αἴγυπτο. Ὁ στόλος εἰσέβαλε στὸ Πηλοῦσιο (Πόρτ Σάϊντ) καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ ὁ λαὸς τῆς Αἰγύπτου ἔκαναν δεκτὸ τὸν στρατό τοῦ Ἀλέξανδρου χωρὶς ἀντίσταση. Ὁ στόλος προχώρησε σὲ μιὰ βάση στὸν Νεῖλο, στὴ μετέπειτα Ἀλεξάνδρεια, ἐνῶ ὁ Πέρσης διοικητὴς παραδόθηκε στὴ Μέμφιδα. Ὁ Ἀλέξανδρος εἶχε δημιουργήσει σὲ λιγότερο ἀπὸ δυὸ χρόνια, κάτι ποὺ φαινόταν ἀκατόρθωτο, ἓνα βασίλειο ποὺ ἐκτεινόταν ἀπὸ τὸν Εὐξείνιο Πόντο μέχρι τὶς αἰγυπτιακὲς ἀκτές.

Οἱ Αἰγύπτιοι δέχτηκαν μὲ μεγάλες τιμὲς τὸν Ἀλέξανδρο, ὁ ὁποῖος ἐπισκέφτηκε τὸν ναὸ τοῦ Ἄμμωνα Δία στὴν ὄαση Σίβα, ὅπου οἱ θεοὶ εὐνόησαν τὸ ταξίδι στέλνοντας βροχὴ καὶ δύο κοράκια νὰ τοὺς καθοδηγήσουν, ὅταν ἔχαναν τὸν δρόμο στὴν ἔρημο. Ὁ Ἀλέξανδρος ἀκολούθησε τὸν Περσέα καὶ τὸν Ἡρακλῆ, οἱ ὁποῖοι εἶχαν ἐπισκεφτεῖ τὸν βωμό. Γιὰ τὸν Ἀλέξανδρο ὁ Ἄμμων Ζεὺς ἦταν ἓνας Ἕλληνας θεός, μὲ ναὸ στὴν Ἄφυτο τῆς Χαλκιδικῆς καὶ λατρεία στὴ Δω-

δώνη. Για τους Αιγύπτιους ο Άλέξανδρος ήταν ο γιός του Ρᾶ, βασιλιάς τῆς Ἄνω καὶ τῆς Κάτω Αἰγύπτου, ἀγαπημένος του Ἄμμωνα καὶ ἐκλογή του Ρᾶ. Ἦταν «τέκνο του Δία», ἦταν ἓνας Φαραώ, ἓνας θεός.

Ἐνῶ ὁ Ἄλέξανδρος βρισκόταν ἀκόμη στὴν Αἴγυπτο, ἔφτασε ἐκεῖ ὁ Ἡγέλοχος, ὁ ὁποῖος του ἀνήγγειλε ὅτι τὰ νησιὰ του Αἰγαίου, πού βρισκόνταν ἀκόμη ὑπὸ τὸν περσικὸ ζυγὸ, ὅπως ἡ Τένεδος, ἡ Χίος, ἡ Λέσβος καὶ ἡ Κῶς, ἀποστάτησαν. Σὲ ὅλες τὶς πόλεις τὴν ἐξουσία ἀνέλαβαν οἱ δημοκρατικοί, πού συνέλαβαν τοὺς τυράννους καὶ τοὺς ἀπέστειλαν στὸν Ἄλέξανδρο. Μόνο στὴν Πελοπόννησο ἐξακολουθοῦσαν νὰ ὑποβόσκουν ἐπαναστατικὲς διαθέσεις κατὰ τῆς μακεδονικῆς κυριαρχίας. Μὲ τὴν κατάκτηση καὶ τῆς Αἰγύπτου ὅλα τὰ περσικὰ παράλια, ἀπὸ τὰ στενὰ του Ἑλλησπόντου μέχρι τὴν Αἴγυπτο, βρισκόνταν στὰ χέρια του Ἄλέξανδρου. Ὁ ἰσχυρὸς περσικὸς στόλος εἶχε ἐξαφανιστεῖ. Μέρος ἐπίσης τῶν ποντιακῶν παραλίων εἶχε πάψει νὰ ἀποτελεῖ τμῆμα του περσικοῦ κράτους.

Ἡ πορεία πρὸς τὴν ὄαση Σίβα, ὅπου ὑπῆρχε μαντεῖο του Ἄμμωνα, τὸ περίφημο Ἄμμώνιον, ἦταν μιὰ προσωπικὴ θρησκευτικὴ, πολιτικὴ καὶ στρατιωτικὴ πρόκληση γιὰ τὸν Ἑλληνα ἡγέτη.

Ἡ πορεία του Ἄλέξανδρου στὴ συγκεκριμένη ὄαση, στὴν ὁποία ἡ παράδοση θέλει νὰ δώσει ἰδιαίτερη αἴγλη καὶ νὰ τὴν ἀποδώσει σὲ θεία ἔμπνευση, δὲν ἔχει βέβαια στρατιωτικὴ σημασία. Γιὰ τοὺς Μακεδόνες ὁμως, οἱ ὁποῖοι γιὰ πρώτη φορά διήνυσαν ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια ὡς ἐκεῖ πάνω ἀπὸ 600 χλμ. μέσα ἀπὸ περιοχὴ πού στὸ μεγαλύτερο μέρος της ἦταν ἔρημος, ἀποτελεῖ σημαντικὸ κατόρθωμα. Ἡ ἐπιχείρηση αὐτὴ θὰ πρέπει νὰ ἀποδοθεῖ μᾶλλον στὸν ρομαντισμὸ του νεαροῦ βασιλιᾶ καὶ στὴ μυστικοπαθῆ φύση του: πρὶν

Ἡ εἴσοδος τοῦ Ἀλέξανδρου στή Βαβυλώνα

ἀποδυθεῖ στήν καταδίωξη τοῦ Μεγάλου Βασιλέως στό ἐσωτερικό τῆς Ἀσίας, ὁ Ἀλέξανδρος θέλησε νά ἐπισκεφτεῖ τὸ ἱερό, τοῦ ὁποίου τῆ συμβουλή ζήτησαν παλιότερα σπουδαῖοι στρατηγοί, ὅπως ὁ Κίμων καί ὁ Λύσανδρος. Ἡ ἐπίσκεψή του, ὡστόσο, στό Ἀμμώνειον προσέλαβε καί πολιτικό χαρακτήρα, καθὼς ἐνίσχυσε τὸ κύρος του τόσο ἀνάμεσα στοὺς νέους ὑπηκόους του ὅσο καί ἀνάμεσα στοὺς Ἕλληνες. Ὄταν ὁ Ἀλέξανδρος μπῆκε στό ἱερό, ὁ ἱερέας τὸν χαιρέτησε ὡς γιὸ τοῦ θεοῦ Ἀμμωνα. Ἡ ὀνομασία, συνηθισμένη γιὰ τοὺς Φαραῶ, προξένησε μεγάλη ἐντύπωση στοὺς Ἕλληνες, πού ταύτιζαν τὸν Ἀμμωνα μὲ τὸν Δία.

Ἀπὸ τὴν ὄαση Σίβα ὁ Ἀλέξανδρος ἐπέστρεψε στή Μέμφιδα (331 π.Χ.). Ἐκεῖ τὸν συνάντησαν πρεσβεῖες ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καί τὸν περίμεναν νέες στρατιωτικὲς

δυνάμεις, πού τοῦ ἔστειλε ὁ Ἀντίπατρος. Στή Μέμφιδα ὁ Ἀλέξανδρος ἀσχολήθηκε μὲ τὴν πολιτικὴ ἀναδιοργάνωση τῆς Αἰγύπτου. Ἡ φύση τῆς χώρας ἐπέβαλε τὴν ἐφαρμογὴ ἀποκεντρωτικοῦ συστήματος. Στὸ ἴδιο πολιτικὸ καὶ στρατιωτικὸ σύστημα βασίστηκαν ἀργότερα οἱ Πτολεμαῖοι ἐπίγονοί του γιὰ τὴ διοίκηση τῆς Αἰγύπτου. Ἀπὸ τὴ Μέμφιδα ὁ Ἀλέξανδρος, ἀφοῦ διοργάνωσε μεγάλες γιορτές, ἔφυγε πρὸς τὸν δυτικὸ βραχίονα τοῦ Νείλου, ὅπου ἀποφάσισε νὰ χτίσει μιὰ πόλη ἀνάμεσα στὴ θάλασσα καὶ τὴ Μαρεώτιδα λίμνη. Ἡ νέα πόλη θὰ μπορούσε, μέσα ἀπὸ μιὰ διώρυγα, νὰ συνδέεται μὲ τὸν Νεῖλο καὶ ἔτσι νὰ διαθέτει δύο λιμάνια. Τὴν 20ῆ Ἰανουαρίου τοῦ 331 ὁ Ἀλέξανδρος χάραξε τὴν περίμετρο τοῦ τείχους, μὲ μῆκος δεκαπέντε χιλιόμετρα, τὸ κέντρο τῆς πόλης καὶ τὶς τοποθεσίες ὅπου θὰ χτίζονταν οἱ ναοὶ τῆς Ἰσιδας καὶ τῶν Ὀλύμπιων θεῶν. Τὸ ἀλεύρι πού χρησιμοποίησε, γιὰ νὰ σχηματίσει τὴ νέα πόλη, τὸ ἔφαγαν σμήνη πουλιῶν. Τὸ σημάδι σήμαινε γιὰ τὸν Ἀλέξανδρο μεγάλο πλοῦτο, ἐνῶ ἡ πόλη ὀνομάστηκε Ἀλεξάνδρεια.

Οἱ πόλεις ἀποτελοῦσαν γιὰ τὸν Ἀλέξανδρο ἴσως τὰ πιὸ σημαντικὰ μέρη τῆς ἐκστρατείας του. Πέρα ἀπὸ τὴν ἐνίσχυση τῶν πόλεων πού προϋπῆρχαν, ἴδρυσε νέες, ὅπως τὶς Αἰγές καὶ τὴν Ἀλεξάνδρεια (Αἴγυπτος), τὴν Ἀρέθουσα (Συρία), τὴν Πέλλα (Παλαιστίνη), τὴ Γέρασα (Ἰορδανία), δημιουργώντας ἔτσι ἓνα δίκτυο οἰκισμῶν μὲ τεράστια οἰκονομικὴ, πολιτικὴ καὶ πολιτισμικὴ σημασία. Πέρα ἀπὸ τὸ προφανές, ὅτι οἱ πόλεις θὰ μπορούσαν νὰ ἀποτελέσουν σταθμοὺς καραβανιῶν καὶ σημαντικὰ κέντρα τοῦ ἐμπορίου, ἡ ἐξέλιξή τους θὰ τὶς σηματοδοτοῦσε ὡς κέντρα ἑλληνικῆς παιδείας καὶ ἐκπαίδευσης καθὼς καὶ χώρους στρατιωτικῆς ἐκπαίδευσης, σύμφωνα μὲ τὰ

έλληνικά - μακεδονικά πρότυπα. Ίδρυσε 70 έλληνικές πόλεις, με πληθυσμό 10.000 κατοίκων ή κάθε μία.

Ό Άλέξανδρος έμεινε για τέσσερις μήνες στην Αίγυπτο, όπου μαζί με τον στρατό και τον στόλο, άφοϋ ξεκουράστηκε, άναχώρησε για τή Φοινίκη και τή Συρία. Έκει έμεινε τρείς μήνες, άφοϋ είχε προγραμματίσει έκστρατεία στην Αίθιοπία.

8.

Έ τελική νίκη έναντίον τών Περσών.

Έ μάχη στα Γαυγάμηλα

Παρότι ό Άλέξανδρος επιθυμοϋσε να επέκτεινει τις κτήσεις του και νότια τής Αιγύπτου, ή άποστολή τοϋ στρατοϋ δεν συνέχισε προς τó κέντρο τής Άφρικής. Ό Άλέξανδρος, άφοϋ έδωσε διαταγή να φτιαχτοϋν δυó γέφυρες στον ποταμό Εϋφράτη, διέσχισε βορειοανατολικά τούς λόφους τής Άρμενίας και κατευθύνθηκε προς τον ποταμό Τίγρη, όπου βρισκόταν ό Δαρείος. Τó βράδυ τής 20ής Σεπτεμβρίου τοϋ έτους 331 έγινε έκλειψη σελήνης, γεγονός που ό Άλέξανδρος εξέλαβε ως πολύ θετικό οίωνό. Έ ήττα τών Περσών θα έρχόταν, σύμφωνα με τις προβλέψεις, τον ίδιο κιόλας μήνα.

Άπό τήν άλλη πλευρά ό Δαρείος είχε στή διάθεσή του τó καλύτερο ίππικό άπό τήν Καππαδοκία και τó Πακιστάν. Επίσης διέθετε και ένα νέο όπλο, τó άρμα με τις κοφτερές λεπίδες, τó έπονομαζόμενο δρεπανηφόρο, που άποτελοϋσε σύμφωνα με τις φήμες, όπλο νίκης άπό μόνο του.

Ὁ Ἀλέξανδρος κινήθηκε μὲ τὴν ἔναρξη τῆς μάχης -ἡ περιοχή ὀνομαζόταν Γαυγάμηλα- μὲ ἀπόλυτη ἀκρίβεια. Οἱ σάρισες τῶν Μακεδόνων ἐπικράτησαν καὶ ὁ Δαρεῖος τράπηκε σὲ φυγή. Ὁ Ἀλέξανδρος τὸν καταδίωξε γιὰ 110 χλμ., φτάνοντας μέχρι τὰ Ἄρβυλα (σημερινὸ Ἑρμπιλ στὸ βόρειο Ἰράκ), καὶ κατέλαβε τὸν ἀμύθητο θησαυρὸ τοῦ Πέρση βασιλιᾶ. Ἦταν μιὰ ὀλοκληρωτικὴ νίκη ποὺ τρομοκράτησε τοὺς ἐχθροὺς καὶ ἔδωσε μεγάλη χαρὰ στοὺς φίλους. Τίποτα δὲν μποροῦσε πιά νὰ σταματήσει τὸν Ἀλέξανδρο.

Στὰ Ἄρβυλα ὁ Μακεδόνας βασιλιάς θυσίασε στοὺς θεοὺς, ἀπένειμε ἀμοιβὲς καὶ οἱ Μακεδόνες τὸν ἀνακήρυσαν βασιλιὰ τῆς Ἀσίας. Ὁ ἴδιος ὁ Ἀλέξανδρος σὲ ἀφιερῶματά του στὴν Ἀθηναῖ τῆς Λίνδου ἔγραψε τὰ ἑξῆς: «Ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος νίκησε τὸν Δαρεῖο σὲ μάχη καὶ κηρύχθηκε Βασιλεὺς τῆς Ἀσίας».

Ἡ νίκη στὰ Γαυγάμηλα σήμανε τὴν ὀλοκληρωτικὴ ἐπικράτηση τῶν Μακεδόνων, τῶν ἐνωμένων δυνάμεων τῶν Ἑλλήνων καὶ βεβαίως τῆς στρατιωτικῆς καὶ πολιτικῆς προσωπικότητος τοῦ Ἀλέξανδρου. Κανένας στρατὸς καὶ κανένας βασιλιάς δὲν μποροῦσε νὰ τοῦ ἀντισταθεῖ.

Ἡ μάχη στὰ Γαυγάμηλα

9.

Ὁ Ἀλέξανδρος καταλαμβάνει τὴ Βαβυλώνα, τὰ Σοῦσα καὶ τὴν Περσέπολη καὶ γίνεται κυρίαρχος τοῦ βασιλείου τῶν Περσῶν

Ἡ Βαβυλώνα, ἡ πιὸ πλούσια περιοχή τοῦ περσικοῦ βασιλείου, βρισκόταν τώρα στὰ χέρια τοῦ Ἀλέξανδρου. Γιὰ τὸν λαὸ τῆς Βαβυλώνας ἡ ἔλευση τῶν Μακεδόνων τερμάτιζε 200 χρόνια περσικῆς κατοχῆς. Πολιτικὸς διοικητὴς ὀρίστηκε ὁ Μαζαῖος, ἀνώτατος ἀξιωματικὸς, ὁ ὁποῖος εἶχε πολεμήσει ἐναντίον τοῦ Ἀλέξανδρου στὰ Γαυγάμηλα. Ἡ κίνηση αὐτὴ ἐξέπληξε τοὺς Μακεδόνες. Γιὰ τὸν Ἀλέξανδρο ὅμως ἦταν μιὰ ἀκόμη πράξη νὰ τιμᾷ αὐτοὺς ποὺ ἔρχονταν μὲ τὴ θέλησή τους στὶς ὑπηρεσίες του, ὅπως εἶχε συμβεῖ καὶ μὲ τὸν Ἀβουλίτη, ποὺ εἶχε παραδώσει τὰ Σοῦσα, καὶ μὲ τὸν Μιθρήνη, ποὺ εἶχε παραδώσει τὶς Σάρδεις.

Ἄφοῦ τὸ στράτευμα ξεκουράστηκε στὴ Βαβυλώνα γιὰ ἓνα μῆνα, ὁδηγήθηκε ἀπὸ τὸν Ἀλέξανδρο στὰ Σοῦσα, ὅπου συναντήθηκε μὲ τὴ δύναμη τοῦ Ἀμύντα.

Στὸν ἑλλαδικὸ χῶρο οἱ ἐξεγέρσεις στὴν Πελοπόννησο καὶ τὴ Θράκη προκάλεσαν ὀρισμένες ἀνησυχίες, ἐπειδὴ ὁ στρατὸς δὲν μποροῦσε νὰ μετακινηθεῖ εὐκόλα, ἀφοῦ χρειαζόταν τρεῖς μῆνες, γιὰ νὰ φτάσει ἀπὸ τὰ Σοῦσα στὴ Μακεδονία. Ὁ Ἀλέξανδρος ἀρκέστηκε στὴν ἀποστολὴ χρημάτων στὸν Ἀντίπατρο, γιὰ νὰ συντηρεῖ τὸν στρατὸ καὶ νὰ καταστέλλει τὶς ἐξεγέρσεις. Τώρα ὁ Ἀλέξανδρος θὰ βιάζετο πρὸς τὴν Περσέπολη. Ὁ δρόμος πρὸς αὐτὴ περνοῦσε μέσα ἀπὸ πόλεις τῆς Περσίας καὶ ἓνα στενὸ δέκα χιλιομέτρων, τὸ ὁποῖο φυλασσόταν ἀπὸ μιὰ πολὺ ἰσχυρὴ στρατιωτικὴ δύναμη. Ὁ Ἀλέξανδρος ὅμως ὁδήγησε τὸν στρατό

του πίσω από τις ἐχθρικές γραμμές και αἰφνιδιασμένοι οἱ Πέρσες δὲν μπόρεσαν νὰ ἀντιδράσουν. Ἡ Περσέπολη καταλήφτηκε και οἱ θησαυροὶ τῆς πρωτεύουσας τοῦ βασιλιᾶ Δαρείου και τοῦ Ξέρξη βρίσκονταν τώρα

στὰ χέρια τῶν Μακεδόνων. Ἦταν Ἰανουάριος τοῦ 330 και ὁ Ἀλέξανδρος ἀποφάσισε νὰ κάψει τὸ ἀνάκτορο, ὡς ἐκδίκηση στὶς πράξεις τῶν Περσῶν ἐνάντια στοὺς Ἑλληνες θεοὺς, ὅπως ἀναφέρει ὁ Στράβωνας και ὁ Ἀρριανός.

Ἀφοῦ ξεκουράστηκαν λίγους μῆνες, τὸν Μάρτιο τοῦ ἴδιου ἔτους οἱ Μακεδόνες κατέλαβαν τὴ γῆ τῶν Μάρδων, ἐνῶ ὁ Ἀλέξανδρος συνέχισε τὴν τακτικὴ τοῦ διορισμοῦ Περσῶν στὶς κατακτημένες περιοχές.

Ὅμοια πολιτικὴ σεβασμοῦ και ὄχι λεηλασίας τῶν κατακτημένων λαῶν εἶχε νὰ ἐπιδείξει μόνο ὁ Φίλιππος, ὁ πατέρας τοῦ Ἀλέξανδρου. Ἦταν ἀκόμη μιὰ πράξη ποὺ τὸν ἀναδείκνυε ἀκόμη πιὸ ἰδιαίτερο, ἀκόμη πιὸ

μοναδικό.

Ὁ Δαρεῖος ἔμεινε στὴ χώρα τῶν Μήδων γιὰ ἑπτὰ ὀλόκληρους μῆνες χωρὶς ἐνόχληση ἀπὸ τὸν Ἀλέξανδρο. Ὁ Μακεδόνας βασιλιάς προχώρησε πρὸς τὰ Ἐκβάτανα, τὴν τελευταία ἀπὸ τὶς τρεῖς περσικὲς πρωτεύουσες, στὴν ὁποία, ἀφοῦ τὴν κατέλαβε, κήρυξε τὸ τέλος τοῦ πολέμου τῶν Ἑλλήνων ἐναντίον τῶν Περσῶν. Ἦταν μιὰ σημαντικὴ ἡμέρα γιὰ τοὺς Ἕλληνες, γιατί, ὅταν ξεκινοῦσαν τὸν πόλεμο ἐναντίον τῶν Περσῶν, κανεὶς τους δὲν περίμενε ὅτι σὲ τόσο μικρὸ χρονικὸ διάστημα θὰ ἦταν οἱ ὀλοκληρωτικοὶ νικητές. Ὁ Ἀλέξανδρος ἦταν ὁ πρωταγωνιστικὸς παράγοντας στὴν τελικὴ νίκη.

Ὅσοι εἶχαν συνεκστρατεύσει μὲ τὸν Ἀλέξανδρο ἀποχώρησαν παίρνοντας μαζί τους δῶρα ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν βασιλιά. Ὁ Ἀλέξανδρος, μὲ κέντρο τὰ Ἐκβάτανα, προχώρησε πρὸς τὶς πύλες τῆς Κασπίας, προσδοκῶντας νὰ συλλάβει τὸν Δαρεῖο. Ξεκουράστηκε γιὰ λίγο στὶς Ράγες (κοντὰ στὴ σημερινὴ Τεχεράνη) καὶ ἀφοῦ πέρασε τὶς πύλες, σταμάτησε στὴ Χοαρηνή. Ἐκεῖ πληροφορήθηκε ὅτι ὁ Δαρεῖος συνελήφθη ἀπὸ τρεῖς Πέρσες εὐγενεῖς, οἱ ὁποῖοι βλέποντας ὅτι θὰ πέσουν ὅλοι στὰ χέρια τοῦ Ἀλέξανδρου σκότωσαν τὸν Δαρεῖο καὶ διέφυγαν.

Τὸν Ἰούλιο τοῦ 330 ὁ Ἀλέξανδρος βρῆκε νεκρὸ τὸν Δαρεῖο. Μπροστὰ του ἀνοιγόταν μιὰ νέα πρόκληση. Εἶχε ἐπικρατήσει στὴν Ἀσία καὶ τὴν ἴδια στιγμή στὸν ἑλλαδικὸ χῶρο οἱ ἐξεγέρσεις εἶχαν σβῆσει. Κανεὶς δὲν θὰ μπορούσε νὰ τοῦ ἀντισταθεῖ.

Οἱ στρατιωτικὲς δυνάμεις χωρίστηκαν στὰ τρία, ὑποτάσσοντας τοὺς Μάρδους, τοὺς Ζαπούριους καθὼς καὶ ἄλλους λαούς.

10.

Ἐὐνός στόχος: Ἡ Ἀνατολή

Τὴν πρώτη ἐξέγερση - ἀμφισβήτηση τοῦ ὡς βασιλιᾶ τῆς Ἀσίας ὁ Ἀλέξανδρος τὴν πληροφορήθηκε τὸν καιρὸ πού ἐτοιμαζόταν νὰ πορευθεῖ πρὸς τὴν Ἀσία - Βακτρία. Ὁ Βῆσσοσ, συγγενῆς τοῦ Δαρείου, ὑπῆρξε ὁ πρωτεργάτης. Ὅμως ἡ ἀποφασιστικότητα τοῦ Ἀλέξανδρου δὲν ἄφησε καμία ἀμφιβολία γιὰ τὸ ποιὸς ἦταν ὁ κυρίαρχος. Κατέστειλε τὴν ἐξέγερση ἐν τῇ γενέσει τῆς καὶ ἔδωσε ἓνα μήνυμα σὲ ἐχθροὺς καὶ φίλους. Τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 330 ἀποκαλύφθηκε μιὰ συνωμοσία σὲ βάρος τοῦ. Ὁ Φιλώτας καὶ ὅσοι συμμετείχαν στὴ συνωμοσία ἐκτελέστηκαν ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς Μακεδόνες μὲ τὰ ἀκόντιά τους. Ἡ ἴδια ποινὴ ἐπιβλήθηκε καὶ στὸν Παρμενίωνα, πατέρα τοῦ Φιλώτα. Ἦταν μιὰ δύσκολη στιγμή γιὰ τὸν Ἀλέξανδρο, ὅταν ἔδινε διαταγὴ νὰ σκοτωθοῦν δύο ἐξαιρετικοὶ συμπολεμιστὲς του, πού τοῦ ἔδωσαν πολλές νίκες στὴν ἐκστρατεία.

Ἐὐνός Ἀλέξανδρος ἱδρυσε μιὰ νέα πόλη στὴ Δραγγιανή, τὴν Ἀλεξάνδρεια Προφθασία, γιὰ νὰ θυμᾶται τὸν θανάσιμο κίνδυνο πού πέρασε. Ὅπως μέχρι τότε, ἔτσι καὶ στὴ συνέχεια τοῦ βίου του εἶχε συνειδητοποιήσει ὅτι δὲν μπορούσε νὰ ἐμπιστευτεῖ κανέναν, οὔτε τοὺς πιὸ κοντινοὺς τοῦ φίλους καὶ συνεργάτες, οὔτε καὶ αὐτοὺς μὲ τοὺς ὁποίους τὸν συνέδεαν δεσμοὶ κοινῶν στρατιωτικῶν ἀγώνων.

Ἀπὸ τὸν Ἰανουάριο τοῦ 329 ὁ Ἀλέξανδρος συνέχισε τὴ στρατιωτικὴ του δράση πρὸς τὴν εὐφορὴ περιοχὴ τῶν Ἀριμασπῶν, ἱδρύνοντας καὶ δύο νέες πόλεις, τὴν Ἀλεξάνδρεια, στὸ σημερινό Κανταχάρ, καὶ

τὴν Ἀλεξανδρούπολη, στὸ Καλάτι Γκιλδάζι.

Στὴ συνέχεια κατέλαβε τὴν Ἀραχωσία, μιὰ στρατηγικῆς σημασίας περιοχή, καὶ προέλασε πρὸς τὸν βορρᾶ, ὅπου ἀντιμέτωπισε τὸ μεγάλο πρόβλημα τοῦ χιονιοῦ, φτάνοντας μέχρι τὸν βράχο ποῦ εἶχε δεθεῖ ὁ Προμηθεΐας. Ἐκεῖ ἱδρυσε μιὰ ἀκόμη πόλη, τὴν Ἀλεξάνδρεια τοῦ Καυκάσου. Τὸν χειμῶνα ὁ στρατός τὸν πέρασε κοντὰ στὴν πρωτεύουσα τοῦ Ἀφγανιστάν, τὴν Καμπούλ. Ἀπὸ ἐδῶ ὁ δρόμος τοῦ στρατεύματος καὶ τοῦ Ἀλέξανδρου εἶχε μόνο μιὰ κατεύθυνση. Τὴν Ἰνδία.

Ἀρχὲς τοῦ 329 ὁ Ἀλέξανδρος ξεκίνησε, γιὰ νὰ περάσει τὸ ὄρος Ἰνδοκοῦς καὶ τὸν Ἀπρίλιο καὶ Μάϊο χτύπησε τὶς μεγαλύτερες πόλεις τῆς Βακτρίας, τὴν Ἀορνὸ καὶ τὰ Βάκτρα. Στὴ συνέχεια κινήθηκε πρὸς τὸν Ὑξο ποταμὸ μὲ τὴ ζέστη νὰ βασανίζει τὸ στράτευμα. Ἕνας στρατιώτης τοῦ πρόσφερε νερὸ καὶ ὁ Ἀλέξανδρος τοῦ εἶπε νὰ τὸ δώσει στὰ παιδιά του. Ὁ βασιλιάς τους ἦταν ἕνας ἀπὸ αὐτούς, καὶ στὶς χαρὲς καὶ στὶς λύπες, καὶ τὶς πιὸ δύσκολες καὶ τὶς πιὸ εὔκολες στιγμὲς τὶς ζοῦσε μαζί μὲ τὸν στρατό του. Καμία ἐξάιρεση!

Φτάνοντας στὸν Ὑξο ποταμὸ ἔδωσε χρήματα στοὺς γηραιότερους Μακεδόνες καὶ ὀρισμένους ἐθελοντὲς Θεσσαλοῦς, ζητώντας τους νὰ ἐπιστρέψουν στὴν πατρίδα καὶ νὰ κάνουν παιδιά. Ἐκεῖνοι ἀρνήθηκαν λέγοντας ὅτι θὰ τὸν ὑπηρετοῦσαν ἕως τὸ τέλος τοῦ πολέμου. Περνώντας τὸν μεγάλο ποταμὸ Ὑξο ἔφτασε σὲ μιὰ μικρὴ πόλη, ὅπου κατοικοῦσαν οἱ Βραγχίδες, τῶν ὁποίων οἱ πρόγονοι εἶχαν παραδώσει τὸν ναὸ τοῦ Ἀπόλλωνα στὸν Ξέρξη (479 π.Χ.). Ἐκεῖνος τὸν κατέστρεψε καὶ πῆρε τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς φρουροὺς μαζί του. Ἡ ἱεροσυλία καὶ ἡ προδοσία ἦταν μεγάλη καὶ ὁ Ἀλέξανδρος κατέστρεψε τὴν

πόλη. Στη συνέχεια τὸ στράτευμα προχώρησε πρὸς τὴ Σαμαρκάνδη καὶ μετὰ πρὸς τὸν ποταμὸ Ἰαξάρτη, ποὺ ἦταν τὸ σύνορο τῆς περσικῆς αὐτοκρατορίας. Ἐκεῖ στὴν ἄσιατικὴ ὄχθη ἔκτισε τὴν Ἀλεξάνδρεια τὴν Ἐσχάτη, δηλαδή τὴν Ἀλεξάνδρεια τῶν συνόρων. Παρὰ τὶς ἐξεγέρσεις τῶν Σογδιανῶν καὶ τῶν Βακτριῶν, παρὰ τοὺς ἀλλεπάλληλους σοβαροὺς τραυματισμοὺς τοῦ Ἀλέξανδρου, οἱ Μακεδόνες ἐπικράτησαν. Τὸ 329 εἶχε κλείσει μὲ ἀπώλειες, ἀλλὰ μὲ τὴ σιγουριά ὅτι παρὰ τὰ ἐμπόδια καὶ τοὺς δύσκολους ἀντιπάλους ὁ Ἀλέξανδρος θὰ ἦταν ὁ κυρίαρχος.

Τὸ 328 ἀνοίξε μὲ πολέμους καὶ διαπραγματεύσεις μὲ τοὺς Σκύθες βασιλεῖς, ποὺ ἄλλοτε στασίαζαν ἐναντίον τοῦ Ἀλέξανδρου καὶ ἄλλοτε τοῦ προσέφεραν συνεργασία γιὰ κοινὲς ἐπιχειρήσεις. Ὅμως τὸ φθινόπωρο τοῦ ἴδιου ἔτους σὲ ἓνα δεῖπνο στὴ Σαμαρκάνδη ὁ Ἀλέξανδρος σκότωσε τὸν πιστό του φίλο Κλεῖτο, ὁ ὁποῖος τὸν εἶχε σώσει στὴ μάχη τοῦ Γρανικοῦ. Ὁ Κλεῖτος εἶχε καταγγεῖλει τὴν ἄσιατικὴ πολιτικὴ τοῦ Ἀλέξανδρου καὶ τὴν πίστη του ὅτι ἦταν γιὸς τοῦ Ἄμμωνα. Ὁ ἴδιος ὁ Μακεδόνας βασιλιάς, βλέποντας ὅτι σκότωσε τὸν ἄοπλο φίλο του, ἔστρεψε τὸ ξίφος του πρὸς τὸν ἑαυτό του. Τὸν πρόλαβαν οἱ σωματοφύλακες του καὶ μετὰ ἀπ' αὐτὸ κλείστηκε γιὰ τρεῖς μέρες στὸ δωμάτιό του, θρηνώντας τὸν πιστό του φίλο. Ἦταν μιὰ δύσκολη στιγμή γιὰ τὸν Ἀλέξανδρο. Ἡ ἀπώλεια ἑνὸς ἀκόμη συμπολεμιστῆ του τοῦ στοίχισε πάρα πολύ. Τὴ φορὰ αὐτὴ μάλιστα ὁ θάνατος τοῦ Κλεῖτου προῆλθε ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ χέρια του.

Στὴν ἀρχὴ τοῦ 327 ὁ Ἀλέξανδρος κινήθηκε πρὸς τὴ Σογδιανὴ Πέτρα, ὅπου εἶχαν καταφύγει στασιαστὲς, θεωρώντας ὅτι ἐκεῖ δὲν θὰ μπορέσει νὰ τοὺς συλλάβει ὁ Ἀλέξανδρος. Μάλιστα θεωροῦσαν ὅτι θὰ ἔπρεπε

νά υπάρξουν φτερωτοὶ στρατιῶτες, γιὰ νὰ τοὺς νικήσουν. Οἱ ἔμπειροὶ ὅμως Μακεδόνες ἦταν καὶ ἄρκετὰ καλοὶ ὀρειβάτες, καὶ 300 ἀπ' αὐτοὺς ἀνέβηκαν κατὰ τὴ διάρκεια τῆς νύχτας στὴν Πέτρα. Τὸ πρῶτὸ βρέθηκαν μπροστὰ στοὺς στασιαστὲς, οἱ ὁποῖοι πανικόβλητοι παραδόθηκαν. Ἐκεῖ ὁ Ἀλέξανδρος γνώρισε τὴν κόρη τοῦ Σογδιανοῦ εὐγενοῦς Ὁξυάρτη, τὴ Ρωξάνη, τὴν ὁποία ἀργότερα παντρεύτηκε.

Μετὰ ὁ Ἀλέξανδρος κατευθύνθηκε πρὸς τὸν δυσπρόσιτο Βράχο τῆς Χωρινηῆς, ὁ ὁποῖος ἐθεωρεῖτο ἀπόρητος. Ὅμως μπροστὰ στὴν ἀποφασιστικὴ τὴ μεθοδικότητα καὶ τὴν ἀποτελεσματικὴ τῶν Μακεδόνων, πὺ ἐργάζονταν μέρα καὶ νύχτα, γιὰ νὰ ἐγκλωβίσουν τοὺς ἀντιπάλους στὸν Βράχο, οἱ Χωρινηοὶ παραδόθηκαν. Ὁ Ὁξυάρτης παραδέχτηκε ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος καὶ οἱ στρατιῶτες του ἦταν ἀνίκητοι καὶ ὅτι ὁ Μακεδόνας βασιλιάς ἦταν ἕνας ἀκέραιος ἄνθρωπος, ἀφοῦ δὲν πείραξε κανέναν κάτοικο τῆς πόλης καὶ τῆς περιοχῆς.

Λίγο μετὰ, στὰ Βάκτρα, ἀποκαλύφτηκε μιὰ νέα συνωμοσία ἐναντίον τῆς ζωῆς τοῦ βασιλιᾶ τῶν Μακεδόνων. Τὸ σχέδιο ἦταν νὰ σκοτώσουν τὸν Ἀλέξανδρο οἱ ἀκόλουθοί του τὴν ὥρα πὺ κοιμόταν. Ὁ Ἀλέξανδρος ὅμως δὲν γύρισε τὴ νύχτα ἐκείνη στὸ δωμάτιό του καὶ τὴν ἐπόμενη μέρα ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀκολουθούς ἔκανε γνωστὴ τὴ συνωμοσία. Οἱ ἐμπλεκόμενοι θανατώθηκαν μὲ λιθοβολισμό. Κύριος ἀρχηγὸς τῆς συνωμοσίας ἦταν ὁ Καλλισθένης, ὁ ὁποῖος εἶχε ἐναντιωθεῖ περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον στὴν προσκύνηση τοῦ Ἀλέξανδρου. Ὁ θάνατος τοῦ Καλλισθένη προκάλεσε ψυχρότητα στὶς σχέσεις Ἀλέξανδρου καὶ Ἀριστοτέλη, οἱ ὁποῖες, ὡστόσο, σύντομα ξαναβρῆκαν τὸν παλιὸ ρυθμό τους. Τὸ γεγονός λύπησε ἀκόμη τοὺς περιπατητικοὺς

φιλοσόφους, οί όποίοι κατέκριναν τήν πράξη τοῦ Ἀλέξανδρου μέ σφοδρότητα. Βέβαια, ὅπως ἔγινε καί στήν περίπτωση τοῦ Φιλώτα, ἔγινε καί ἄλλη ἔρευνα, ἡ όποία ἔδειξε ὅτι ἦταν καί ἄλλοι ἐμπλεκόμενοι πού ἐπιθυμοῦσαν τή δολοφονία τοῦ Ἀλέξανδρου.

11.

Ἡ πορεία πρὸς τήν Ἰνδία καί ἡ ἐπιστροφή

Στά 327 ὁ Ἀλέξανδρος ἔκλεινε δυὸ χρόνια συνεχοῦς πολέμου καί μέ πίστη γιά τήν ἐπιτυχία βάδιζε πρὸς τή γῆ τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ καί τῶν παραποτάμων του (σημερινὸ Πακιστάν καί Κασμίρ). Ἄν κατακτοῦσε καί τήν Ἰνδία, θά εἶχε καταλάβει ὁλόκληρη τήν Ἀσία. Ἀπέναντί του εἶχε πολὺ καλοὺς πολεμιστές, οί όποίοι ὡστόσο δέν ἦταν ἐνωμένοι καί εἶχαν μεγάλες ἔριδες μεταξύ τους, πού ἔφταναν μέχρι καί σὲ πολεμικές συγκρούσεις. Ὁ Ἀλέξανδρος, εἴτε μέ πόλεμο εἴτε μέ διαπραγματεύσεις, ὑπέταξε τοὺς Ἀσπάσιους, τοὺς Γουρέτιους, τοὺς Ἀσσακηνοὺς.

Ἡ γεφύρωση τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ ἔπαιξε σημαντικὸ ρόλο στήν ἐκστρατεία. Τήν ἀνοιξη τοῦ 326 ὁ Ἀλέξανδρος πέρασε πρῶτος στήν Ἰνδία, ἀκολουθούμενος ἀπὸ 75.000 ἄνδρες.

Στά Τάξιλα ὁ Ἀλέξανδρος δέχτηκε δῶρα ὑποταγῆς ἀπὸ τοὺς τοπικοὺς ἡγέτες μεταξύ τῶν όποίων καί ἀπὸ τὸν Ἀβισάρη (τοῦ σημερινοῦ Κασμίρ). Ἡ συνέχεια ἦταν πρὸς τὸν Ὑδάσπη, ὅπου ὁ βασιλιάς Πῶρος δέν εἶχε δηλώσει ὑποταγή. Ὁ Ἀλέξανδρος τὸν νίκησε μετὰ ἀπὸ μιὰ μάχη, ὅπου ἡ ὀξυδέρκεια τοῦ βασιλιᾶ

ἐπικράτησε καὶ πάλι. Θυσίασε στὸν θεὸ Ἥλιο, πού τοῦ ἐπέτρεψε τὴν κατάκτηση τῆς χώρας, τόσο κοντὰ στὴν ἀνατολή του. Στὴ Συνέλευση τῶν Μακεδόνων εἶπε ὅτι ὁ ἰνδικὸς πλοῦτος ἦταν δικὸς τους καὶ ὅτι θὰ συνέχιζαν ἕως τὴν Ἀνατολή καὶ τὸν Ὠκεανό.

Ὁ στρατὸς ξεκουράστηκε γιὰ ἓνα μῆνα καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἴδρυσε δυὸ νέες πόλεις, τὴ Νίκαια καὶ τὴ Βουκεφάλεια, πρὸς τιμὴν τοῦ ἀλόγου του, τοῦ Βουκεφάλια, πού εἶχε πεθάνει γερασμένο μετὰ τὴ μάχη.

Ὁ Ἀλέξανδρος εἶχε μπροστά του δύο ἐπιλογές. Ἡ μία νὰ προχωρήσει νότια ἀκολουθώντας τὸν Ἰνδὸ πρὸς τὸν Ὠκεανό, καὶ ἡ ἄλλη νὰ συνεχίσει ἀνατολικά. Στὴν ἀρχὴ διάβηκε τὸν ποταμὸ Ἀκεσίνη, τὸν ποταμὸ Ὑδραώτη καὶ μετὰ τὸν ποταμὸ Ὑφάση, ὅπου πίστευε ὅτι θὰ ἔβρισκε τὸ τέλος τῆς Ἀσίας καὶ τὸν Ὠκεανό. Ὠστόσο στὰ Σάγκαλα (σημερινὴ Λαχώρη) πληροφορήθηκε ὅτι ὁ Ὠκεανὸς δὲν βρισκόταν ἐκεῖ, ἀλλὰ πέρα στὴν Ἀνατολή, μετὰ τὴν κοιλάδα τοῦ Γάγγη ποταμοῦ.

Ὁ Ἀλέξανδρος συγκάλεσε συνέλευση τῶν Μακεδόνων ἀξιωματικῶν, ζητώντας τους νὰ τὸν ἀκολουθήσουν καὶ νὰ στηρίξουν τὴν ἀπόφασή του νὰ φτάσουν στὸν Ὠκεανὸ μετὰ τὴν κοιλάδα τοῦ Γάγγη. Ἐκ μέρους τῶν ἀξιωματικῶν μίλησε ὁ Κοῖνος, ὁ ὁποῖος ἐξέφρασε τὴ θέληση τοῦ στρατοῦ νὰ ἐπιστρέψει. Ὁ θυμὸς τοῦ Ἀλέξανδρου ἐναντίον τῶν συμπολεμιστῶν, γιὰ τοὺς ὁποίους ἐνιωθε ὅτι δὲν συμερίζονταν τὰ σχέδιά του, δὲν ἄλλαξε τὴ στάση τῶν Μακεδόνων. Μετὰ ἀπὸ τρεῖς μέρες στὴ σκηνή του, ἀφοῦ ἔμεινε μόνος του, ἀποφάσισε νὰ ἀναγγεῖλει τὴν ἐπιστροφή στὴν πατρίδα. Στις ὄχθες τοῦ ποταμοῦ Ὑφάση χώρισε τὸ στράτευμα, ἔχτισε δώδεκα βωμοὺς κατὰ τὸ πρότυπο τῶν προγόνων του, καὶ ιδιαίτερα τοῦ Ἡρακλῆ, ὁ ὁποῖος

είχε ἀπαθανάτισει τὰ κατορθώματά του στὴ Δύση μετὶ τὶς Ἡράκλειες στῆλες.

Ὁ Ἀλέξανδρος κατὰ τὴν ἐπιστροφή του ρύθμισε καὶ τὰ ζητήματα τῶν περιοχῶν ποὺ εἶχε κατακτήσει.

Μετὰ τὴ νίκη στὸν Ὑδάσπη ὄρισε κυβερνητὲς σὲ μιὰ περιοχή μετὰ 2.000 πόλεις καὶ πληθυσμὸ πάνω ἀπὸ δέκα ἑκατομμύρια, ποὺ ἔφταναν μέχρι τοὺς πρόποδες τῶν Ἰμαλαίων. Μέσω τῶν ποταμῶν Ὑδάσπη, Ἀκεσίνη καὶ Ἰνδοῦ ὁ Ἀλέξανδρος ἀκολούθησε πορεία ἐπιστροφῆς, χρησιμοποιώντας τὸ ναυτικό. Ὁ στόλος ξεκίνησε τὸν Νοέμβριο τοῦ 326 μετὰ μεγάλους ἀθλητικούς καὶ καλλιτεχνικούς ἀγῶνες, καὶ ὁ Ἀλέξανδρος εὐχαρίστησε τοὺς ποτάμιους καὶ θαλασσινοὺς θεοὺς, τὸν Ποσειδῶ-

να, τὴν Ἀμφιτρίτη, τὶς Νηρηίδες καὶ τὸν Ὠκεανό.

Στὴν ἀριστερὴ ὄχθῃ τοῦ Ὑδάσπη βρισκόταν ὁ Ἡφαιστίωνας καὶ στὴ δεξιὰ ὁ Κρατερός, ἐνῶ ὁ Ἀλέξανδρος ἐπικεφαλῆς τοῦ στόλου ξεκίνησε τὴν πλεύση. Οἱ μεγάλοι πολεμικοὶ λαοὶ στὴ συμβολὴ τοῦ

Ὑδάσπη μὲ τὸν Ἀκεσίνη, οἱ Μαλλοὶ καὶ οἱ Ὄξυδράκες ἐπιτέθηκαν στὸν Ἀλέξανδρο, ὁ ὁποῖος ἐπικράτησε παρὰ τὶς ἀπώλειες σὲ ζωὲς καὶ πλοῖα. Ὁ ἴδιος ὁ Ἀλέξανδρος τραυματίστηκε πολὺ σοβαρὰ, τόσο πού οἱ περισσότεροὶ πίστεψαν ὅτι εἶχε πεθάνει. Ὅταν ὁμως ἐμφανίστηκε μπροστὰ στὸν στρατὸ ὄλοι ζητωκραύγασαν. Ἐκεῖ ἱδρυσε μιὰ νέα πόλη, τὴν Ἀλεξάνδρεια,

στήν Ὀπίνην, μὲ ναυπηγεῖα, προβλέποντας τὴ σημασία τῶν πλωτῶν ποταμῶν στήν ἀνάπτυξη τοῦ ἐμπορίου ἀλλὰ καὶ στὴ στρατηγική.

Στὴ συνέχεια ἔφτασε στὰ Πάτταλα, ποὺ βρίσκονται στὸ δέλτα τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ, ἀντιμετωπίζοντας ταυτόχρονα ἐξεγέρσεις καὶ στάσεις ὑποτελῶν βασιλέων πίσω του καὶ μπροστά του. Ἐκεῖ δημιούργησε ἓνα μεγάλο λιμάνι, μιὰ ναυτική βάση, ναυπηγεῖα καὶ ἄλλες ναυτικές καὶ λιμενικές ἐγκαταστάσεις, ἐνῶ ἡ πλεύση στήν ἀνοιχτὴ θάλασσα θεωρήθηκε ὅτι ἦταν τὸ τέλος τοῦ ταξιδιοῦ του καὶ ἡ ἀφίξη στὸν Ὠκεανό.

Ὁ Ἀλέξανδρος εἶχε κατακτήσει τὴν Ἰνδία νότια τοῦ Ὑδάσπη μέσα σὲ ἑπτὰ μῆνες. Ἡ ἰκανότητα τοῦ βασιλιᾶ καὶ τοῦ στρατεύματός του ἦταν ὁ καλύτερος προπομπὸς γιὰ τὶς νίκες του στὸ πεδίο τῆς μάχης, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀπόφασης γιὰ πολυάριθμους λαοὺς νὰ ζητήσουν τὸν οἶκτο του καὶ νὰ δηλώσουν ὑποταγή. Παράλληλα ὁ ναύαρχος Νέαρχος στάλθηκε μὲ τὸ ἓνα μέρος τοῦ στόλου πρὸς τὸν Περσικό κόλπο, ἕως τὴν ἐκβολὴ τῶν ποταμῶν Τίγρη καὶ Εὐφράτη.

Ὁ Ἀλέξανδρος ξεκίνησε τὸν Αὐγούστο τοῦ 325 μὲ στρατὸ 20.000 ἀνδρῶν, φτάνοντας στὴ Γεδρωσία τὸν Ὀκτώβριο. Ἀφοῦ πέρασαν δύσκολες στιγμὲς ἀπὸ τὴν ἔλλειψη νεροῦ, οἱ Μακεδόνες μπῆκαν στὰ Ποῦρα, τὴν πρωτεύουσα τῆς Γεδρωσίας καὶ μετὰ στήν Καρμανία, ὅπου ἐνώθηκαν μὲ τὸν στρατὸ τοῦ Κρατεροῦ. Σὲ λίγο πληροφορήθηκε ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Νέαρχο τὴν ἀσφαλῆ πορεία καὶ τοῦ στόλου, ὁ ὁποῖος, ἀφοῦ σημείωσε τὰ λιμάνια, τοὺς κατοίκους, τὶς πηγὲς τοῦ νεροῦ, εἶχε φτάσει στήν Ἀρμολία, στήν εἴσοδο τῶν στενῶν τοῦ Ὀρμούζ.

Ὁ στόλος μὲ 150 πλοῖα ὑπὸ τὸν Νέαρχο καὶ τὴν καθοδήγηση τοῦ Ἀλέξανδρου, ὁ ὁποῖος ἐβλεπε στοὺς

θαλάσσιους δρόμους τὸ μέλλον τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης, ἔκανε τρεῖς ἐξερευνήσεις, φτάνοντας στὴν Μακετία (χερσόνησο τοῦ Ὀμάν) καὶ στὴν Ὑεμένη. Ἄλλωστε ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή τῆς ἐκστρατείας, τὸν στρατὸ καὶ τὸν στόλο συνόδευαν ἐπιστήμονες ποὺ ἀποτελοῦσαν μιὰ ὁμάδα ὑποστήριξης τοῦ μεγάλου ἐγχειρήματος τοῦ Μακεδόνα βασιλιᾶ. Οἱ σημειώσεις, ποὺ κρατοῦσαν οἱ μηχανικοί, οἱ μαθηματικοί, οἱ ἀστρονόμοι καὶ οἱ ἄλλοι ἐπιστήμονες, γίνονταν ἐργαλεῖα τόσο γιὰ τοὺς συναδέλφους τους στὸν ἑλλαδικὸ χῶρο, ὅσο καὶ γιὰ τὶς τοπικὲς κοινωνίες. Πολλὲς ἀπὸ αὐτὲς τὶς παρατηρήσεις ἐπιβεβαίωναν καὶ τὰ λεγόμενα τοῦ μεγάλου δασκάλου τοῦ Ἀλέξανδρου, τοῦ Ἀριστοτέλη, ποὺ συνέχιζε νὰ στηρίζει μὲ διάφορους τρόπους τὸν ιδιαίτερο μαθητὴ του.

Μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Ἀλέξανδρου, ὁ Νέαρχος δημοσίευσε μιὰ περιγραφή περιπετειῶν του, τῆς ὁποίας ὁ Ἄρριανὸς διέσωσε μιὰ περίληψη. Μετὰ ἀπὸ 20 ὀλόκληρους αἰῶνες, τὸ 1774 μ.Χ., τρία ἀγγλικά ἱστιοφόρα θὰ ξεκινοῦσαν ἀπὸ τὴ Βομβάη τῆς Ἰνδίας καὶ μὲ μόνο βοήθημα τὰ περισωθέντα ἀποσπάσματα τοῦ ἡμερολογίου τοῦ Νέαρχου, θὰ κατάφερναν τὴν ἀναγνώριση τῆς ἀκτῆς τοῦ Ἰνδοῦ καὶ τοῦ Περσικοῦ κόλπου, διαπιστώνοντας τὴν ἐκπληκτικὴ ἀκρίβεια τῶν ἑλληνικῶν πληροφοριῶν, ποὺ εἶχαν συλλεχθεῖ 2.100 χρόνια νωρίτερα.

Ὁ Ἀλέξανδρος προχώρησε πρὸς τὰ Σοῦσα καὶ ἀπὸ ἐκεῖ στὴ Βαβυλώνα. Ἐχτισε μιὰ νέα πόλη στὸ σημερινὸ Κουβέιτ, ἐγκαθιστώντας Ἕλληνες μισθοφόρους, ἐνῶ σκόπευε νὰ ἐνωθεῖ μὲ τὸν κυρίως στρατὸ, ξεκινώντας εἰσβολὴ στὴν Ἀραβία. Οἱ ἐνέργειές του εἶχαν αὐτὸν τὸν στόχο προκειμένου νὰ ἀναπτύξει τὴν κυριαρχία

του στην περιοχή μεταξύ του Περσικού κόλπου και της Κασπίας, κάνοντας ως βάση του στόλου του τη Βαβυλώνα.

Οί φρουρές υπήρχαν τόσο στις παλιές όσο και στις νέες πόλεις -περισσότερες από εβδομήντα- και οί νέοι και τὰ παιδιά εκπαιδούνταν με βάση την κλασική ελληνική παιδεία, ενώ στον στρατιωτικό τομέα με την τεχνική του μακεδονικού στρατού.

Ἡ οικονομική ανάπτυξη ἦταν ένας ακόμη πυλώνας τῆς κυριαρχίας του Μακεδόνα βασιλιά. Τὸ έναίιο νόμισμα, ένα χρυσὸ και ένα ἀσημένιο, ἦταν ἀποδεκτὸ σ' ὁλόκληρη τὴν αὐτοκρατορία, ἀλλὰ και ἐκτὸς αὐτῆς. Ἡ σχέση χρυσοῦ και ἀργύρου ἦταν σταθεροποιημένη και τὴν αὐτοκρατορία υἰοθετήθηκε ἡ νέα οικονομία, ἀντικαθιστώντας τὴν ἀνταλλακτική - ἐμπράγματα.

Ὁ Ἀλέξανδρος εἰσήγαγε τὸ ἑλληνικὸ ἀντιπροσωπευτικὸ σύστημα και σεβάστηκε τὴ θρησκεία, τὰ ἤθη και τοὺς νόμους τῶν Περσῶν και τῶν ἄλλων λαῶν. Ἦταν μιὰ πρόταση ἀρμονικῆς συμβίωσης πολυάριθμων, πολύγλωσσων και με πολλὲς ιδιαιτερότητες λαῶν, πρόταση πού ὑλοποιήθηκε με πρότυπο τὸν ἑλληνικὸ τρόπο βίου και τὸν ἑλληνικὸ πολιτισμὸ.

Στὰ Σοῦσα τὸ 324 εἶδε τοὺς 30.000 νέους ἀπὸ διάφορες περιοχὲς τῆς αὐτοκρατορίας, τῶν ὁποίων ἡ ἐκπαίδευση εἶχε ἀρχίσει τὸ 329. Ἦταν οἱ ἐπίγονοι, οἱ διάδοχοι, πού θὰ συνέχιζαν τὸ ἐπίλεκτο μέρος του στρατεύματος και θὰ ὑλοποιούσαν τὴν ἐκστρατεία τὴν Ἀραβία. Γράφει ὁ Πλούταρχος: «Ἐπέλεξε 30.000 παῖδες και ἔδωσε ἐντολὲς νὰ μάθουν ἑλληνικὰ και νὰ ἀσκηθοῦν στὴ μακεδονικὴ στρατιωτικὴ τάξη, και ὄρισε πολλοὺς ἐπιμελητές».

Ἡ ἀντιπαράθεση πού υπῆρχε ἀνάμεσα στοὺς παλιούς συμπολεμιστὲς του και τοὺς νέους ἀπὸ τὴν

Ἄσῖα ἐκφράστηκε μὲ τὴν ἀντίθεση τῶν Μακεδόνων στὴ νέα κατάσταση.

Ἡ ἀγανάκτησή τους πρὸς τὸν βασιλιὰ ἐκδηλώθηκε μὲ ἀντιπειθαρχικὸ κίνημα, ὅταν ὁ Ἀλέξανδρος ἀποφάσισε στὴν Ὠπη, ποὺ ἦταν χτισμένη στὸν Τίγρη

Ὁ Ἡρακλεῖος

ποταμό, τὴν ἀπόλυση ὅλων ὅσοι λόγῳ ἡλικίας ἢ σωματικῆς ἀναπηρίας δὲν ἦταν πιὰ ἱκανοὶ νὰ ὑπηρετοῦν στὸν στρατό. Ἡ ἀπόφαση αὐτὴ τοῦ Ἀλέξανδρου, ποὺ θεωρήθηκε περιφρονητικὴ πρὸς τοὺς παλαιμάχους συντρόφους του, ἦταν μιὰ ἐπὶ πλέον ἀφορμὴ νὰ ἐκδηλωθεῖ ἡ ὀργὴ τῶν Μακεδόνων, ποὺ νόμιζαν ὅτι εἶχαν προδοθεῖ ἀπὸ τὸν βασι-

λιά τους. Γι' αὐτὸ καὶ ξεσηκώθηκαν ὅλοι οἱ Μακεδόνες καὶ ἀξίωσαν νὰ τοὺς ἀπαλλάξει ὅλους ἀπὸ τὸ στράτευμα. Στὸ ἀντιπειθαρχικὸ αὐτὸ κίνημα ὁ Ἀλέξανδρος δὲν ἔδειξε τὴ συνηθισμένη του ἐπιείκεια πρὸς τοὺς Μακεδόνες, ἀντίθετα, διέταξε νὰ θανατωθοῦν οἱ πρωταῖτιοι. Στὴ συνέχεια μὲ μακρὸ λόγο, τὸν ὁποῖο διέσωσε ὁ Ἄρριανός, θύμισε στοὺς Μακεδόνες ὅλα ὅσα χρώσταναν σ' αὐτὸν καὶ τὸν πατέρα του, ποὺ τοὺς ἔκαναν ἀπὸ «πλάνητας καὶ ἄπορους ἐν διφθέραις τοὺς πολλοὺς νέμοντας ἀνὰ τὰ ὄρη πρόβατα ὀλίγα, οἰκήτορας πόλεων καὶ ἀξιωμαχοὺς εἰς τοὺς γείτονας βαρβάρους, ἥδη δὲ κυρίου τοῦ πλοῦτου τῶν Λυδῶν, τῶν θησαυρῶν

τῶν Περσῶν καὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν Ἰνδῶν». Καταλήγοντας, σύμφωνα μὲ τὸν Ἄρριανό, πού διέσωσε τὰ λεγόμενα τοῦ Ἀλέξανδρου στὸ βιβλίο του «Ἀλέξανδρου Ἀνάβασις», εἶπε τὰ ἑξῆς: «... τοὺς ἀπόμαχους ἀπὸ σᾶς ἤθελα νὰ στείλω ζηλευτοὺς στὴν πατρίδα, ἀλλὰ ἀφοῦ θέλετε νὰ φύγετε, φύγετε ὅλοι καὶ πεῖτε στὴν πατρίδα ὅτι τὸν βασιλιά, πού σᾶς ὀδήγησε νικητὲς μέσα ἀπὸ χῶρες, ὅπου ἔφθανε ἡ περσικὴ ἀρχὴ ὡς τὸν Ἰνδο ποταμό, καὶ περιπλεύσατε μαζί του τὴ μεγάλη θάλασσα ὡς τὸν Περσικὸ κόλπο, τὸν ἀφήσατε στὰ Σοῦσα καὶ φύγατε ... ».

Βαβυλωνιακὸ ἀστρονομικὸ ἡμερολόγιο
σὸ ὁποῖο καταγράφεται
ὁ θάνατος τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου
(Βρετανικὸ Μουσεῖο)

Ὅμως ὁ Ἀλέξανδρος δὲν ἀποτελοῦσε ἕναν συνηθισμένο βασιλιά. Ὁ Ἀλέξανδρος μίλησε στοὺς παλιοὺς συμπολεμιστὲς του γιὰ τὴν πορεία τους στὴν ἱστορία, ἀπὸ τὴ Μακεδονία στὴν αὐτοκρατορία πού ἐκτεινόταν τόσο μακριά, γιὰ τὰ τραύματά του πού ἦταν τὰ ἴδια μὲ τὰ δικά τους, γιὰ τὴν ταπεινότητα στὴν ὁποία ζοῦσε, γιὰ τὴ δόξα πού τοὺς χάρισε. «Εἶστε ὅλοι ἄνθρωποι μου», φώναξε, γιὰ νὰ τὸν ἀκούσουν ὅλοι.

Οἱ Μακεδόνες λύγισαν, ζητώντας νὰ ἀσπαστοῦν τὸν βασιλιά τους, τὸν δικό τους ἄνθρωπο, ὅπως ἀναφέρει ὁ Ἄρριανός. Τὰ δάκρυά του ἦταν ἀληθινὰ γιὰ τοὺς Μακεδόνες. Ὁργάνωσε ἕνα συμπόσιο, τῆς συμφιλίωσης ὅπως ὀνομάστηκε, ὅπου δίπλα του κάθησαν οἱ Μακεδόνες καὶ μετὰ οἱ Πέρσες καὶ οἱ ἐκπρόσωποι ἀπὸ ὅλους τοὺς λαοὺς τοῦ βασιλείου. Πάνω ἀπὸ 9.000 ἄνθρωποι τραγοῦδησαν τὸ τραγούδι τῆς νίκης.

Μετά τὸ συμπόσιο, τὸ καλοκαίρι τοῦ 324, ὁ Ἀλέξανδρος πρότεινε στοὺς Μακεδόνες, ὅσοι ἀπ' αὐτοὺς ἤθελαν, νὰ ἐπιστρέψουν στὴν πατρίδα. Σχεδὸν 10.000 δέχτηκαν νὰ γυρίσουν καὶ ὁ ἀποχωρισμὸς εἶχε ὅλο τὸ συναισθηματισμὸ πού συνδέεται μὲ τέτοιες στιγμὲς στὸν ἀνθρώπινο βίῳ. Πόσο μᾶλλον ὅταν ὁ συναισθηματισμὸς συνυπάρχει μὲ χρονικὰ διαστήματα πού ὁ ἄνθρωπος ζεῖ μοναδικὰ καὶ ἀνεπανάληπτα. Ἡ ἐκστρατεία καὶ ἡ νίκη τῶν Ἑλλήνων, ὅπως αὐτὴ μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Ἀλέξανδρο, δὲν εἶχε ξαναγίνει ποτέ.

Λίγο ἀργότερα, τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 324, ὁ Ἀλέξανδρος θὰ ἀντιμετωπίσει μιὰ ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες δοκιμασίες στὴ σύντομη ζωὴ του. Ὁ θάνατος τοῦ καλύτερου φίλου του, τοῦ Ἡφαιστίωνα, δὲν μπορεῖ νὰ γίνει δεκτός, ἀκόμη καὶ ἐὰν εἶναι κάποιος βασιλιάς, ἀκόμη καὶ ἐὰν εἶναι Ἀλέξανδρος. Ὁ πόνος ἀπὸ τὴ βίαιη καὶ ὀριστική διακοπὴ τῆς φιλίας καὶ τῆς παρουσίας ἑνὸς ἀκόμη δικοῦ του ἀνθρώπου ἦταν βαρὺς.

12. Πρὸς τὸ τέλος

Ὁ θάνατος τοῦ Ἡφαιστίωνα στοίχισε σὲ μεγάλο βαθμὸ στὸν Ἀλέξανδρο. Μόνο μὲ νέους στόχους, μὲ νέες κατακτήσεις, θὰ μποροῦσε νὰ λησμονήσει τὸν πόνο του. Ἔτσι, πέρα ἀπὸ τὴν Ἀραβία ὁ Ἀλέξανδρος στόχευε νὰ προελάσει στὴ Λιβύη καὶ τὴν Ἰταλία. Ἡ ἐπίσκεψη πρέσβων ἀπὸ τὴ Λιβύη καὶ Ἐτρούσκων, Λουκανῶν καὶ Βρούττιων ἀπὸ τὴν Ἰταλία στὰ Σοῦσα ἦταν σημαντική, γιὰ νὰ ὀριστικοποιήσει τὴν ἀπόφασή του. Στὴν Ἰταλία θὰ ἀκολουθοῦσε τὴν πορεία τοῦ Ἀλέξανδρου τῶν Μολοσσῶν τῆς Ἡπείρου, ὁ ὁποῖος εἰσέβαλε στὴν Ἰταλία ἀπὸ τὴν Ἡπειρο, ἐνῶ στὴ Λιβύη θὰ προχωροῦσε ἀπὸ τὴν ἀκτὴ. Ἀπὸ ἐκεῖ θὰ κατευθυνόταν πρὸς τὴν Καρχηδόνα, τὴν Ἰσπανία, ἕως τὶς Ἡράκλειες στῆλες.

Τὸν Μάιο τοῦ 323 εἶχαν ὀλοκληρωθεῖ οἱ προετοιμασίες γιὰ τὴν ἐκστρατεία στὴν Ἀραβία. Ὁ Ἀλέξανδρος βρισκόταν στὴ Βαβυλώνα καὶ ἔκανε τὶς ἀπαραίτητες θυσίες γιὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ νέου ἐγχειρήματός του. Ἡ πίστη πρὸς τὸ θεῖο δὲν εἶχε χαθεῖ, παρὰ τὶς ἐπιτυχίες, οἱ ὁποῖες θὰ μποροῦσαν νὰ τοῦ προκαλέσουν τὴ μέθη τοῦ ἀνθρώπου πού πολλές φορές στὴ ζωὴ του συγκρίνεται ἢ ἐξισώνει τὸν ἑαυτό του μὲ τὸν Θεό.

Στὴ Βαβυλώνα ἐπίσης ὁ Ἀλέξανδρος εἶχε συλλάβει τὴν ἰδέα νὰ ἰδρύσει, ὡς δεῖγμα εὐγνωμοσύνης γιὰ τὴ νίκη του, μεγαλοπρεπεῖς ναοὺς, ἀφιερωμένους στοὺς Ὀλύμπιους θεοὺς. Στὸν Ἀπόλλωνα στὴ Δῆλο καὶ τοὺς Δελφούς, στὸν Δία στὴ Δωδώνη καὶ τὸ Δίον, στὴν Ἀθηνᾶ Ἀλκίδημο στὴν Κύπρο, στὴν Ἄρτεμη στὴν Ἀμφίπολη καὶ στὴν Ἀθηνᾶ στὴν Τρωάδα. Σκό-

πευε επίσης νά τιμήσει ιδιαίτερα τόν πατέρα του Φίλιππο. «Νά χτίσει μιὰ πυραμίδα ἴση σέ διαστάσεις μέ τήν ὑψηλότερη πυραμίδα στήν Αἴγυπτο». Δέν ἔζησε, γιά νά τò πραγματοποιήσει, ἀλλά ἕνας ἀπό τούς στρατηγούς του, ὁ Λυσίμαχος, ἔχτισε τόν τύμβο πάνω ἀπό τόν τάφο τοῦ Φιλίππου στή Βεργίνα. Χάρη στοῦ σχεδίου τοῦ Ἀλέξανδρου, ὁ τάφος ἔμεινε ἀσύλητος, ὥσπου τόν ἀνέσκαψε τὸ 1977 ὁ καθηγητὴς Μανώλης Ἀνδρόνικος.

Ἡ παράδοση λέει ὅτι λίγο πρὶν τὸν θάνατό του ὁ Ἀλέξανδρος συγκάλεσε τούς στρατηγούς του καὶ τούς κοινοποίησε τὶς τελευταῖες ἐπιθυμίες του: νά μεταφερθεῖ τὸ σῶμα του στοὺς ὤμους ἀπὸ τούς καλύτερους γιατροὺς τῆς ἐποχῆς, τούς θησαυρούς του νά τούς σκορπίσουν σὲ ὅλη τὴ διαδρομὴ μέχρι τὸν τάφο του καὶ τὰ χέρια του νά λικνίζονται στὸν ἄερα, σὲ θεὰ ὄλων.

Καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἐξήγησε τὰ ἐξῆς σὲ ὅλους τούς ἐκπληκτοὺς συμπολεμιστὲς του: «Θέλω οἱ πιὸ διαπρεπεῖς γιατροὶ νά σηκώσουν τὸ σῶμα μου, γιά νά μποροῦν νά δείξουν μέ αὐτὸν τὸν τρόπο ὅτι οὔτε ἐκεῖνοι δέν ἔχουν, μπροστὰ στὸν θάνατο, τὴ δύναμη νά θεραπεύουν, θέλω τὸ ἔδαφος νά καλυφθεῖ ἀπὸ τούς θησαυρούς μου, γιά νά μποροῦν ὅλοι νά βλέπουν ὅτι τὰ ἀγαθὰ ποὺ ἀποκτοῦμε ἐδῶ, ἐδῶ παραμένουν, θέλω τὰ χέρια μου νά αἰωροῦνται στὸν ἄερα, γιά νά μποροῦν οἱ ἄνθρωποι νά βλέπουν ὅτι ἐρχόμαστε μέ τὰ χέρια ἄδεια καὶ μέ τὰ χέρια ἄδεια φεύγουμε, ὅταν τελειώσει γιά ἐμᾶς ὁ πιὸ πολύτιμος θησαυρός, ποὺ εἶναι ὁ χρόνος».

Μετὰ ἀπὸ ὑψηλὸ πυρετό, ὁ Ἀλέξανδρος πέθανε.

Τὸ ἡμερολόγιο ἔγραφε 10 Ἰουνίου τοῦ 323, καὶ ὁ Ἀλέξανδρος εἶχε καταφέρει πάρα πολλὰ σὲ τόσο μικρὸ

B.

ΑΡΕΤΕΣ ΚΑΙ ΑΘΛΟΙ ΠΟΥ ΣΥΝΕΒΑΛΑΝ ΩΣΤΕ ΝΑ ΟΝΟΜΑΣΤΕΙ «ΜΕΓΑΣ»

1.

Ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ εὐφυΐα του

Ἡ ἀνδρεία, ὁ ἀπαράμιλλος ἡρωϊσμός, ἡ χαρισματικὴ προσωπικότητα, ἡ αὐταπάρνηση, τὸ εὖρος καὶ ἡ ταχύτητα τοῦ πνεύματός του ἦταν μοναδικά, καὶ στὸ μέγεθος αὐτὸ δὲν παρουσιάστηκαν ποτὲ ξανά ἀπὸ ἕναν ἡγέτη, μιᾶς τόσο μεγάλης αὐτοκρατορίας. Ὁ Ἄρριανὸς ἔγραψε ὅτι «ὁ Ἀλέξανδρος εἶχε τὴ θαυμάσια δύναμη νὰ ἀρπάζει τὴ σωστὴ κίνηση, ὅταν ἡ κατάσταση φαινόταν νεφελώδης».

Οἱ μάχες καὶ οἱ νίκες του ἀποκαθήλωσαν καθετὶ ποῦ

θεωροῦσαν δεδομένο μέχρι τότε, ὅπως τὸ ἀκατανίκητο τοῦ περσικοῦ ἵππικοῦ.

Ὅπως σημειώνει ὁ Χάμοντ, ὁ Ἀλέξανδρος μεγάλωσε σὲ ἓνα βασίλειο πὺ βρισκόταν συνεχῶς σὲ πόλεμο. Ἔτσι ἡ ἐπιβίωση σὲ δύσκολες πολεμικὲς στιγμὲς ἦταν καθημερινὸ βίωμα. Ὁ Ἀλέξανδρος πολεμοῦσε

πρῶτος, ὅπως πρῶτος ἀνέβαινε τὰ ἐχθρικὰ τεῖχη, στὴν πρώτη γραμμὴ, μαζί μὲ τοὺς ἀπλοὺς στρατιῶτες τῆς μακεδονικῆς φάλαγγας. Ἡ φωνὴ τοῦ Ἀλέξανδρου ἦταν δυνατὴ καὶ ἐλκυστικὴ, ἡ φύση του ἀκούραστη καὶ μποροῦσε νὰ ἀσκεῖται ἀνεβαίνοντας καὶ κατεβαίνοντας ἀπὸ ἓνα ἄρμα. Αὐτὴ ἡ σωματικὴ του δύναμη καὶ τὸ παράστημά του ἐπέτρεψαν στὸν Ἀλέξανδρο νὰ ἀνεβεῖ στὴ ράχη τοῦ Βουκεφάλα,

περιστατικό στο οποίο ο Φίλιππος θαύμασε το θάρρος του γιοῦ του.

Οί τραυματισμοί του δεκάδες, από τούς οποίους καί γλύτωσε καί ανάρρωνε σχετικά γρήγορα, τηρουμένων τῶν ἀναλογιῶν καί τῶν ἰατρικῶν μέσων τῆς ἐποχῆς του, κι αὐτό ὀφειλόταν στίς σωματικές του ἰκανότητες καί ἀντοχές. Αὐτές πού συνδέονταν μέ τίς πνευματικές του δυνατότητες, οἱ ὁποῖες εἶχαν δημιουργηθεῖ ἤδη ἀπό τήν παιδική του ἡλικία.

Ἡ στρατηγική του σκέψη καί ἡ στρατηγική του ἰδιοφυΐα ἦταν ἐμφανεῖς. Μποροῦσε νά ἐμπνεύσει τούς ἄνδρες του μέ τήν προσωπική του γενναιότητα σέ

κάθε ενέργεια, ἐνῶ ἡ ταχύτητα τῶν κινήσεων του καὶ ἡ εὐρύτητα τοῦ πνεύματός του ἦταν τὰ χαρακτηριστικά του. Ἡ πολιτική του, ἐξάλλου, νὰ φέρεται ἥπια στὶς ἑλληνικὲς πόλεις ἔφερε τὴ συνεργασία τους. Ὡς βασιλιάς τῆς Ἀσίας ἐλευθέρωνε ἀνθρώπους ἀπὸ τὸν περσικὸ ζυγὸ καὶ κέρδιζε ἔτσι τὴν ὑποστήριξη χωρῶν. Ὅπου συναντοῦσε ἀντίσταση ἀποδείκνυε ὅτι ἦταν ὑπέρτερος στρατιωτικά, ἀλλὰ δὲν ἐπέβαλλε φρουρές. Πῆρε τὴν ὑπάρχουσα δομὴ τῆς διακυβέρνησης μέσῳ σατραπῶν, ἔκανε ριζικὲς διορθώσεις καὶ προχώρησε στὴν ἐκπαίδευση νέων ἀνθρώπων στὴν ἑλληνικὴ στρατιωτικὴ δομὴ.

Πολλοὶ στρατοὶ ἀκόμη καὶ σήμερα ἀκολουθοῦν τὶς ὁδηγίες ποὺ θέσπισε ὁ Ἀλέξανδρος σὲ θέματα ἐπιμελητείας, ἐφοδιασμοῦ, ἐνῶ πολλοὶ ἡγέτες ἐμπνέονται ἀπὸ τὸν Μακεδόνα βασιλιά, ἀπὸ τὶς ἀρχές του, τὶς ἀξίες του καὶ τὸν τρόπο διοίκησης.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἦταν καὶ στρατιωτικὰ ἔντιμος. Πρὶν τὴν κρίσιμη μάχη στὰ Γαυγάμηλα, καὶ παρὰ τὴν ὑπόδειξη τοῦ Παρμενίωνα νὰ ἐπιτεθοῦν αἰφνιδιαστικὰ κατὰ τὴ διάρκεια τῆς νύχτας, δεδομένου ὅτι ὁ περσικὸς στρατὸς ἦταν ἀναρίθμητος, δήλωσε ὑπερήφανα ὅτι «δὲν κλέβω τὴ νίκη».

Ὁ ἑλληνικὸς τρόπος ζωῆς, τὸ ἑλληνικὸ πολιτισμικὸ πρότυπο ἦταν ἡ ἀποψή του γιὰ τὴ ζωὴ του, γιὰ τὴ ζωὴ κάθε ἀνθρώπου. Ἡρωϊκὸς καὶ θεϊκός, καὶ ταυτόχρονα ἀνθρώπινος καὶ θνητός. Ὁ πρῶτος δάσκαλος τοῦ Ἀλέξανδρου, ὁ Λυσίμαχος, τὸν μύησε ἀπὸ νωρὶς στὰ κατορθώματα τῶν μυθικῶν ἡρώων, ὁ Λεωνίδας τοῦ ἀνέπτυξε ἀκόμη περισσότερο τὸ θρησκευτικὸ αἶσθημα, ὁ Ἀριστοτέλης τοῦ δίδαξε τὰ ἀναγνώσματα τῆς Ἰλιάδας. Ἡ ἱστορία τοῦ Φιλίστου τοῦ ἔδειξε πρότυπα ἀνθρώπων καὶ θεῶν, ὅπως ὁ Ἡρακλῆς καὶ ὁ

Ἀχιλλέας, τοὺς ὁποίους ἐπιθυμοῦσε νὰ ἀνταγωνιστεῖ καὶ νὰ τοὺς ξεπεράσει, καὶ ἡ πορεία τοῦ πατέρα του, τοῦ Φιλίππου, ἦταν μερικὲς ἀπὸ τὶς ἐπιδράσεις πού τὸν ἐνέπνευσαν καὶ τὸν ἔκαναν νὰ νιώθει σπουδαῖος. Νὰ θέλει νὰ πετύχει τοὺς περισσότερους ἄθλους, ἀπ' ὅσους πέτυχε ἄνδρας στὴν ἱστορία.

Ὁ Ἀλέξανδρος πίστευε ὅτι ἔπρεπε νὰ συγκριθεῖ μὲ τὸν Φίλιππο. Γιὰ τὸν πατέρα του ἂν καὶ εἶχαν ἔρθει σὲ σύγκρουση πολλὲς φορές, εἶχε γνώση τῆς ἀξίας του. Ὁ Θεόπομπος, πού ἦταν αὐστηρὸς κριτῆς τοῦ Φιλίππου, ἔγραψε στὰ «Φιλιππικά» του: «Ἡ Εὐρώπη δὲν ἔβγαλε ποτὲ τέτοιο μεγάλο ἄνδρα, ὅπως τὸν Φίλιππο, τὸν γιό τοῦ Ἀμύντα». Ὁ στόχος τοῦ Φιλίππου, ὁ ὁποῖος ρώτησε τὴν Πυθία στοὺς Δελφούς ἂν θὰ «νικοῦσε τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν», ἔγινε καὶ στόχος τοῦ Ἀλέξανδρου, ὁ ὁποῖος τὸν ἔκανε καὶ πράξη.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἠθέλε νὰ γίνεῖ ὁ πρῶτος, νὰ ξεπεράσει ἀκόμη καὶ τὸν ἡμίθεο Ἡρακλῆ. Ὁ Ἀρριανὸς ἔγραψε ὅτι «ἂν εἶχε προσθέσει τὴν Εὐρώπη στὴν Ἀσία θὰ συναγωνιζόταν τὸν ἑαυτό του, μιὰ καὶ δὲν θὰ ὑπῆρχε ἀντίπαλος!», ἐνῶ ὁ Πλούταρχος, ἔχοντας πηγὴ τὸν Ἀριστόβουλο, ἀνέφερε τὰ ἑξῆς: «Πιστεύοντας ὅτι εἶχε ἔρθει ἀπὸ τοὺς θεούς, νὰ γίνεῖ κυβερνήτης καὶ ἐνωτῆς τῆς ἀνθρωπότητος, χρησιμοποιώντας τὴ δύναμη τῶν ὀπλων ἐκεῖ πού δὲν δεχόταν τὴν πειθῶ του, ἔνωσε ὅλες του τὶς δυνάμεις σὲ ἓνα καὶ μόνο σκοπὸ: νὰ ἐνώσει σὲ εὐτυχή μίξη τὶς ζωές, τοὺς τρόπους, τοὺς γάμους καὶ τὰ ἦθη τῶν ἀνθρώπων. Εἶπε σὲ ὅλους νὰ θεωροῦν τὴν οἰκουμένη ὡς πατρίδα καὶ τὸν στρατὸ του ὡς δική τους ἀσφάλεια».

Ἀπ' ὅλους τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς (Ἀρριανό, Στράβωνα, Πλούταρχο κλπ.) σημειώνεται ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος εἶχε τόση ἀνδρεία σὲ συνδυασμὸ μὲ τὸ

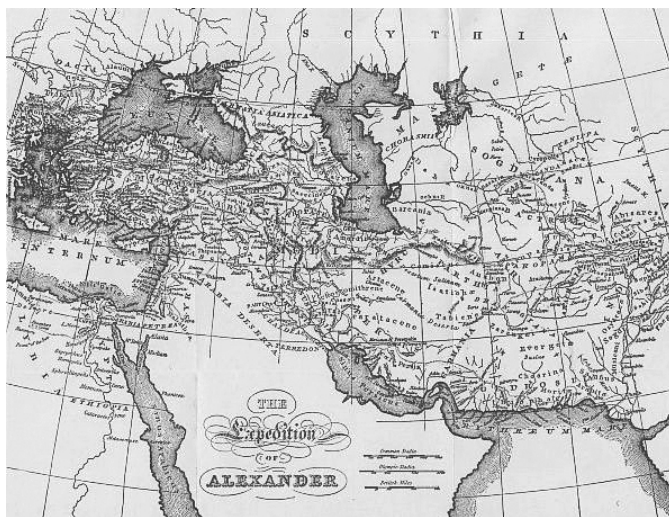

ἐξαιρετικό ἦθος, ὥστε μετὰ τὸν θάνατό του, ἡ μητέρα τοῦ Δαρείου, ἡ Συσίγαμβρις, μαθαίνοντας τὴν ἀπώλεια τοῦ Ἀλέξανδρου, ἔπαυσε οἰκειοθελῶς νὰ παίρνει τροφή καὶ ἀφέθηκε νὰ πεθάνει ἀπὸ ἀσιτία.

2.

Ἡ ἐνότητα τῶν Ἑλλήνων

Οἱ Ἕλληνες γιὰ αἰῶνες ἦταν διχασμένοι καὶ μόνο σὲ δύσκολες στιγμές, πού ἀφοροῦσαν στὴν ἐπιβίωσή τους, ἐνώνονταν, γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσουν εἰσβολεῖς,

ὅπως οἱ Πέρσες. Ἀκόμη ὁμως καὶ τότε ὑπῆρχαν διαφωνίες καὶ διαμάχες πού ἔθεταν σὲ κίνδυνο τὴν ἀντίσταση καὶ τὴν ἄμυνα.

Ὁ Ἀλέξανδρος κατανόησε τὸ πρόβλημα τῆς δι-

αίρεσης, αλλά και τὸ πλεονέκτημα τῆς ἔνωσης τῶν Ἑλλήνων. Συνένωσε τὸν ἑλληνικὸ κόσμο, δημιούργησε θεσμούς μὲ τεράστια σημασία ἀκόμη καὶ σήμερα, μὲ διακριτὰ καὶ μεγάλα δικαιώματα, καὶ ἐλευθερία χωρὶς διακρίσεις. Ὁ Ἕλληνας Ἀλέξανδρος ἦταν ὁ πραγματικὸς Ἀλέξανδρος.

Ἡ δύναμη τῆς προσωπικότητάς του ἦταν τόση, ὥστε μποροῦσε νὰ κρατήσῃ διακριτοὺς τοὺς δύο ρόλους του τόσο στὸ μυαλὸ ὅσο καὶ στὴ συμπεριφορά του. Ὁ Πτολεμαῖος καὶ ὁ Ἀριστόβουλος εἶχαν δίκιο, ὅταν θεωροῦσαν ὡς ἀληθινὸ Ἀλέξανδρο, τὸν Μακεδόνα Ἀλέξανδρο. Ὅταν χρειαζόταν, τιμωροῦσε τοὺς Ἕλληνες καὶ τιμοῦσε τοὺς Πέρσες. Ἦταν αὐστηρὸς, ἀλλὰ καὶ δίκαιος καὶ ἀκέραιος, ὅπως πρέπει νὰ εἶναι κάθε μεγάλος ἡγέτης, ποὺ βάζει τὸ κοινὸ συμφέρον, τὴν ἔνωση, πάνω ἀπὸ ὅλα.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἦταν μιὰ προσωπικότητα σεβαστὴ στὴ συντριπτικὴ πλειοψηφία τῶν Ἑλλήνων, ποὺ ἐξέφρασε καὶ προσωποποίησε τὴν οἰκουμενικὴ διάσταση τῆς ἑλληνικότητας. Μετέβαλε ταυτόχρονα γιὰ πολλὰ χρόνια τὸ ὄνομα τῶν Μακεδόνων καὶ τῆς Μακεδονίας σὲ συνώνυμα μὲ τὴν ἀντίσταση καὶ τὴ νίκη, ὅπως καταγράφει ὁ Πολύβιος στὸν λόγο τοῦ Ἀκαρνάνα πολιτικοῦ Λυκίσκου τὸ 211 π.Χ., στὴ Σπάρτη: «Καὶ ἐνῶ δὲν μπορεῖτε νὰ ἀπολογηθεῖτε σὲ τίποτα ἀπὸ αὐτά, καμαρώνετε διότι ἀντισταθήκατε στὴν ἐπιδρομὴ τῶν βαρβάρων ἐναντίον τῶν Δελφῶν καὶ ἀπαιτεῖτε νὰ σᾶς χρωστοῦν οἱ Ἕλληνες εὐγνωμοσύνη γι' αὐτό. Ἀλλὰ, ἐὰν ὀφείλετε χάρη στοὺς Αἰτωλοὺς γιὰ τούτῃ τῇ μιᾷ καὶ μόνη ὑπηρεσία, τί εἶδους καὶ πόση μεγάλη τιμὴ πρέπει νὰ λάβουν οἱ Μακεδόνες, οἱ ὁποῖοι τὸ μεγαλύτερο διάστημα τῆς ζωῆς τους δὲν παύουν νὰ ἀγωνίζονται ἐναντίον τῶν βαρβάρων γιὰ

τὴν ἀσφάλεια τῶν Ἑλλήνων;

Διότι ποιὸς ἀγνοεῖ ὅτι πάντοτε θὰ βρίσκονταν σὲ μεγάλους κινδύνους οἱ Ἕλληνες, ἂν δὲν εἶχαν προτείχισμα τοὺς Μακεδόνες καὶ τὶς φιλοδοξίες τῶν βασιλέων τους;

Ἡ μεγαλύτερη ἀπόδειξη γι' αὐτὸ εἶναι ἡ ἐξῆς: Μόλις οἱ Γαλάτες ἔπαψαν νὰ λογαριάζουν τοὺς Μακεδόνες, διότι νίκησαν τὸν Πτολεμαῖο, τὸν ἐπονομοζόμενο Κεραυνόν, ἀμέσως ἀφοῦ καταδίκασαν τοὺς ἄλλους, ἤλθαν ὑπὸ τὴν ἡγεσία τοῦ Βρέννου μέχρι τὸ κέντρο τῆς Ἑλλάδας. Αὐτὸ θὰ συνέβαινε ἀσφαλῶς πολλὰ φορές, ἂν δὲν ἦταν προπύργιο οἱ Μακεδόνες».

3.

Ἡ δημιουργία νέων πόλεων

Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς ἐκστρατείας του ὁ Ἀλέξανδρος εἶχε προβλέψει τὴ σημασία τῶν πόλεων. Ἡ δημιουργία νέων καὶ ὀλοκληρωμένων οἰκιστικῶν κέντρων ἀποτελεῖ μιὰ μεγάλη ἑλληνικὴ παράδοση, ποὺ κληροδοτήθηκε σὲ πολλοὺς λαοὺς. Ὁ Ἀλέξανδρος δημιούργησε πάνω ἀπὸ ἑβδομήντα νέες πόλεις, οἱ ὁποῖες ἔγιναν μάρτυρες τῆς μεγάλης του πίστεως στὶς ἑλληνικὲς ἀρχές καὶ μεγάλες ἀξίες, ποὺ πρέσβευαν.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἴδρυσε, μεταξὺ τῶν ἄλλων, τὶς Αἰγές καὶ τὴν Ἀλεξάνδρεια στὴν ἀκτὴ τοῦ κόλπου τῆς Ἰσσοῦ, τὴ Βοττία στὸν Ὀρόντη, τὴν Ἀρέθουσα στὴ Συρία, τὰ Γάδαρα, τὴν Πέλλα καὶ τὰ Γέρασα στὴν ἀνατολικὴ Παλαιστίνη καὶ στὴν Ἰορδανία, τὴν Ἀλεξάνδρεια στὴν Αἴγυπτο. Ὁ Ἀλέξανδρος ἔδωσε

στις νέες πόλεις ονόματα μακεδονικῶν πόλεων.

Ὁ ἴδιος πίστευε ὅτι ὁ καλύτερος τρόπος γιὰ τὴν ἐξάπλωση τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ ἦταν ἡ ἴδρυση πόλεων. Στὴν ἀρχή, ἡγέτες αὐτῶν τῶν πόλεων ἦταν Ἕλληνες ποὺ ἤξεραν τὶς δημοκρατικές διαδικασίες. Οἱ νέες πόλεις ἀρχίζαν μὲ 10.000 ἄνδρες, τὰ παιδιά ἐκπαιδεύονταν στὴν ἑλληνικὴ λογοτεχνία καὶ τὴ στρατιωτικὴ ζωή, ἐνῶ ὑπῆρχαν καὶ πολιτοφυλακὲς γιὰ τὴν ἀπόκρουση τῶν ἐπιδρομῶν. Οἱ νέες πόλεις ἦταν πρότυπα πολιτικῆς, πολιτῶν, πολιτισμοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐμπορίου, μὲ ναοὺς καὶ γυμναστήρια, θέατρα καὶ

Ἄργυρὸ νόμισμα ποὺ ἀπεικονίζει τὸν Ἡρακλῆ, μυθολογικὸ γενάρχη τῶν Μακεδόνων, μὲ λεοντοκεφαλὴ

ἄλλα οἰκοδομήματα ἀπαράμιλλης ὁμορφιάς.

Τὰ ἑλληνικὰ θέατρα, τὰ ὠδεῖα καὶ τὰ δημόσια κτίρια, τὰ στάδια, τὰ βουλευτήρια καὶ οἱ βιβλιοθήκες, οἱ ναοί, παρουσίαζαν μιὰ ὀλοκληρωμένη ἀρχιτεκτονικὴ πρόταση γιὰ τὸ δομημένο περιβάλλον. Πολλὲς ἀπὸ αὐτὲς τὶς κατασκευὲς σώζονται μέχρι σήμερα, ἀπὸ τὴν

Ἀσία μέχρι τὴν Ἀραβικὴ χερσόνησο καὶ τὸ Πακιστάν. Ἀκόμη καὶ ἐρείπιά τους φανερώνουν τὸ μεγαλεῖο τῆς αὐτοκρατορίας καὶ τοῦ ἐπικεφαλῆς αὐτῆς.

Οἱ νέες πόλεις ἀποτελοῦσαν πολεοδομικὰ ὑποδείγματα διαβίωσης. Ἦταν μεγάλα λιμάνια ποῦ διευκόλυναν τὴν ἀνάπτυξη τοῦ θαλάσσιου ἐμπορίου καὶ ταυτόχρονα φορεῖς οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης καὶ εὐμάρειας, μετατοπίζοντας τὸ κέντρο τῆς οἰκονομίας ἀπὸ τὴν κτηνοτροφία στὴ γεωργία καὶ δίνοντας βάρος στὸν ἔλεγχο τῶν πλημμυρῶν, στὴν ἄρδευση καὶ στὴ δημιουργία πηγαδιῶν.

Γιὰ παράδειγμα, ἡ Ἀλεξάνδρεια ἦταν ὁ τελικὸς σταθμὸς τῶν προϊόντων τῆς Αἰγύπτου, τῶν ἀκτῶν τῆς Ἐρυθρᾶς Θάλασσας καὶ τῆς Αἰθιοπίας, τὸ κέντρο τῶν συναλλαγῶν μὲ τὶς χῶρες τῆς ἀνατολικῆς Μεσογείου, ἐνῶ τὰ Γέρασα ἦταν ἡ ἀγορὰ τῶν μπαχαρικῶν τῆς Ἀραβίας. Τὸ ἐμπόριο αὐξήθηκε, ἀφοῦ ἡ αὐτοκρατορία ἦταν ἕνας ἐνιαῖος οἰκονομικὸς χῶρος ἀπὸ τὸν ἐλλαδικὸ μέχρι τὴν Ἰνδία, ὅπου κυκλοφοροῦσε ἕνα χρυσὸ κι ἕνα ἀσημένιο νόμισμα πραγματικῆς ἀξίας, ποῦ ἦταν δεκτὸ σὲ ὅλο τὸ βασίλειο καὶ ἔξω ἀπὸ αὐτό.

4.

Ἡ ἑλληνικὴ παιδεία

Ὁ Ἀλέξανδρος εἶχε πλήρη συνείδηση καὶ ἐπίγνωση τῆς συνεισφορᾶς του στὴν ἑλληνικὴ συνέχεια καὶ διαχρονικότητα. Ὁ ἴδιος μετέφερε τὰ γράμματα, τὸν πολιτισμὸ, τὸν ἑλληνικὸ τρόπο ζωῆς. Δημιούργη-

σε εκπαιδευτικά κέντρα, σχολεία, όπου το βασικό αναγνωστικό για τους μαθητές ήταν τα έπη του Όμηρου. Όπως άλλωστε για χιλιάδες χρόνια, πριν και μετά από αυτόν. Από την πρό Αλεξάνδρου περίοδο μέχρι την ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία.

Στην Περσία τα παιδιά άπηγγειλαν Εύριπίδη και Σοφοκλή και στην Αίγυπτο γράφτηκαν έγχειρίδια για τη διδασκαλία της ελληνικής ως ξένης γλώσσας, βασισμένα στην Ίλιάδα και στα κατορθώματα του Αχιλλέα.

Όπως γράφει ο Πλούταρχος, «έπέλεξε 30.000 παΐδες και έδωσε έντολές να μάθουν ελληνικά και να άσκηθοϋν στη μακεδονική στρατιωτική τάξη, και όρισε πολλούς έπιμελητές».

Η γνώση της ελληνικής γλώσσας βοήθησε τους νέους πολίτες της αυτοκρατορίας. Είναι έμφανη άκόμη και σήμερα σε άρκετές περιοχές της αυτοκρατορίας τα στοιχεία αυτής της πνευματικής κληρονομιάς και του πολιτισμοϋ, άπόρροια της ελληνικής παιδείας, σε βαθμό που έκπλήσσονται οί έρευνητές της πορείας και της διαδρομής του Αλέξανδρου. Όλα αυτά φανερώνουν ένα βασιλιά με βαθιά γνώση της καταγωγής και του πολιτισμοϋ του. Παράλληλα, ή πίστη του στις ελληνικές άξίες δεν έπηρέαζε τον σεβασμό του για τις αίγυπτιακές, βαβυλωνιακές και ίνδικές ιδέες.

Η Ίλιάδα, ή ποίηση του Πινδάρου, τα έργα των μεγάλων τραγικών του ένίσχυαν το συναίσθημα και τον ρεαλισμό, του έδιναν τα έφόδια, τα όποια ως ήγέτης του κόσμου τα μετέδωσε στους πολίτες της αυτοκρατορίας.

Η παιδεία του ήταν αυτή που έπιθυμοϋσε να έχει κάθε πολίτης του μακεδονικοϋ κράτους, άφοϋ ό Αλέξανδρος ήταν ένας άπό τους πενήντα Έφήβους,

τούς ἐπιλεγμένους γιούς τῶν Μακεδόνων. Οἱ ἐκλεκτοὶ τῆς Αὐλῆς φοιτοῦσαν γιὰ τέσσερα χρόνια, ἔπαιρναν στρατιωτικὴ παιδεία ὡς ἵππεις καὶ ἀκαδημαϊκὴ ἐκπαίδευση στὴ γραμματικὴ, τὴ ρητορικὴ, τὴ διαλεκτικὴ, τὴ γεωμετρία, τὴν ἀριθμητικὴ, τὴν ἀστρονομία καὶ τὴ μουσικὴ. Στὰ 14 χρόνια τοῦ φοιτοῦσε στὴ Σχολὴ τῶν Βασιλικῶν Ἀκολουθῶν, τῶν Ἐπίλεκτων

Ἐπιγραφὲς με ὀνόματα τῆς Μακεδονίας, ὀνόματα ἀνθρώπων, πόλεων, θεῶν, ποταμῶν τοπωνυμίων.

Μακεδόνων Ἐφήβων. Ἡ Σχολὴ ἦταν διάσημη ὡς κέντρο ἐκπαίδευσης κυβερνητῶν καὶ στρατηγῶν καὶ ὁ Ἀλέξανδρος εἶχε ἤδη κάνει πρακτικὴ σὲ ὅλα τὰ ἐπιμέρους ἀντικείμενα τῆς Σχολῆς.

Συμπαραστάτες τοῦ καὶ ἐμπνευστὲς στὴ σημασία τῆς ἑλληνικῆς παιδείας, ὑπῆρξαν ἢ γιὰ τοῦ Εὐρυδίκου καὶ ἢ μητέρα τοῦ Ὀλυμπιάδα. Ἡ γιὰ τοῦ Εὐρυδίκου-Βασίλισσα Μητέρα, στὴν ὁποία ἀποδιδόταν σεβασμὸς καὶ ἐκτίμησις, εἶχε ἀφιέρωσι βωμοῦ στὴν πρωτεύουσα, τὴς Αἰγές, πρὸς τὴν Εὐκλεία, «τὴν ἀγαθὴ φήμη», ποὺ ἦταν καὶ ἡ ὁδηγὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ἡ Εὐρυδικὴ εἶχε συνθέσει τὸ ἐπίγραμμα ποὺ συνόδευε τὸ ἀφιέρωμά της πρὸς τὴς Μοῦσες: «*Ἡ Εὐρυδικὴ, κόρη τοῦ Σίρρα, ἀφιερώνει τοῦτο (τοῦ Ἐρμῆ) στὴς Μοῦσες*

τῆς πόλης, ἐπειδὴ μέσα στὴν ψυχὴ της εἶχε πόθο γιὰ γνώση. Εὐτυχῆς μητέρα παιδιῶν ποὺ μεγάλωσαν φρόντισε νὰ μάθει γράμματα τοὺς καταγραφεῖς τοῦ ὀμιλοῦντος κόσμου».

Ὁ Ἀλέξανδρος ἦταν ἀφοσιωμένος στὶς Μοῦσες. Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι μετὰ τὴν ἀπουσία του ἐπὶ ὀκτῶ μῆνες, ὅταν κατέστειλε τὴν ἐξέγερση στὴ Θήβα, οἱ ἑορτὲς στὶς Αἰγὲς κράτησαν ἑννέα μέρες, ἡ καθεμιὰ ἀφιερωμένη σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς ἑννέα Μοῦσες.

Ὁ μεγάλος του δάσκαλος ὁμως ἦταν ὁ Ἀριστοτέλης, ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἐπηρέασε σημαντικὰ τὸν Ἀλέξανδρο, μεταξύ τῶν ἄλλων, καὶ γιὰ τὴν ἀναγκαιότητα τῆς παιδείας. Ὁ Ἀλέξανδρος φοίτησε στὴ σχολὴ τοῦ Ἀριστοτέλη στὴ Μίεζα, στὸ Ἱερὸ Ἄλσος τῶν Νυμφῶν καὶ μαζί μὲ ἄλλα παιδιά, γόνους ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, ἀποδέχτηκε τὶς ἀπόψεις τοῦ Ἀριστοτέλη στὴν Κοσμολογία, τὴ Γεωγραφία, τὴ Βοτανικὴ, τὴ Ζωολογία καὶ τὴν Ἱατρικὴ, γι' αὐτὸ καὶ πῆρε μαζί του ἐπιστήμονες, ὅταν ἐκστράτευσε στὴν Ἀσία. Ὁ Μακεδόνας βασιλιάς ἐντυπωσιάστηκε ἀπὸ τὶς διαλέξεις τοῦ Ἀριστοτέλη στὴ Λογικὴ, τὴ Μεταφυσικὴ, τὴν Ἠθικὴ, τὴ Φιλοσοφία, τὴ Διαλεκτικὴ, τὴ Ρητορικὴ, τὴν Οἰκονομία, τὴ Φυσικὴ, τὴν Ἱατρικὴ, τὴ Γεωγραφία. Ὅταν τελείωσαν τὰ μαθήματα, ὁ Ἀριστοτέλης χάρισε στὸν Ἀλέξανδρο ἕναν χειρόγραφο πάπυρο μὲ τὴν Ἰλιάδα, τὸν ὁποῖο ὁ Ἀλέξανδρος δὲν ἀποχωρίστηκε ποτέ. Ἔλεγε μάλιστα συχνὰ ὅτι «στὸν πατέρα μου ὀφείλω τὸ ζεῖν, ἀλλὰ στὸ δάσκαλό μου τὸ εὖ ζῆν!».

Ὁ Μακεδόνας βασιλιάς εἶχε δεῖξει ἀπὸ μικρὸ παιδί τὰ χαρίσματά του καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ἤλπιζε νὰ καθοδηγήσει τὸν μελλοντικὸ βασιλέα στὰ καθήκοντά του, ὅπως ὁ δικός του δάσκαλος, ὁ Πλάτωνας, προσπάθησε νὰ καθοδηγήσει τὸν Διονύσιο τὸν Νεότερο, ὡς ἡγέτη

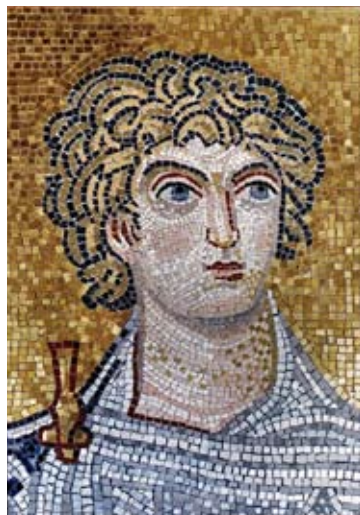
τῶν Συρακουσῶν. Γι' αὐτὸν τὸν λόγο ὁ Ἀριστοτέλης ἔγραψε γιὰ τὸν Ἀλέξανδρο μιὰ πραγματεία «Περὶ βασιλείας», πού δυστυχῶς ὅμως δὲν σώθηκε.

Ἡ ἐπίδραση τοῦ Ἀριστοτέλη στὸν Ἀλέξανδρο ἦταν ὁμολογουμένως καταλυτική. Μάλιστα ἡ δύναμη τοῦ νοῦ, τῆς σκέψης, τοῦ πνεύματος θεωρεῖται ἡ μεγαλύτερη συμβολή τοῦ μεγάλου Ἑλληνα διδασκάλου στὴ σημαντικότερη ἴσως προσωπικότητα τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ κόσμου.

5.

Ἡ θρησκευτικὴ πίστη
καὶ τὰ βαθιὰ ἀνθρώπινα αἰσθήματα

Ὁ Ἀλέξανδρος μεγάλωσε σὲ μιὰ ἀτμόσφαιρα πού τοῦ ἐνέπνεε πίστη στοὺς θεούς, μὲ καθημερινές θυσίες δίπλα στὸν πατέρα του, μὲ συμμετοχὴ σὲ θρησκευτικὲς τελετὲς στὸν Ὀλυμπο, καὶ βεβαίως ἀνάμεσα στὸν θρησκευόμενο λαὸ τῆς Μακεδονίας. Ἡ μητέρα του τὸν ἐπηρέασε βαθύτατα σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ στὴν πίστη καὶ τοῦ μετέδωσε τὴν ἔντονη θρησκευτικότητα. Ἀπὸ τότε πού ἀντιλήφθηκε τὸ θεῖο,

Ήταν έτοιμος νά άποδεχτεί τή δύναμη τῶν θεῶν άπό πολλές θρησκείες καί λατρεΐες σέ πολλά μέρη, ὅποιο κι άν Ήταν τὸ ὄνομά τους.

Ὁ Ἀλέξανδρος Ήταν ένας πιστός άνθρωπος, πού άναγνώριζε τή δύναμη τοῦ θεΐου καί τόν σεβασμό πού πρέπει νά τοῦ δείχνει ὁ άνθρωπος. Σέ κάθε άπόφαση πού λάμβανε στήν εΐρήνη καί στόν πόλεμο πρῶτα σκεφτόταν καί μετὰ προσευχόταν. Ἡ πίστη στίς δυνάμεις καί στίς γνώσεις του συνδυαζόταν με τήν έντονη θρησκευτική του πίστη. Ἦδη άπό μικρή ηλικία ὁ Ἀλέξανδρος πίστευε ὅτι θά καταφέρει περισσότερα άπό τόν πατέρα του.

Ἡ πίστη τοῦ Ἀλέξανδρου Ήταν βαθιά, άφοῦ γνώριζε καί σεβόταν τὸ θεΐο, πίστευε ὅτι ὁ άνθρωπος προέρχεται άπό τόν Θεό καί έπρεπε νά πλησιάσει τὸ θεΐο. Εὐχαριστοῦσε καί τιμοῦσε γιά τὰ έπιτεύγματα τὸ θεΐο, τὸ άνώτερό του, καί σέ συνδυασμό με τὰ βαθιά συναισθήματά του καί τήν άγάπη πού έξέπεμπε δημιούργησε έναν ὀλοκληρωμένο άνθρωπο.

Ὁ Ἀλέξανδρος τελοῦσε καθημερινά θυσίες. Ἀκόμη κι ὅταν Ήταν άρρωστος, τόσο γιά τόν έαυτό του ὅσο καί γιά τούς Μακεδόνες. Τελοῦσε θυσίες άκόμη καί γιά τὸ πιὸ άσήμαντο γεγονός. Τὸ έλληνικό πάνθεο έγινε ἡ νέα θρησκεία καί σέ πολλές περιπτώσεις, ἡ έλληνική θρησκεία λειτοῦργησε ὡς πρόδρομος τοῦ χριστιανισμοῦ, ένῶ ἡ έλληνική γλώσσα ὡς δίῳδος. Ὁ άπόστολος Παῦλος μιλοῦσε καί έγραφε στὰ έλληνικά, γνωρίζοντας ὅτι οί κάτοικοι τῶν περιοχῶν στοὺς ὁποίους άναφέρεται εΐχαν τέλεια γνώση τῆς έλληνικῆς γλώσσας καί τοῦ έλληνικοῦ πολιτισμικοῦ προτύπου, τοῦ θεΐου καί τοῦ ανθρώπινου.

Ἡ άγάπη καί τὰ αΐσθήματα τοῦ Ἀλέξανδρου έκφράστηκαν σέ διάφορες φάσεις τῆς ζωῆς του καί

τῆς ἐκστρατείας του. Στὴ μητέρα του, στοὺς συμπο-
λεμιστές του, στὸν ἀγαπημένο φίλο του Ἡφαιστίωνα,
στὴ μητέρα καὶ στὴ σύζυγο τοῦ Δαρείου, στὴ Ρωξά-
νη ὁ Ἀλέξανδρος χάρισε ἀνεπανάληπτες καὶ μοναδικές

Ὁ ναὸς τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου στὴν Μπαχαρίγια τῆς Αἰγύπτου,
χτίστηκε κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ζωῆς τοῦ Ἀλεξάνδρου.

στιγμές. Οἱ γάμοι τὸ 324 στὰ Σοῦσα μεταξὺ 80
Περσῶν καὶ Βακτριῶν εὐγενῶν γυναικῶν μὲ ἐπιφανεῖς
Μακεδόνες ἔμειναν στὴν ἱστορία γιὰ μιὰ σειρὰ ἀπὸ λό-
γους ποὺ δὲν συνδέονται μόνο μὲ τὴ διπλωματία. Θὰ
πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι οἱ γάμοι στὴν ἀρχαιότητα γί-
νονταν μόνο ἀνάμεσα σὲ πολίτες τῆς ἴδιας περιοχῆς
καὶ φυλῆς, γιὰ νὰ διατηροῦνται τὰ γνωρίσματα τῆς
κάθε φυλῆς.

Ὅταν ὁ βασιλιάς Πῶρος τοῦ εἶπε: «*Νὰ μοῦ φερθεῖς
βασιλικά, Ἀλέξανδρε*», αὐτὸς τοῦ ἄφησε τὸ βασιλείο
του, ὡς ὑποτελῆ βασιλιᾶ, καὶ τοῦ πρόσθεσε νέες
χῶρες. Τὰ αἰσθήματα τοῦ Ἀλεξάνδρου πρὸς τὴ μητέ-
ρα του καὶ εἰδικότερα πρὸς τὸν φίλο του Ἡφαιστίωνα
ἦταν μοναδικὰ καὶ ἔμειναν στὴν ἱστορία. Ἀκόμη καὶ σὲ

δύσκολες στιγμές, όπως όταν σκότωσε τον φίλο του τον Κλείτο και έδωσε διαταγή να σκοτώσουν άλλους επίσης φίλους του, ή μετάνοιά του υπήρξε ειλικρινής. Άγαπούσε με πάθος τους συμπολεμιστές του, οι οποίοι με τη σειρά τους, τον αγαπούσαν με πάθος μέχρι την τελευταία του στιγμή.

6.

Το ελληνικό πολιτισμικό πρότυπο

Η ελευθερία, κυρίαρχο και πρωταγωνιστικό σημείο της ανθρώπινης ύπαρξης, ή οποία δημιουργήθηκε μέσα στο ελληνικό πολιτισμικό πρότυπο, τοποθετούνταν στο κέντρο της πολιτικής του Αλέξανδρου. Η στρατιωτική ήττα, ή συμμαχία με τους Πέρσες, δεν στάθηκαν εμπόδια για τον Αλέξανδρο, ο οποίος πίστευε ότι δεν θα μπορούσε να εξουσιάσει με τη σκληρή καταπίεση και τη σκλαβιά, αυτά που χρησιμοποιούσαν για αιώνες οι προκάτοχοί του στην Ασία.

Η ευφυΐα του ήταν μοναδική, είχε άλλωστε μάθει από τον Αριστοτέλη να εκτιμά τη δύναμη του νοῦ. Με άξονα τον ελληνικό πολιτισμό, αφού απελευθέρωνε τους λαούς μετά από τη μακροχρόνια κατοχή τῶν Περσῶν, σεβόταν τις παραδόσεις, τον πολιτισμό, τὰ ἥθη, προτάσσοντας νέες αξίες, τὴν ἐλληνικὴ γλῶσσα καὶ τὸν ἐλληνικὸ πολιτισμὸ.

Η συμβολή του στο πρότυπο διοίκησης τῶν απελευθερωμένων ἐλληνικῶν καὶ μὴ πόλεων εἶναι ἐξαιρετική. Ἐλευθέρωσε ἀνθρώπους ἀπὸ τὸν περσικὸ

ζυγὸ καὶ κέρδισε τὴν ὑποστήριξη χωρῶν. Ἀνέτρεψε τὴν ὀλιγαρχικὴ φιλοπερσικὴ πολιτεία, ἔφερε πίσω τοὺς ἐξόριστους καὶ ἐγκαθίδρυσε δημοκρατία, χωρὶς διάθεση ἐκδίκησης. Ὅταν οἱ δημοκρατικοὶ ἄρχισαν νὰ σκοτώνουν τοὺς ἀντιπάλους, ὁ Ἀλέξανδρος τοὺς σταμά-

Νόμισμα τῆς ἐποχῆς τοῦ Πτολεμαίου
μὲ τὸν Μέγα Ἀλέξανδρο φορώντας ἓνα τριχωτὸ κεφαλῆς
ἐλέφαντα, σύμβολο τῆς κατάκτησης τῆς Ἰνδίας.

τησε, ὅπως ἀναφέρει ὁ Χάμοντ, «ἀντιλαμβανόμενος ὅτι, ἂν δινόταν ἄδεια στοὺς ἀνθρώπους, αὐτοὶ θὰ σκότωναν ἀδιακρίτως ἀθώους καὶ ἐνόχους, ἀπὸ προσωπικὸ μίσος ἢ γιὰ νὰ πάρουν τὴν περιουσία τους». Ἡ στάση τοῦ Ἀλέξανδρου ἐναντίον τῶν ἐμφύλιων πολέμων ἐπαινέθηκε πολὺ στὴν ἐποχὴ του καὶ ἀποτελοῦσε τὸ σημαντικότερο χαρακτηριστικὸ τῶν σχέσεών του μὲ τὶς ἑλληνικὲς πόλεις-κράτη.

Ὁ Ἀλέξανδρος εἶχε στόχο νὰ ἐπιβάλλει τοὺς κανόνες του, ὅπου κάθε ἀνθρώπος θὰ ἀποτελοῦσε ἀντικείμενο σεβασμοῦ καὶ καλῆς συμπεριφορᾶς. Μὲ τὶς ἑλληνικὲς πόλεις ἐπικοινωνοῦσε προσωπικὰ καὶ τὶς ἐξαίρουσε

ἀπὸ τὴν πληρωμὴ φόρου. Ὁ ἴδιος δὲ σκέφτηκε μόνο τὴ στρατιωτικὴ ὑπεροχὴ καὶ κυριαρχία. Εἶχε μιὰ πολιτισμικὴ καταγωγὴ, ὅπου ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ γνώση ἀποτελοῦσε καθημερινότητα.

Τὸν στρατὸ καὶ τὸν στόλο τῶν Ἑλλήνων τοὺς συνόδευαν ἐπιστήμονες ποὺ στήριζαν ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή, ἀπὸ τὴν πλευρὰ τους, τὴν ἐκστρατεία.

Ἡ γεωγραφία καὶ ἄλλες ἐπιστῆμες ἀποκόμισαν σημαντικὰ κέρδη ἀπὸ τὴν ἐκστρατεία τοῦ Ἀλέξανδρου, πολλὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦνται ἀκόμη καὶ σήμερα.

Ἡ ἐπιρροή του στὴν ἐπιστήμη καὶ τὴν ἐκπαίδευση εἶναι ζωντανὴ μέχρι σήμερα, ἀπὸ τὴν Ἀσία μέχρι τὴν Εὐρώπη.

7.

Ἄγνός καὶ ἐγκρατής

Ὁ Ἀλέξανδρος ὑπῆρξε σεμνὸς καὶ ἐγκρατής.

Ὁ Πλούταρχος τὸν χαρακτηρίζει «ἄτρωτον ἐπιθυμίας», ἐνῶ ὁ Ἀρριανὸς γράφει πὼς ἦταν «ἐγκρατέστατος τῶν ἡδονῶν τοῦ σώματος» («Ἀλεξάνδρου Ἀνάβασις», 28,2).

Ποτὲ δὲν πλησίασε γυναίκα οὔτε γνώρισε πρὸ τοῦ γάμου του ἄλλη γυναίκα, διότι θεωροῦσε «βασιλικώτερον τὸ κρατεῖν ἑαυτοῦ τοῦ νικᾶν τοὺς πολεμίους», πὼς εἶναι, δηλαδή, σημαντικότερο καὶ βασιλικότερο τὸ νὰ ἐξουσιάζει τὰ πάθη του παρὰ τὸ νὰ νικᾶ τοὺς ἐχθρούς» («Ἀλεξάνδρου Ἀνάβασις», 21,7).

Ἀπαιτοῦσε ἀπὸ τοὺς στρατιῶτες του, ὅταν συνε-

λάμβαναν γυναίκες αἰχμάλωτες, νὰ μὴν λένε μπροστά τους, οὔτε κἄν ὡς ὑπονοούμενα, λόγια αἰσχρά, ἀλλὰ νὰ προστατεύουν τὴν ἠθικότητά τους σὰν νὰ ἦταν οἱ αἰχμάλωτες κορίτσια ποὺ ζοῦσαν μέσα σὲ ἱερούς καὶ σεμνοὺς παρθενῶνες («Ἀλεξάνδρου Ἀνάβασις», 21,5).

Κι ὅταν ὁ Παρμενίων τὸν προέτρεψε νὰ πλησιάσει μιὰ ὁμορφὴ κοπέλα, αὐτὸς ἀρνήθηκε, ἀντιπαραβάλλοντάς τὴν ὁμορφιᾷ ἐκείνης «τὸ τῆς ἰδίας ἐγκρατείας καὶ σωφροσύνης κάλλος», τὴν ὁμορφιᾷ δηλαδὴ τῆς ἐγκρατείας καὶ τῆς σεμνότητάς του. Μάλιστα, προκειμένου νὰ παραμείνει ἀνηπηρέαστος ἀπὸ τὴ γυναικεία πρόκληση, προσπαθοῦσε νὰ βλέπει τίς γυναῖκες σὰν ψυχρὰ καὶ ἄψυχα ἀγάλματα («Ἀλεξάνδρου Ἀνάβασις», 21,9-11).

Ὁ Μέγας Βασίλειος ἐγκωμιάζει τὴν ἐγκράτεια τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

Διηγεῖται πῶς, ὅταν, μετὰ τὴ μάχη στὰ Γαυγάμηλα, μπῆκε μαζί μὲ τὸν Ἡφαιστίωνα στὴ σκηνὴ ὅπου βρίσκονταν οἱ γυναῖκες τοῦ βασιλικοῦ οἴκου τοῦ νικημένου Δαρείου, μεταξύ τῶν ὁποίων ἦταν ἡ μητέρα του Σισύγαμβρις, ἡ σύζυγός του Στάτειρα, ποὺ εἶχε τὴ φήμη τῆς ὠραιότερης γυναῖκας τῆς Περσίας καὶ οἱ δύο πανέμορφες κόρες τοῦ Πέρση βασιλιᾶ, ἔσκυψε ἀμέσως τὸ κεφάλι του στὴ γῆ.

Ὅταν ἀργότερα βγῆκε ἀπὸ τὴ σκηνή, ἀπάντησε ὡς ἐξῆς στὸν φίλο του, ποὺ εἶχε ἀπορήσει μὲ τὴ στάση του αὐτή: «Εἶναι ἄπρεπο αὐτὸς ποὺ θέλει νὰ κυριεύσει τὸν κόσμον νὰ ὑποδουλωθεῖ ἀπὸ τὴν ὁμορφιᾷ μιᾶς γυναῖκας» («αἰσχρὸν εἶναι κρίνων τὸν ἄνδρα ἐλόντα ὑπὸ γυναικῶν ἠπτηθῆναι»).

8.

Ἐκπολιτισμὸς τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς

Ὅταν ὁ Ἀλέξανδρος βιάδιζε πρὸς τὴν Ἀνατολή, ἐνωθε πὼς ἔχει νὰ προσφέρει στοὺς ἀνθρώπους τῆς ἑνα πανανθρώπινο ὄραμα ζωῆς. Τὸ ὄραμα αὐτὸ ἀπέρρεε ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ παιδεία, τὴ μοναδικὴ παιδεία μὲ τὴν ἀνυπέβλητη πνευματικότητα καὶ ὑπερβατικότητα, ἴδια μὲ τὴν ὁποία ὁ μεγαλοφυῆς στρατηλάτης διδάχτηκε στὴν πατρίδα του σὲ ὅλη τῆς τὴν ἕκταση καὶ σ' ὅλο τῆς τὸ βάθος ἀπὸ τὸν μεγαλύτερο ἐπιστήμονα καὶ σοφότερο δάσκαλο τῶν χρόνων ἐκείνων, τὸν Ἀριστοτέλη, τὸν μαθητὴ τοῦ Πλάτωνα καὶ ἔμμεσα τοῦ Σωκράτη.

Ὁ Πλάτωνας πίστευε πὼς ἡ ἀληθινὴ παιδεία εἶναι ἡ «καθολικὴ» παιδεία, διότι «πολιτικῶς νοεῖν» σημαίνει «νοεῖν τὰ παγκόσμια προβλήματα» (W. Jarget, *Παιδεία*, 1, 149).

Στὴν ιδέα αὐτῆς τῆς παιδείας τὸ ἑλληνικὸ πνεῦμα ἔφτασε σὲ τὸ ὕψος τῆς συνείδησης τῆς ὑπερχρονικότητας καὶ τῆς οἰκουμενικότητάς του. Αὐτὴν τὴ συνείδηση ἐκφράζει ὁ Ἀλέξανδρος, ὅταν, κατὰ τὸν Ἀρριανό, «*Θοίνην (=συμπόσιο) δημοτελῆ ἐποίησε*», στὴν Ὠπη, καὶ στὸ οἰκουμενικὸ ἐκεῖνο συμπόσιο ἀποκάλυψε στὰ ἑκπληκτὰ μάτια τῶν ἀρχόντων τῶν Περσῶν καὶ τῶν ἄλλων λαῶν τῆς Ἀνατολῆς τὴν οἰκουμενικότητα τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος. Τὰ λόγια του εἶναι χαρακτηριστικά: «... *Θεωρεῖτε τὴν οἰκουμένην πατρίδα σας... Δὲν μ' ἐνδιαφέρει ἡ καταγωγή οὔτε ἡ ράτσα τῶν ἀνθρώπων. Τοὺς καταμερίζω μ' ἕνα μόνον κριτήριον, τὴν ἀρετὴν... Τὸν θεὸν δὲν πρέπει νὰ τὸν νομίζετε σὰν ἕναν αὐταρχικὸ κυβερνήτην, ἀλλὰ σὰν κοινὸ Πατέρα ὄλων,*

ὥστε ἡ διαγωγή σας νὰ μοιάζει μὲ τὴ ζωὴ ποὺ κάνουν
τ' ἀδέλφια στὴν οἰκογένεια ... Τὸν ὄρκο ποὺ δώσαμε
μὲ τὴ σπονδὴ ἀπόψε κρατῆστε τον σὰν συμβόλαιον

Ὁ Ἀλέξανδρος μὲ τὰ κέρατα τοῦ Ἄμμωνα σὲ ἀργυρὸ τετράδραχμον

ἀγάπης ... » («Ἀλεξάνδρου Ἀνάβασις», 7,11).

Ὁ Πλούταρχος, ἐξάλλου, ἀναφέρει πῶς «ὁ Ἀλέξανδρος ἐκπαίδευσε τοὺς Ὑρκανοὺς νὰ παντρεύονται καὶ νὰ καλλιεργοῦν τὴ γῆ, τοὺς Ἀραχωσαίους καὶ τοὺς Σογδιανοὺς νὰ γηροκομοῦν τὸν πάτερα τους καὶ νὰ μὴν τὸν σκοτώνουν, τοὺς Πέρσες νὰ σέβονται τὶς μητέρες τους καὶ νὰ μὴν τὶς ἐρωτεύονται, τὰ παιδιὰ τῶν Γεδρωσιῶν νὰ ἀπαγγέλλουν τὶς τραγωδίαι τοῦ Εὐριπίδη καὶ τοῦ Σοφοκλῆ, καὶ τοὺς Ἀσιάτες,

γενικῶς, νὰ διαβάζουν τὸν Ὅμηρο» («Ἠθικά», 328).

Εἶχαν, λοιπὸν, κάθε λόγο οἱ λαοὶ ἐκεῖνοι νὰ ἀγαποῦν τόσο πολὺ τὸν Ἀλέξανδρο καὶ νὰ τὸν τιμοῦν καὶ σήμερα ὡς πρόγονό τους. Ὅταν, πρὶν λίγα χρόνια, Ἀραβες ἐπίσημοι συναντήθηκαν μὲ Ἕλληνα ὑπουργό, δήλωσαν: «Ὁ δεσμὸς τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ἀράβων εἶναι ἀκατάλυτος, ἀφοῦ οἱ Ἀραβες θεωροῦν τοὺς ἑαυτοὺς τοὺς ἀπογόνους τοῦ Μεγάλου Ἀλέξανδρου» (Ν. Μάρτη, «Ἡ πλαστογράφηση τῆς ἱστορίας τῆς Μακεδονίας», σ. 62). Εἶναι ἐπίσης γνωστὲς οἱ ἀσιατικὲς φυλὲς τῶν κοιλάδων τῶν Καλάς, τοῦ Σονάτ, τῆς περιοχῆς τοῦ Πεσαβάρ καὶ τῶν Πατάνε, τοῦ Τσιτράλ, τῆς φυλῆς Χούνζα, ὀρεινῶν περιοχῶν στὸ βορειοανατολικὸ Πακιστάν καὶ στὸ ἀνατολικὸ Ἀφγανιστάν, ποὺ καὶ

σήμερα ακόμη καμαρώνουν πώς κατάγονται από τους στρατιώτες του Μ. Ἀλέξανδρου, σύμφωνα με τουριστικά φυλλάδια του Πακιστανικού Ὄργανισμοῦ Τουρισμοῦ.

Κι ἀκόμη κάθε παιδάκι στὴν Ἰνδία σήμερα μαθαίνει μέσα ἀπὸ παιδικὰ τραγούδια γιὰ τὴν ἀνδρεία τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου (ἢ Σικαντάρ, ὅπως εἶναι γνωστὸς στὴ χώρα αὐτή). Ἐδῶ καὶ πολλές δεκαετίες ἔχουν γυριστεῖ ἐκεῖ πολλές κινηματογραφικὲς ταινίες γιὰ τὸν Μ. Ἀλέξανδρο. Μιὰ ἀσπρόμαυρη ταινία τοῦ 1941 μὲ τὸν τίτλο «Σικαντάρ», σὲ δύο τοπικὲς διαλέκτους, εἶναι ἀκόμη καὶ σήμερα πολὺ δημοφιλῆς.

9.

Οἱ στρατηγικὲς τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ὡς πηγὴ ἔμπνευσης

Ξέρουμε πὼς ὁ Μ. Ἀλέξανδρος, ὁ μεγαλύτερος στρατηγὸς καὶ ἡγέτης στὴν παγκόσμια ἱστορία, ἐπηρέασε καὶ ἐνέπνευσε μὲ τὰ κατορθώματά του πάρα πολλοὺς πολιτικοὺς καὶ στρατιωτικοὺς ἀρχηγούς, μεταξύ τῶν ὁποίων τὸν Πομπήιο, τὸν Ἰούλιο Καίσαρα, τὸν Μάρκο Ἀντώνιο, τὸν Ὀκταβιανὸ Αὐγούστο, τὸν Ἀννίβα, τοὺς Μεδίκους, τοὺς Ἀψβούργους, τὸν Μ. Φρειδερίκο, τὸν Ναπολέοντα Βοναπάρτη, τὸν Νίλσον, τὸν Οὐέλινγκτον, τὸν δούκα τοῦ Μάρλμπορο, τὸν Τζῶρτζ Οὐάσιγκτον, τὸν Ρόμπερτ Λί, τὸν Ἐρβιν Ρόμελ, τὸν Μπέρναρντ Μοντγκόμερι, τὸν Νόρμαν Σβάρτσκοφ.

Γ.

ΣΧΟΛΙΑ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΜΕΓΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ

1.

“Ένας μοναδικός ηγέτης

Οί Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἀναφέρονται συχνὰ στὸν Μέγα Ἀλέξανδρο. Ἐγκωμιάζουν εὐμενέστατα τὴ μοναδικὴ προσωπικότητά του, ἔχοντας βέβαια πάντοτε ὑπ’ ὄψιν τους τοὺς παλαιότερους τους Ἕλληνες ἱστορικούς, οἱ ὅποιοι κατέγραψαν, συχνὰ μὲ λεπτομέρειες, τὰ γεγονότα τῆς ἐκστρατείας τοῦ ἀξεπέραστου στρατηλάτη. Ἐπαινοῦν τὴν ἀγνότητα καὶ τὴ σωφροσύνη του, τὴ φιλάνθρωπη, συχνά, συμπεριφορά του, τὴν τιμὴ πού, κατὰ κανόνα, ἀπέδιδε

στούς φίλους του και στη φίλια, την ἄρνησή του να πιστεύει στις συκοφαντίες, τὸν σεβασμό που ἔδειχνε σ' αὐτούς που τοῦ ἐμπιστεύονταν κάποιο μυστικό και τὴ μεγάλη σημασία που ἀπέδιδε στην ἐχεμύθεια, τὸν σεβασμό του στὸν Θεό και τὴν ἀναγνώριση τῆς δικῆς του ἀδυναμίας, τὴ φιλοπατρία του, τὴν ἀγάπη

Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, ἔργο τοῦ Φώτη Κόντογλου.

στούς γονεῖς και στὸν δάσκαλό του, τὴν πολιτική και στρατηγική του δεινότητα, τὴν παλληκαριά του, ἡ ὁποία ἐνέπνεε θάρρος στούς στρατιῶτες του, τὴ βαθύτατη ἐκτίμησή του σὲ ἀνθρώπους -ἀκόμη και ἄλλης ἐθνικότητας- που διακρίνονταν για τὴν ἀρετή, τὴ σοφία και τὴν κάθε λογῆς ἀξιοσύνη τους. Ἐπαινοῦν ἀκόμη τὴν ἀφιλοχρηματία του, τὴν ἐντιμότητα, τὴ δικαιοσύνη του. Ἐγκωμιάζουν τὴν εὐστροφία του, τὴν ταχύτητα λήψης και ἐκτέλεσης και τῶν πλέον δύσκολων ἀποφάσεων, τὸ ἀήττητό του στίς μάχες, τὴν οἰκουμενικότητα τῶν ὄραμάτων του και τὴν παγκόσμια ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του, ἀλλὰ και ἐσαεὶ, ἀναγνώρισή

του, τή μεγαλοφροσύνη αλλά και τή μεγαλοψυχία του. Και μαζί μ' αὐτὸν ἐγκωμιάζουν καὶ τὸ ἔθνος τῶν Μακεδόνων ποὺ τὸν ἀνέδειξε, τὸ ὁποῖο ὁμως εἶναι ἐλληνικό, καθὼς ὁ Ἀλέξανδρος εἶναι μὲν Μακεδὼν καὶ «τῶν Μακεδόνων βασιλεύς», ἀλλὰ ἐν ταυτῷ, ὡς Ἕλλην, εἶναι καὶ «βασιλεύς τῶν Ἑλλήνων», ὅπως, παραλλήλως καὶ μὲ τοὺς δύο τίτλους, τὸν ἀποκαλοῦν τόσο οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ὅσο καὶ ἡ Παλαιὰ Διαθήκη.

Ἄφοῦ καταγράψουμε ὀρισμένες ἐνδεικτικὲς ἀπόψεις τῶν Πατέρων ἐπὶ τῇ βάσει κάποιων ἀρετῶν - γνωρισμάτων του, ἀκολούθως θὰ παραθέσουμε μεταφρασμένα ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ προφήτη Δανιὴλ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης τὰ χωρία στὰ ὁποῖα περιγράφονται τὰ δύο ὁράματα τοῦ προφήτη γιὰ τὸ Μ. Ἀλέξανδρο καὶ δίνεται ἡ ἐξήγηση τοῦ πρώτου ὁράματος ἀπὸ ἕναν ἄγγελο καὶ τοῦ δευτέρου ἀπὸ τὸν ἀρχάγγελο Γαβριήλ. Θὰ τελειώσουμε μὲ τὴν ἐρμηνεία τὴν ὁποία δίνει στὴν προφητεία ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος.

2.

Ἡ ἀγνότητά του

Ἄναμφίβολα, ἡ ἀγνότητα εἶναι ἡ κορυφαία ἀρετὴ τοῦ νεαροῦ στρατηλάτη, μεγαλύτερη ἀκόμη καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴ μοναδικὴ καὶ ἀνυπέρβλητη ἀνδρεία του. Τὸ εἶχαν ἐπισημάνει αὐτὸ οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς, ὅπως ὁ Πλούταρχος, ὁ ὁποῖος γράφει ὅτι ὅλοι θαύμαζαν τὸν Ἀλέξανδρο, γιὰτὶ εἶχε ἐπιδείξει πιὸ μεγάλη ἀγνότητα ἀπέναντι στὶς γυναῖκες τῶν Περσῶν παρὰ ἀνδρεία ἀπέναντι στοὺς Πέρσες («ὡς πλείονα

ταῖς Περσῶν γυναίξι σωφροσύνην ἢ Πέρσαις ἀνδρείαν ἐπιδεδειγμένον», «Ἀλέξανδρος» 30. 10-11). Ἡ ἀπὸ κάθε πλευρὰ ἠθική του καθαρότητα ἦταν πανθομολογούμενη καὶ ὅσο κι ἂν προσπαθήσουν οἱ κατήγοροί του δὲν θὰ βροῦν στὶς πηγές ἐρείσματα, γιὰ νὰ στηρίξουν τὶς συκοφαντίες τους. Ἡ ἀρετὴ αὐτῆ τοῦ νεαροῦ ἀνδρα μᾶς ἐκπλήσσει, ὅταν ἀναλογιζόμαστε ὅτι στοὺς προχριστιανικοὺς χρόνους ὄχι μόνο δὲ ἐθεωρεῖτο ἡ ἀνηθικότητα ὡς ἁμαρτία, ἀλλὰ διέθετε καὶ τὴ δική της θεά. Ὁ Μ. Βασίλειος μνημονεύει ἓνα περιστατικό πού τὸ ἀναφέρει τόσο ὁ Ἀρριανός («Ἀλεξάνδρου Ἀνάβασις», 4,19,6) ὅσο καὶ ὁ Πλούταρχος (*Βίος Ἀλεξάνδρου* 21κ. καὶ *Περὶ Ἀλεξάνδρου* τέχνη. 6, 338de).

Οἱ στρατιῶτες του παρουσίασαν ἐνώπιόν του στὰ Σοῦσα τὴν αἰχμάλωτη οἰκογένεια τοῦ νικημένου Δαρείου. Ἀνάμεσα στὰ μέλη της ξεχώριζαν γιὰ τὴν ἐξαιρετικὴ ὁμορφιά τους ἡ σύζυγος καὶ οἱ θυγατέρες τοῦ Πέρση βασιλιᾶ. Ὁ Ἀλέξανδρος τὶς σεβάστηκε («κατηδέσθη») καὶ αὐτὸς ὁ τόσο νεαρὸς ἄνδρας -οὔτε τριάντα ἐτῶν τότε, ἀλλὰ καὶ κυρίαρχος τοῦ κόσμου- δὲν ἐπέτρεψε στὸν ἑαυτό του οὔτε κἄν τὸ κεφάλι του καὶ τὰ μάτια του νὰ σηκώσει, γιὰ νὰ δεῖ τὸ πρόσωπό τους, γιατί θεώρησε πὼς εἶναι ντροπὴ γι' αὐτὸν πού κατανίκησε τόσοι ἄνδρες νὰ νικηθεῖ ἀπὸ γυναῖκες («αἰσχρὸν εἶναι κρίνων τὸν ἄνδρα ἐλόντα γυναικῶν

ήττηθῆναι» [P.G. 31, 577]).

Τὸ θαυμαστὸ αὐτὸ περιστατικὸ τὸ ἐξιστοροῦν μὲ ἐγκωμιαστικές κρίσεις γιὰ τὴ σωφροσύνη τοῦ Ἀλέξανδρου καὶ ἄλλοι Πατέρες· ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος (P.G. 37, 738), ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ ὁμολογητῆς (P.G. 91, 741), ὁ Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης (P.G. 78, 773), ὁ ἱερός Φώτιος (P.G. 102, 688 καὶ 103, 1444).

3.

Ἡ φιλάνθρωπία του

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἀναφέρει τὴν ὠραία ἐκείνη στιγμή, κατὰ τὴν ὁποία ὁ Ἀλέξανδρος μὲ μεγαλοψυχία χάρισε τὴ ζωὴ στὸν ἠττημένο βασιλιὰ τῶν Ἰνδῶν Πῶρο· καὶ προβαίνει στὴν ἐκπληκτικὴ παρατήρηση: «Καὶ ἦν αὐτῷ ἡ περιουσία τοῦ θαρρεῖν τὸ φιλάνθρωπον» (=ἡ φιλάνθρωπία ἦταν ἐκείνη ποὺ χάριζε στὸν Ἀλέξανδρο τὸ ἀπαράμιλλο καὶ ἀνεξάντλητο θάρρος του [P.G. 35, 565]).

Κι ὅταν μετὰ τὴν κατάληψη κάποιας πόλης ὁ Παρμενίων βλέποντάς τον σκεπτικὸ τοῦ συνέστησε νὰ μὴν τὴ λυπηθεῖ, μᾶς θυμίζει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος πῶς ὁ Ἀλέξανδρος τοῦ ἀπάντησε: «Γνώρισμά σου, Παρμενίων, εἶναι ἡ ὠμότητα. Δικό μου ὁμως γνώρισμα εἶναι ἡ πραότητα καὶ ἡ ἐπιθυμία μου νὰ μὴ διατρέξει κίνδυνο ἡ νικημένη πολιτεία» («σοὶ μὲν γὰρ ἐστὶν ὠμότης, τὸ δὲ πρᾶον ἐμόν, φυγεῖν τε τὴν πόλιν τοὺς κινδύνους» [P.G. 37, 813]).

Μὲ τὴν ἴδια φιλάνθρωπη διάθεση ἐλευθέρωσε, ὅπως γράφει ὁ Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης, τοὺς αἰχμαλώτους

τῶν Σάρδεων, ἱκανοποιώντας τὸ αἶτημα τοῦ χρηστοῦ καὶ περιφρονητοῦ τῶν χρημάτων Ἀθηναίου πολιτικοῦ Φωκίωνα (P.G. 78, 589). Κι ὅπως διασώζει ὁ ἱερός Φώτιος, σπάνια βρισκόταν ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποία δὲν εἶχε εὐεργετήσει κάποιον ἄνθρωπο. Ἄν ὅμως κάποτε τύχαινε νὰ τοῦ συμβεῖ αὐτό, ἔλεγε περίλυπος: «Σήμερον οὐκ ἐβασίλευσα» (P.G. 102, 933).

4.

Τιμὴ στοὺς φίλους

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης γράφει πῶς οἱ σοφοὶ θαυμάζουν τὸν βασιλιὰ τῶν Μακεδόνων πρωτίστως γιὰ τὸ ἀπόφθεγμα του: «Ὁ θησαυρός μου εἶναι οἱ φίλοι μου» («τὸν θησαυρὸν ἐν τοῖς φίλοις ἔχειν» [P.G. 46, 1037]).

Τὸν ἴδιο σοφὸ λόγον ἀποδίδει στὸν Ἀλέξανδρο καὶ ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ ὁμολογητής: «Κάποιος ρώτησε τὸν Ἀλέξανδρο: Ποῦ τοὺς ἔχεις τοὺς θησαυρούς σου; Κι ἐκεῖνος ἔδειξε τοὺς φίλους του καὶ ἀπάντησε: Σ' αὐτούς ἐδῶ [ἐν τούτοις]» (P.G. 91, 764).

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ἀπευθυνόμενος σὲ δύο φιλοσόφους διηγεῖται πῶς, ὅταν κάποτε ἕνας αἰχμάλωτος ἔδωσε μιὰ πολὺ χρήσιμη συμβουλή στὸν Ἀλέξανδρο, ὁ Μακεδόνας βασιλιὰς ὑπάκουσε εὐχαρίστως («ὑπήκουσε τῷ αἰχμαλώτῳ»). Κι ὄχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ καὶ συγκαταρίθμησε τὸν ἄνθρωπο αὐτόν μεταξύ τῶν φίλων του («τὸν εἰσηγησάμενον μετὰ τῶν φιλοῦντων ἠρίθμησε») παρὰ τὸ γεγονός ὅτι ἦταν καὶ αἰχμάλωτός του καὶ ἀμόρφωτος (E.Π.Ε. 8, 468-9).

5. Προσοχή στους συκοφάντες

Ὁ Μ. Βασίλειος συνιστᾷ: «Ὅταν ἀκοῦμε συκοφαντίες σέ βάρος κάποιου, νά κάνουμε αὐτό πού ἔκανε ὁ Ἀλέξανδρος: νά τίς ἀκοῦμε μέ τὸ ἓνα αὐτί μονάχα καί τὸ ἄλλο νά τὸ κρατοῦμε ἐλεύθερο , ὥστε ν' ἀκούσουμε μ' ἐκεῖνο ὅσα θὰ μᾶς πεί αὐτός πού συκοφαντεῖται» («τὴν ἑτέραν τῶν ἀκοῶν ἀκεραίαν ταμιευσόμεθα τῷ διαβαλλομένῳ» [P.G. 32, 296]). Τὴν ἴδια συμβουλή δίνει καί ὁ ἱερός Φώτιος σέ ἐπιστολή του πρὸς τὸν κόμητα Ἀλέξανδρο (P.G. 102, 957).

6. Ἐχεμύθεια

Ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς παραθέτει τὴν ἀκόλουθη ρήση τοῦ Ἀλέξανδρου: «Ὅποιος ὑποσχέθηκε πὼς θὰ φυλάξει κάποιον μυστικὸ καὶ δὲν τὸ φύλαξε, ἀλλὰ τὸ φανέρωσε, εἶναι ἢ ἄδικος ἢ πολὺ ἀκρατής («ἄδικός ἐστιν ἢ ἀκρατής ἄγαν»). Αὐτός πού τὸ φανέρωσε, γιὰ νὰ εἰσπράξει κάποιον κέρδος, εἶναι ἄδικος. Αὐτός πάλι πού τὸ φανέρωσε χωρὶς κάποιον ὄφελος εἶναι ἀκρατής. Καὶ οἱ δύο εἶναι ἐξ ἴσου κακοί («ἴσως δέ γ' εἰσὶν ἀμφοτέρω κακοί» [P.G. 91, 848]).

7. Φορολογία

Ἐπίκαιρος ἀλλὰ καὶ διαχρονικὸς εἶναι καὶ ὁ παρακάτω λόγος τοῦ Μ. Ἀλέξανδρου. Τὸν διασώζει καὶ πάλι ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητῆς: «Ὅταν κάποιος πού ἔδειχνε πὼς τὸν ἀγαπᾷ τοῦ εἶπε· οἱ πόλεις σου μποροῦν νὰ πληρώνουν περισσότερους φόρους, ὁ Ἀλέξανδρος παρατήρησε· μισῶ τὸν κηπουρὸ πού βγάζει τὰ λαχανικά ἀπὸ τὴ ρίζα («κηπουρόν μισῶ τὸν ἐκ ριζῶν ἐκτέμνοντα τὰ λάχανα» (P.G. 91, 805).

8. Ἡ προφητεία τοῦ Δανιήλ

8.1. Τὸ πρῶτο ὄραμα τοῦ προφήτη Δανιήλ (Δανιήλ ζ' 1,3,6)

1. Κατὰ τὸ πρῶτο ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Βαλτάσαρ τοῦ βασιλιᾶ τῶν Χαλδαιῶν ὁ Δανιήλ εἶδε ἓνα ὄνειρο... τὸ ὁποῖο καὶ κατέγραψε...

3. Καὶ τέσσερα θηρία μεγάλα, διαφορετικὸ τὸ ἓνα ἀπὸ τὸ ἄλλο, ἀνέβαιναν ἀπὸ τὴ θάλασσα. ...

6. Ἐπειτα ἀπὸ τὸ δεύτερο θηρίο κοιτοῦσα προσεκτικὰ καὶ αἴφνης εἶδα ἓνα ἄλλο θηρίο πού ἔμοιαζε

σάν λεοπάρδαλις· και στὸ ἐπάνω μέρος τοῦ σώματός της εἶχε τέσσερα φτερά πτηνοῦ.

Τὸ θηρίο αὐτὸ εἶχε ἐπίσης τέσσερα κεφάλια και τοῦ δόθηκε μεγάλη ἐξουσία.

8.2. Ἑρμηνεία τοῦ πρώτου δράματος ἀπὸ ἕναν Ἄγγελο

16. Πλησίασα τότε ἕναν ἀπὸ τοὺς ἀγγέλους πού ἦταν παρόντες και ζητοῦσα ἀπὸ αὐτόν τὴν ἐξήγηση ὄλων αὐτῶν· κι ἐκεῖνος μοῦ ἐξήγησε και μοῦ φανέρωσε τὴν ἐρμηνεία ὅσων εἶδα και ἄκουσα.

17. (Μοῦ εἶπε)· Αὐτὰ τὰ τέσσερα μεγάλα θηρία εἶναι τέσσερις βασιλεῖες, οἱ ὁποῖες θὰ ἐμφανιστοῦν ἐπάνω στὴ γῆ.

8.3. Τὸ δεύτερο ὄραμα τοῦ Προφήτη Δανιήλ (Δανιήλ ἡ' 1, 5-8)

1. Κατὰ τὸ τρίτο ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ βασιλιᾶ Βαλτάσαρ παρουσιάστηκε σὲ μένα τὸν Δανιήλ ἕνα ὄραμα, μετὰ τὸ πρῶτο ὄραμα πού μοῦ εἶχε ἐμφανιστεῖ στὴν ἀρχή. ...

5. Καὶ καθὼς ἐγὼ συλλογιζόμουν τὸ ὄραμα μὲ τὸν κριό, ξαφνικὰ εἶδα νὰ ἔρχεται ἕνας τράγος αἰγῶν ἀπὸ τὰ νοτιοδυτικά, μὲ διάθεση νὰ κυριαρχήσει σ' ὅλη τὴ γῆ. Ὅμως λόγῳ τῆς μεγάλης του ταχύτητας φαινόταν σάν νὰ μὴν πατοῦσε στὴ γῆ.

Ὁ τράγος αὐτὸς εἶχε ἀνάμεσα στὰ μάτια του ἕνα κέρατο πού φαινόταν ἀπὸ παντοῦ.

6. Ὁ τράγος αὐτὸς προχώρησε μέχρι τὸν κριό πού εἶχε τὰ δύο κέρατα, τὸν ὁποῖο εἶχα δεῖ νὰ στέκεται κοιντὰ στὸν ποταμὸ Οὐβάλ, και ὄρμησε ἐναντίον του μὲ

ὄλη τὴν ὀρμὴ τῆς δύναμής του.

7. Τὸν εἶδα ποὺ ἔφτασε ὡς τὸν κριό καὶ ἔδειξε ἄγριες διαθέσεις ἀπέναντί του καὶ χτύπησε τὸν κριό καὶ συνέτριψε καὶ τὰ δύο του κέρατα· μετὰ ἀπὸ τὴν ἐπίθεση αὐτῆ τοῦ τράγου, ὁ κριός δὲν εἶχε πιά δύναμη νὰ τοῦ ἀντισταθεῖ.

Καὶ ἔριξε ὁ τράγος τὸν κριό κατὰ γῆς καὶ τὸν καταπάτησε καὶ δὲν ὑπῆρχε κανείς, γιὰ νὰ γλιτώσει τὸν κριό ἀπὸ τὴν ἐπίθεση τοῦ τράγου.

8. Καὶ ὁ τράγος τῶν αἰγῶν κατέστη πάρα πολὺ ἔνδοξος.

Ὅμως ἐπάνω στὴν ἀκμὴ τῆς δύναμής του συνετρίβη τὸ κέρατό του τὸ μεγάλο καὶ στὴ θέση ἐκείνου φύτρωσαν ἄλλα τέσσερα κέρατα, τὰ ὁποῖα εἶχαν κατεύθυνση πρὸς τὰ τέσσερα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντα.

8.4. Ἑρμηνεία τοῦ δευτέρου ὀράματος ἀπὸ τὸν Ἀρχάγγελο Γαβριήλ (Δανιήλ η' 16-17, 19, 21-22)

16. Καὶ ἄκουσα τὴ φωνὴ κάποιου ἀνδρα ἀνάμεσα στὶς ὄχθες τοῦ ποταμοῦ Οὐβάλ, ὁ ὁποῖος φώναξε καὶ εἶπε· «Γαβριήλ, ἐξήγησε σ' ἐκεῖνο τὸν ἀνθρωπο τὸ νόημα τοῦ ὀράματος».

17. Καὶ ἦλθε ὁ Γαβριήλ καὶ στάθηκε κοντά μου. ...

19. Καὶ εἶπε· ...

21. «Ὁ τράγος τῶν αἰγῶν εἶναι ὁ βασιλιάς τῶν Ἑλλήνων (ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος)· καὶ τὸ μεγάλο κέρατο, τὸ ὁποῖο βρισκόταν ἀνάμεσα στὰ μάτια του, αὐτὸς εἶναι ὁ πρῶτος καὶ πιὸ σπουδαῖος βασιλιάς τῶν Ἑλλήνων.

22. Καὶ τὰ τέσσερα κέρατα τὰ ὁποῖα φύτρωσαν στὴ θέση ἐκείνου τὸ ὁποῖο συνετρίβη, σημαίνουν πῶς ἀπὸ

τὸ ἔθνος τοῦ βασιλιᾶ αὐτοῦ θὰ ἀναδειχτοῦν τέσσερις βασιλεῖς, οἱ ὁποῖοι ὁμως δὲν θὰ διαθέτουν τὴ δική του δύναμη».

8.5. Ἡ ἐρμηνεία τῆς προφητείας ἀπὸ τὸν ἅγιο Ἰωάννη τὸν Χρυσόστομο

Ἡ λεοπάρδαλις, τὴν ὁποία ἀναφέρει ὁ προφήτης Δανιήλ, εἶναι ὁ Ἀλέξανδρος ὁ βασιλιάς τῶν Μακεδόνων, ὁ ὁποῖος πέταξε σὰν πουλί ἐπάνω ἀπ' ὅλη τὴν οἰκουμένη. Γιατὶ κανεὶς δὲν ἦταν πιὸ γρήγορος καὶ πιὸ εὐκίνητος ἀπὸ αὐτόν, ἀλλὰ ἦταν ὀρμητικὸς καὶ εὐκίνητος σὰν αὐτὸ τὸ θηρίο. Λέει ὁ προφήτης· «Εἶχε (ἡ λεοπάρδαλις) τέσσερα φτερά πτηνοῦ στὸ ἐπάνω μέρος τοῦ σώματός της». Δηλαδή, ἀπέκτησε ὀλόκληρη τὴ δύναμη. Διότι, ἀφοῦ χώρισε τοὺς Πέρσες σὲ δεκατρία βασίλεια, τὰ ὑπέταξε ὅλα. Εἶδες τὴν ταχύτητά του; Αὐτὴ τὴ συμπεραίνουμε καὶ ἀπὸ τὴ φύση τοῦ θηρίου, ποῦ εἶναι ταχύτατο, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ φτερά ποῦ φέρει. Διέτρεξε ὀλόκληρη τὴν οἰκουμένη. «Καὶ τὸ θηρίο εἶχε», λέει, «τέσσερα κεφάλια. Καὶ τοῦ δόθηκε ἡ βασιλεία καὶ ἡ ἐξουσία» (P.G. 56, 230).

Ὁ προφήτης διὰ τῆς λεοπαρδάλεως βλέπει τὴ βασιλεία τῶν Μακεδόνων ... Προφητεύει, ἀκόμη, πῶς ὁ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν κατέλυσε τὴ βασιλεία τῶν Περσῶν· μιλώντας γιὰ κριὸ ἐννοεῖ τὸν βασιλιᾶ τῶν Περσῶν, ἐνῶ λέγοντας τράγος ἐννοεῖ τὸν Ἀλέξανδρο τὸν Μακεδόνα (P.G. 56, 383). Ὅταν ὁ Ἀλέξανδρος ὁ βασιλιάς τῶν Μακεδόνων κατανίκησε τὸν Δαρεῖο τὸν βασιλιᾶ τῶν Περσῶν, ἀπέκτησε ὁ ἴδιος τὴν ἐξουσία στὸ κράτος ἐκείνου. Ὅταν ὁ Ἀλέξανδρος πέθανε, τὸν διαδέχτηκαν τέσσερις βασιλεῖς· ...

Ὁ προφήτης, κριὸ ἀποκάλεσε τὸν Δαρεῖο, τὸν

βασιλιά τῶν Περσῶν, καὶ τράγο τὸν βασιλιά τῶν Ἑλλήνων, ἐννοῶ τὸν Ἀλέξανδρο τὸ Μακεδόνα. Λέγοντας τέσσερα κέρατα ἐννοεῖ τοὺς βασιλεῖς, οἱ ὅποιοι τὸν διαδέχτηκαν...

Ὅταν πιὸ κάτω μιλάει ὁ προφήτης γιὰ τὸν Μακεδόνα Ἀλέξανδρο, λέει: «Καὶ ἰδού τράγος αἰγῶν ἤρχετο ἀπὸ λιβός...». Κι ὅταν πιὸ κάτω κάνει λόγο γιὰ τὴν πολεμικὴ ἐπιχείρηση τοῦ Ἀλέξανδρου ἐναντίον τοῦ Δαρείου καὶ τὴν κατὰ κράτος νίκη του, λέει: «Ἦλθεν ὁ τράγος ἕως τοῦ κριοῦ...» (P.G. 48, 893-894).

Τὸ ἔθνος τῶν Μακεδόνων ἦταν ξακουστό πρὶν ἀκόμη ἀπὸ τὴν ἔλευση τοῦ Χριστοῦ καὶ παντοῦ ὄλοι τὸ ἐγκωμιάζαν περισσότερο ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους.

Οἱ Ρωμαῖοι, ἄλλωστε, γι' αὐτὸν τὸν λόγο θεωροῦνται ἀξιοθαύμαστοι, ἐπειδὴ ὑπέταξαν τοὺς Μακεδόνες. Διότι τὰ κατορθώματα τοῦ βασιλιᾶ τῶν Μακεδόνων ξεπερνοῦσαν κάθε λογικὴ, καθὼς, ἐνῶ ξεκίνησε ἀπὸ μιὰ μικρὴ πόλη, κυρίευσε ὀλόκληρη τὴν οἰκουμένη. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ προφήτης εἶδε στὸ ὄραμά

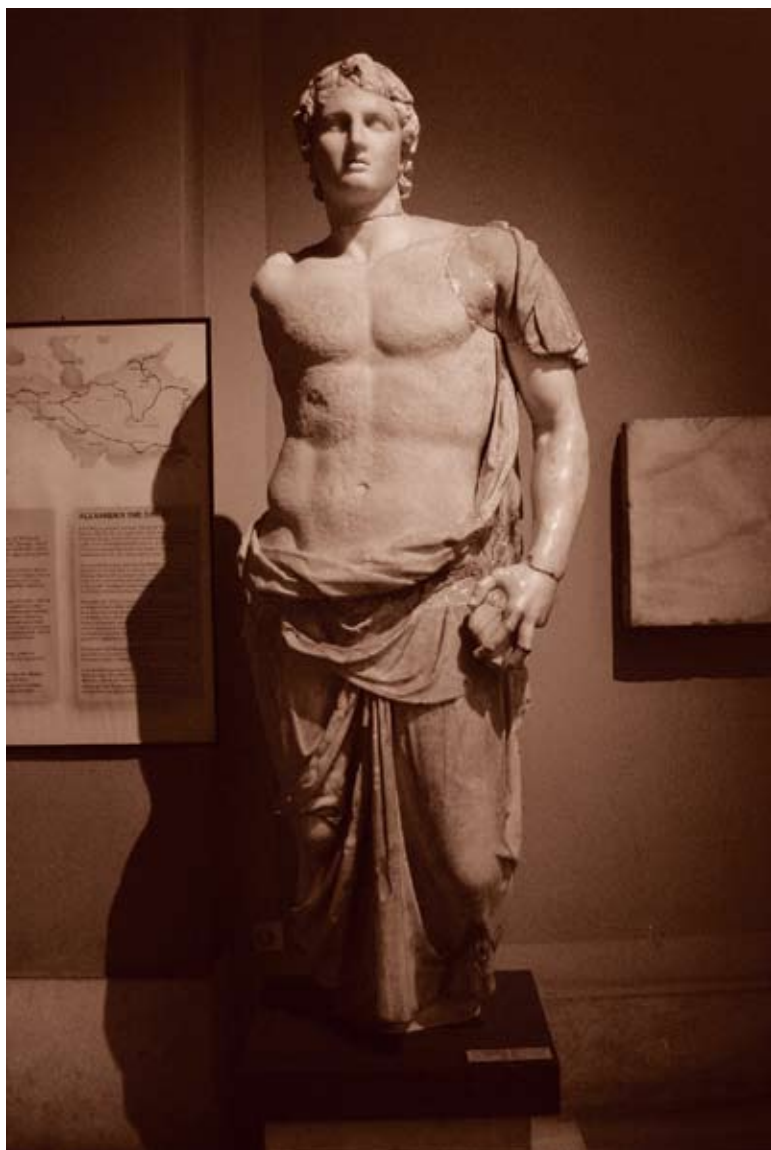
του τὸν Ἀλέξανδρο σὰν λεοπάρδαλη μὲ φτερά· ἤθελε ἔτσι νὰ δηλώσει τὴν ταχύτητα καὶ τὴ δύναμη καὶ τὴν ὀρμητικότητα καὶ τὸ αἰφνιδιαστικό του πέταγμα ἐπάνω ἀπὸ τὴν οἰκουμένη μέσα σὲ τρόπαια καὶ σὲ νίκες. Λένε, μάλιστα, πῶς, ὅταν ἄκουσε κάποιο φιλόσοφο νὰ λέει ὅτι ὑπάρχουν ἄπειροι κόσμοι, ἀναστέναξε πικρά, γιατί, ὅπως εἶπε, ἂν ὑπάρχουν ἄπειροι κόσμοι, αὐτὸς δὲν κυρίευσε ἀκόμη οὔτε ἓναν.

Ἦταν πάρα πολὺ μεγαλόφρων καὶ μεγαλόψυχος, καὶ ὀλόκληρη ἡ οἰκουμένη μιλοῦσε γι' αὐτόν. Μαζί, λοιπόν, μὲ τὴ φήμη τοῦ βασιλιᾶ ὅλο καὶ πιὸ πολὺ αὐξανόταν καὶ ἡ δόξα τοῦ ἔθνους. Διότι ὀνομαζόταν Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών.

Ἐπομένως, καθὼς ὅλοι μιλοῦσαν μὲ θαυμασμό γι' αὐτόν, πού ἦταν Μακεδών, ἦταν φυσικό παντοῦ νὰ μιλοῦν ἐγκωμιαστικά καὶ γιὰ ὅσα συνέβαιναν στὴ Μακεδονία. Γιατὶ τίποτε ἀπὸ ὅσα λένε ἢ κάνουν οἱ διάσημοι ἄνθρωποι δὲν περνάει ἀπαρατήρητο.

Οἱ Μακεδόνες, ἐπομένως, ἦταν ἀνώτεροι ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους (P.G. 62, 399)._

Μέγας Άλέξανδρος , Αρχαιολογικό
Μουσείο Κωνσταντινούπολης

Χάρτης τῆς Αὐτοκρατορίας τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου

334 - 323 π.Χ.

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Ὁ Ἀλέξανδρος ἔφτασε τόσο μακριὰ μὲ τὴ νοημοσύνη του, τὴν προσωπικότητά του, τὴν πειθῶ, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴ δύναμη τῶν ὀπλων. Πρόβαλε τὸν ἑλληνικὸ πολιτισμὸ, τὴν ὑπάρξη τοῦ θεοῦ, καὶ μὲ τὴ σκέψη του, τὴν ἰδιοφυΐα του, τὸ ὄραμά του, τὴν ἀγάπη στὴ γνώση καὶ τὴ συνεχῆ καλλιέργειά της κατέκτησε ὅλο τὸν κόσμο.

Μὲ σεβασμὸ στοὺς διαφορετικοὺς πολιτισμοὺς καὶ λαοὺς ἔνωσε ἀνθρώπους μὲ πρότυπο τὸν ἑλληνικὸ πολιτισμὸ καὶ τὴ γλώσσα. Σεβάστηκε ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ ὁ σεβασμὸς αὐτὸς σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν πειθῶ του κέρδισε τόσα, ὅσα δύσκολα θὰ μποροῦσε νὰ ἐπιτύχει μὲ ἀτέλειωτες μάχες.

Κατόρθωσε ὅσα κανεὶς ἄλλος θνητὸς σὲ τόσο σύντομο χρονικὸ διάστημα, ὅπως μάλιστα ὁ ἴδιος ἔλεγε στοὺς διοικητὲς του, «δὲν πιστεύω ὅτι ὑπάρχει ὄριο σὲ ἕναν ἄνδρα μὲ διάθεση γιὰ ἄθλους».

Γι' αὐτὸ δίκαια ἡ Ἱστορία καὶ οἱ λαοὶ τὸν ὀνόμασαν Μέγα Ἀλέξανδρο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ἀρριανοῦ, Ἀλεξάνδρου Ἀνάβασις, Ἑξάντας, 1992.
2. Βασιλείου-Μανίνης Δημήτρης, *Μέγας Ἀλέξανδρος*, εικονογράφηση Πασχάλη Δουγαλή, Ἀκρίτας, Ἀθήνα, 1997.
3. Δασκαλάκης Β. Ἀπόστολος, *Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος καὶ ὁ ἑλληνισμός*, Ο.Ε.Δ.Β., Ἐν Ἀθήναις, 1963.
4. *Ἡ φυλλάδα τοῦ Μεγάλου Ἀλέξανδρου ἢ ἡ ἱστορία τοῦ Μεγάλου Ἀλέξανδρου τοῦ Μακεδόνα, Βίος, πόλεμοι καὶ θάνατος αὐτοῦ, μὲ ἱστορικὴ εἰσαγωγή τοῦ Ἄ. Πάλλη*, Πυρσός, Ἀθήνα, 1935.
5. Κόφφας Κ. Ἀλέξανδρος, *Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος καὶ τὸ ἐκπολιτιστικὸ του ἔργο*, Ἱστορικὴ καὶ παιδαγωγικὴ θεώρηση, Ἀλέξανδρος Κ. Κόφφας, Ἄννα Ἰ. Στραταριδάκη, Γρηγόρη, Ἀθήνα, 1997.
6. Μάρτης Νικόλαος, *Ἡ πλαστογράφηση τῆς ἱστορίας τῆς Μακεδονίας*, 1992.
7. Μεγάλη Ἀμερικανικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια, *Ἀλέξανδρος*, ἐκδ. Κιτσιᾶ, 1974.
8. Μέγας Ἀλέξανδρος, *Ἀπὸ τὴν γῆ τῆς Μακεδονίας ἕως τὰ πέρατα τῆς Οἰκουμένης*, Ἀθήνα, Alpha Bank, 2010.
9. Μπόσιος Ἀθανάσιος, *Μέγας Ἀλέξανδρος, Βασιλιάς τῶν Μακεδόνων*, Βολονάκη, Ἀθήνα, 2004.
10. Ξενόπουλος Γρηγόριος, *Ὁ μικρὸς Μέγας*

Ἀλέξανδρος, Ἀδελφοί Βλάσση, Ἀθήνα, 2002.

11. Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος τοῦ Ρήγα Βελεστινλή, Βιέννη 1797, ἐπιμέλεια - σχόλια Δημήτριος Καραμπερόπουλος, Ἐπιστημονική Ἑταιρεία Μελέτης «Φερῶν - Βελεστίνου - Ρήγα», Ἀθήνα, 2006.

12. Παπαδόπουλος Νίκος, Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας, Ἱστορία καὶ θρύλοι, Βιβλιοπωλεῖον τῆς Ἑστίας, Ἀθήνα, 2004.

13. Πλουτάρχου, Ἀλέξανδρος, Μαλλιάρης, 1999.

14. Σκουφάκης Πέτρος, Ὁ Μ. Ἀλέξανδρος κατὰ τὸν Ἀρριανόν, Ἑταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν, Θεσσαλονίκη, 1973.

15. Συλλογικὸ ἔργο, Μέγας Ἀλέξανδρος, Ἡλίας Κουλακιώτης, Ἀντώνης Ν. Χαροκόπος, Ἰωάννης Α. Βάρτσος, Claude Mossé, Ἐμμανουήλ Μικρογιαννάκης, Μιλτιάδης Χατζόπουλος, Δημήτρης Λυπουρλή, Ἑλένη Γ. Λεοντσίνη, Ἑλένη Προκοπίου, Λίνος Γ. Μπενάκης, Αὐγουστος Μπαγιόνας, Ρωξάνη Δ. Ἀργυροπούλου, Νίκος Μπιργάλιας, Παντελής Νίγδελης, Βίκτωρας Σαρηγιαννίδης, Hassan Badawi, Ἐλευθεροτυπία, Ἀθήνα, 2009.

16. Τσοπάνης Κωνσταντῖνος, Μέγας Ἀλέξανδρος, Ὁ γιὸς τοῦ Ἄμμωνος Διός, Νοῶν, Ἀθήνα, 2010.

17. Χατζηδάκης Γιώργος, Ὁ ἄγνωστος Μέγας Ἀλέξανδρος, Γιώργος Χατζηδάκης, Ἀλέξανδρος Μήτσιου, Στελίνα Μαργαριτίδου, κ.ἄ., Ἀρχέτυπο, Θεσσαλονίκη, 2004.

18. Birt Theodor, Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας καὶ ὁ παγκόσμιος ἑλληνισμὸς μέχρι τῆς ἐλεύσεως τοῦ Χριστοῦ, μετάφραση Νικ. Κ. Παπαρόδου, Πελεκάνος, Ἀθήνα, 2006.

19. Burn A. R., Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος καὶ ἡ

έλληνοιστική αυτοκρατορία, μετάφραση Άλέξανδρος Κοτζιάς, Κέδρος, Άθήνα, 1998.

20. Bose Partha, *Μέγας Άλέξανδρος, ή τέχνη τής στρατηγικής, Διαχρονικά μαθήματα ήγεσίας του ίδρυτῆ τής μεγαλύτερης αυτοκρατορίας στον κόσμο*, μετάφραση Έλενα Τσουκαλά, Κριτική, Άθήνα, 2004.

21. Cartledge Paul, *Μέγας Άλέξανδρος, Άναζητηση ενός νέου παρελθόντος*, μετάφραση Ρένα Καρακατσάνη, Έκδοτικός Οίκος Α. Α. Λιβάνη, Άθήνα, 2004.

22. Chrisp Peter, *Μέγας Άλέξανδρος, Ό θρύλος ενός βασιλιᾶ πολεμιστῆ*, μετάφραση Κατερίνα Σέρβη, Έκδόσεις Πατάκη, Άθήνα, 2004.

23. Green Peter, *Άλέξανδρος ό Μακεδόνας, Ό μέγας στρατηλάτης τής ιστορίας 356-323 π.Χ.*, μετάφραση Μιχάλης Δελέγκος, Διόπτρα, Άθήνα, 2008.

24. Hammond Nicolas - Goeffrey Lempriere, *Μέγας Άλέξανδρος, Ένας ιδιοφυής*, επιμέλεια Πάνος Θεοδωρίδης, μετάφραση Πάνος Θεοδωρίδης, Μαλλιάρης Παιδεία, Θεσσαλονίκη, 1997.

25. J.G. Droysen, *Ίστορία του Μεγάλου Άλέξανδρου*, Μτφρ.: Ρένος, Ήρκος & Στάντης Άποστολίδης, Έκδόσεις Τραπέζης Πίστewς, 1999.

26. Manfredi Valerio - Massimo, *Μέγας Άλέξανδρος*, μετάφραση Εύαγγελος Κεφαλλονίτης, Έφημερίδα «Έλεύθερος Τύπος», Έκδοτικός οίκος Ά. Λιβάνη, Άθήνα, 2008.

27. McCarty Nick, *Μέγας Άλέξανδρος*, μετάφραση Κάντζολα Σαμπατάκου - Βεατρίκη, Σαββάλας, Άθήνα, 2007.

28. O' Brien John Maxwell, *Άλέξανδρος ό Μέγας, Ό άόρατος έχθρός, Μιά βιογραφία*, επιμέλεια Γιάννης Άντωνόπουλος, μετάφραση Νάνσυ Κουβαράκου,

Ἑλλην, Ἀθήνα, 2000.

29. Prevas John, Ὁ φθόνος τῶν θεῶν, *Μέγας Ἀλέξανδρος, Ἡ ἄνοδος καὶ ἡ πτώση*, μετάφραση Γιάννης Παπαϊωάννου, Κέδρος, Ἀθήνα, 2007.

30. Racine Jean Baptiste, *Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας*, μετάφραση Ἀλεξάνδρα Συμεωνίδου, Μπατσιούλας Ν. & Σ., Ἀθήνα, 2009.

31. Rice E. E., *Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας*, μετάφραση Δέσποινα Ρισσάκη, Νεφέλη, Ἀθήνα, 2003.

32. Ruth Sheppard, *Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας Στρατηλάτης*, μετάφραση Παναγιώτα Γκουμέα, Ψυχογιός, Ἀθήνα, 2009.

33. Stoneman Richard, *Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας, Ἀπὸ τὴν ἱστορία στὸν θρύλο*, μετάφραση Φωτεινὴ Μοσχῆ, ἐπιμέλεια Μαρία Ἀποστολοπούλου, Ἀθήνα, 2011.

34. Tarn William Woodthorpe, *Μεγάλοι Ἕλληνες, Μέγας Ἀλέξανδρος*, μετάφραση Γιάννα Σκαρβέλη - Φανή Γαΐδατζῆ, Σκάϊ, Ἀθήνα, 2009.

35. Tarr Judith, *Μέγας Ἀλέξανδρος, ὁ κυρίαρχος τῶν δύο κόσμων, Ἱστορικὸ μυθιστόρημα*, μετάφραση Τέμια Κοτσιλίτη, Ἄτραπὸς, Ἀθήνα, 2004.

